

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Diana

Diana, Antonino

Coloniae Agrippinae, 1656

A.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40647

S U M M A V N D E C I M P A R T I V M R E S O L U T . M O R A L .

R. P.

A N T O N I N I D I A N A C L E R I C I R E G V L A R I S .

A B B A S .

ABBAS
Sacerdos, &
benedictus
& potest.

Hoc nomen, *Abbas*,
est nomen jurisdic-
tionis cum digni-
tate. De ejus origi-
ne vide Tamburi-
num *de jure Abb. c. 1.*

Disp. 1. initio, in qua per totam multa con-
gerit de *Abbatum* appellatione. Et sig-
nante *q. 6.* observat, *Abbat*, *Sacerdo-*
tes & *benedictos* in favorabilibus veni-
re nomine Pontificum, quia participant
Episcoporum insignia, baculum, mi-
tram, &c. habentque aliquam Episco-
palem ordinis potestatem.

Consecrare
Altaria, &
Calices
Benedicere
vasa, & ve-
ster sacra.
Etiam alia-
rum Eccle-
siarum.

2. In primis ergo *Abbas* *Sacerdos*,
& *benedictus* consecrare potest *Altaria*,
& *calices*, *benedicere campanas*, *pyxides*,
& alia vasa sacra sue *Ecclesie*; *Aliarum*
Ecclesiarum de jure communi
non potest: *Suarez de relig. tom. 4. lib. 2. c.*
30. num. 8. cum aliis. Potest tamen ratio-
ne consuetudinis fundatæ in privilegiis
Innocent. VIII. Urbani II. & Pauli III.
de quibus *Barbosa de potest. Episcop. p. 2.*
alleg. 26. num. 36. Sic declaravit *Sacra*
Congregatio anno 1614. apud *Naldum*
v. Abbatum. 4. Etiam quoad eas bene-
dictiones, quæ unctiorem requirunt, si
alii ad id privilegium habeat, ut habet
Abbat *Regulares*; &c. *p. 13. tr. 2. resol. 15.*

Summa Diana.

3. Hoc autem privilegio (sicut & aliis nonnullis) non gaudent alii Religionum Prælati, etiam communicantes: quia *Abbat* *benedicuntur*, & habent in suis domibus jurisdictionem quasi Episcopalem, quam alii Prælati non habent: *tom. 2. q. 40. art. 4. Ibid. §. Notandum.* Hoc autem procedit de benedictionibus, requirentibus unctiorem: nam alii Prælati quicumque præstare possunt, etiam corporalium, & vasorum sacrorum, etiam aliarum Ecclesiarum, ut *Suarez loc. cit.*

In quo, quæ-
tum ad ea,
quæ unctio-
nem requi-
runt non co-
municat aliis
Religionum
Prælati.

4. Deinde, *Abbat* *concedere* pos-
sunt suis subditis *Regularibus* dimissio-
rias, ut ordinentur: *Subditis* autem lai-
cis, vel clericis, secundum *Tamburi-*
num tom. 2. disp. 2. q. 26. num. 1. non pos-
sunt, nisi sint ordinarii privative quoad
Episcopum, & habeant jus visitandi, &
synodum congregandi. Secundum *Vil-*
lalobos tom. 1. tract. 11. differt. 9. num. 4.
& alios, possunt, etiam si tale jus non ha-
beant, nam his dimissorias non potest
concedere *Episcopus*, cum non sint ejus
subditi: *part. 3. tom. 2. resolut. 95. & part. 4.*
tom. 4. resolut. 147. in fine.

Potest etiam
concedere
dimissorias
ad ordines
suis subditis.
Etiam lai-
cis.

5. Tertio, potest *Abbas* conferre mi-
nores Ordines suis subditis *Regulari-*
bus, *part. 5. tract. 13. res. 93. & p. 7. tr. II.*
res. 42. Non tamen *Novitiis*, *Sanc. h. l. 6.*
summ. c. 10. in fine idque probabiliter est
contra *Laym. l. 5. tr. 9. c. 9. & alios*: quia hi

Et confere
consura, &
minores or-
dines suis
subditis non
autem aliis
etiam cum

A non

*An missarius
us Ordina-
rii.*

non censentur illius subditi, nisi ad pro-
bationem. p. 11. tr. 2. miscell. ref. 30. Nec
aliis sive Regularibus, sive secularibus,
non sibi subditis, etiam habentibus di-
missorias à suis Ordinariis, ex novissimo
Decreto S. Congreg. Card. Concil. Trid.
Interp. die 23. Novemb. 1641. In quo tam
concedentes prædictas dimissorias,
quàm ordinantes, suspenduntur à colla-
tione Ordinum, præter alias poenas ar-
bitrio ejusdem Congregat. reservatas, p.
7. tr. 11. resol. 42.

*An vero alii
qui Abbates
possint con-
ferre majo-
res ordines,
controverti-
tur inter
D.D.*

Unde corrumpit, quæ alias probabili-
ter docuit Henriquez lib. 14. cap. 18. n. 2.
in glof. lit. P. & ego ipse. p. 7. tr. 10. resol.
42. & tract. 13. resol. 93. & novissimè P.
Leone de cens. resolut. 6. num. 18. & seqq.
Temerarium verò est, quod docet Bru-
no Chassaing de privil. regular. p. 2. tr. 7.
c. 2. scilicet, Abbates adhuc posse con-
ferre Ordines, ante aetatem à Tridenti-
no requisitam tam suis religiosis, quam
aliis secularibus, aut regularibus non
subditis, &c. est enim manifestè contra
decretum S. Congregationis relatum p.
7. tr. 11. resol. 42. prout fusius p. 11. tract. 2.
miscell. ref. 17.

60 Petes: An aliqui Abbates possint
conferre suis subditis ordines Majores?

Resp. Magnam esse inter Doctores
altercationem. Affirmant Caramuel in
Regulam D. Benedicti cap. 62. & plurimi
alii. Negat Candidus cum pluribus à
se citatis, tom. 4. disquis. 4. art. 3. dub. 20.
Resolutio petenda, & expectanda à Sa-
cra Congregatione p. 7. tr. 11. resol. 42. §.
Sed an. Quidquid autem sit de potestate
concessa (ut putatur) Abbati Cisterci-
ensi, & quatuor primis ejusdem Ordinis
Abbatibus, jam non usu desit: Navar.
lib. 3. cons. 14. de regular. edit. 2. Vasq.
Laym. tr. 9. c. 7. n. 4. & licet adhuc perse-
veraret privilegium, non communicaretur
aliis Abbatibus. p. 11. tr. 2. miscell. ref. 40.

*Abbas &
similes Prae-
lati an gaud-
deant privi-
legio Episco-
porum.*

7. Petes iterum: An Abbates, & Prae-
lati similes gaudeant facultate data Epi-
scopis à Tridentino sess. 24. de refor. c. 6.
circa censuras, & casus Papales occul-
tos? Respondeo id inter D.D. utrinque
probabiliter controversi. p. 4. tract. 4. ref.
232. & p. 2. tr. 2. ref. 4.

8. Abbates habentes jura Episcopalia,
posse in suis domibus habere oratorium,
& in eo celebrare, vel audire Missam,
posset aliquis adducto simili ex Joannis
B. Ciacchini opinione asserere. Quia scil.
privilegium immunitatis Episcopalis
Palatii, habet locum in Palatiis Prae-
latorum qui jura Episcopalia, & territo-
rium distinctum habent; quippe ab Epi-
scopalis in omnibus æquiparantur, ac ab
illis sola consecratione differunt. San-
chez de matrim. lib. 8. disp. 2. n. 12. Quin-
imo decreta Tridentini habere locum in
his Praelatis habentibus jura Episcopa-
lia tradit ex Riccio Belletus.

*An possint
in suis domi-
bus habere
oratorium,
ac in eccle-
siis.*

9. Sed negativa sententia prorsus est
tenenda ex praxi & consuetudine. Nam
in cap. quoniam, de privil. in 6. sub nomi-
ne Episcopi non intelliguntur Praelati
habentes jura Episcopalia sed solum ve-
rè & propriè Episcopi. Sic Trullench.
p. 9. tract. 1. resol. 48.

*Negativa
sententia ten-
nenda.*

ABBATISSA.

1. Abbatissa non habet potestatem
spiritualem in Moniales, sed so-
lum domesticam, quam habet materfa-
milias, & idè non potest præcipere ali-
quid sub poena excommunicationis: sunt
enim mulieres incapaces jurisdictionis
ecclesiasticae, ex c. novu, de pan. & remiss.
ita ut ex D. Thom. in 4. q. 1. art. 1. dub. 39.
q. 3. ad 4. nec Summus Pontifex possit
illis committere hanc potestatem, quod
etiam docet Coninch de sacr. dis. 13. dub.
3. n. 35. quicquid contra sentiat Cornejo
in 3. p. tr. 5. dis. 2. dub. 3. Probabilius item
est, nec posse præcipere in virtute obe-
dientiae, sicut possunt Praelati regulares:
sed tantum imponere præcepta instar ma-
trisfamilias, quæ ad Monasterii pacem, &
domesticam gubernationem conducunt,
quæ præcepta obligant juxta levitatem,
aut gravitatem materiae, sicut etiam
præcepta parentum. Ita Sanchez sum. 10.
2. h. 6. cap. 1. n. 21. & alii contra Rodriquez
sum. 10. 1. cap. 3. n. 9. cujus etiam sententia
est probabilis. p. 5. tr. 9. ref. 16.

*Abbatissa non
habet juris-
dictionem
spiritualem
in Moniales,
unde non po-
test, cu præcipi-
tate sub ex-
communicatione.*

*Neque in
virtute obe-
dientiae.*

2. In Abbatissam, & Priorissam eligi
potest.

*Abbatissa
potest.*

an possit esse vidua?

potest vidua secundum Portellium *dub. Regul. v. Abbatissam n. 10.* Et hoc ratione consuetudinis antiquae, quae, si aliquod statutum in contrarium est, iam abolevit. Hanc opinionem probabilem putat esse Suarez *de Relig. tom. 4. l. 2. c. 6. nu. 16.* maximè, ubi talis consuetudo viget. Ita etiam Sanchez *sum. 2. l. 5. cap. 5. n. 22.*

Sed negat cum alijs Castellinus, adducitque pro se Sacrae Congregationis declarationem, *p. 3. l. 2. ref. 99.*

An illegitima?

3. Idemque docet de illegitima. In quo eum sequitur Barbosa *de potest. Episc. p. 3. alleg. 100. nu. 13.* & alii. Probantque ex c. *indemnitati. §. sanè, ver. verum si quæ, de elect. in 6.*

Sed contrarium tenent multi cum Rodriquez *comp. qq. Reg. ref. 2. n. 21.* qui ad citati capituli auctoritatem responderet. Et LAVORIUS *tit. 4. c. 24. num. 38.* testatur Sacram Congregationem pro hac sententia declarasse, quod constitutio Sixti V. contra Regulares illegitimos non comprehendat feminas: quia eas non exprimit, sicut neque exprimit *cap. 1. de filiis Presbyter.* feminæ vero in odiosis non veniunt sub nomine masculorum, ex regula, *C. Generalis, de elect. in 6.*

Adverte etiam, quod stando in prima sententia, possunt Prælati Monialium ad dignitates cum illegitimis dispensare. Ita Portellius *dub. Reg. v. Abbatissa, nu. 6.* & apud illum Rodriquez *p. 3. tr. 2. ref. 101.*

An quæ attingat tantum 40. annis?

4. Quod si queras, quæ ætate Monialis possit eligi in Abbatissam? Respondet idem Portel. in *Consil. Reg. part. 1. cas. 13. n. 7.* posse eligi eam, quæ tantum annum 40. attingat. Tum quia ubi lex utitur ablativo in constituenda ætate ad aliquod officium, non petit annos completos, sed sufficit quod sint inchoati: Concil. autè *Trid. sess. 25. de reg. c. 7.* loquens de Abbatissa, inquit, *Non minor 40. annis, &c.* Tum quia, ex *Sylvestro verbo Tempus* in dubio juris an loquatur de annis completis, vel inchoatis, in favorabilibus annus inceptus habetur pro completo. Verum opinioni Portel., videtur obstare Responsum Sacrae Congregationis, ad Episcopum Abulensem, quæ declaravit Decretum *Concilii Trid. sess. 24. de Ref. c. 12. §. Ad ea-*

teras autem dignitates, &c. intelligendū esse de anno completo, & non incepto; ergo à pari, cum dicit, quod Monialis eligenda in Abbatissam non sit minor 40. annis, non sufficit annus inceptus. Ideo tu cogita, *p. 7. tr. 12. resol. 19.*

5. Officium autem Abbatissæ finito triennio expirat, nec potest Episcopus illud prorogare ex *Dec. Sacrae Congregationis Episc. v. monialium officialium n. 20.* Potest quidem Abbatissa post expletum triennium, per eos dies, in quibus nova electio efficitur, regere monasterium sub aliquo titulo, seu nomine, ex *Miranda in Manual. Prælat. Tract. de sacris monialibus q. 7. a. 9. concl. 3.* Hoc enim pertinet ad bonum regimen; & administrationem monasteriorum Monialium, *p. 7. tr. 12. resol. 19. §. Ad primū.*

6. † Ex Tridentino *sess. 26. c. 16.* non potest Abbatissa à parentibus novitiæ aliquid recipere præter illius victum, & vestitum; † In quo decreto dubium est, an comprehendatur mutuum vel accommodatum? Negat *Miranda, tom. 2. qu. 8. arr. 9.* Quia Tridentinum vitare id voluit, ne Monasterium aliquid debeat parentibus novitiæ, unde oportet aliquando sit, novitiæ invitè manerè, ad hoc ut debitum computetur in dotem. Sed hic finis cessat adhibita cautione. Ergo.

At Suarez *de Relig. tom. 3. tr. 7. lib. 5. c. num. 16.* & Villalobos *tom. 2. tr. 35. diff. 19. num. 4.* contrarium sustinent, *p. 3. tr. 2. ref. 100.*

7. Abbatissa non potest aliquid ultra dotem Novitiæ recipere ad compensandam vilitatem conditionis, infamiam, vel defectus corporis. Nam hæc esset Simonia, & teneretur hunc excessum restituere. Ita *Miranda, de Monial. q. 8. a. 6.* & alii. *Ibid. in fine. §. Notandum.*

Potest tamen pacisci de certa summa pecuniæ donec dos Monialis solvatur, ratione damni emergentis, etiãsi Monasterium sit opulentum. Ita cum alijs uterque *Rodriquez Eman. sum. tr. 3. c. 144. nu. 3.* Hieron. *comp. ref. 98. n. 20.* Et probat Hieronymus ex paritate; quia, dū dos nuptæ non solvitur, sumi possunt fructus possessionis pignori obligatæ pro illa, nec computandi

Non durat ultra triennium.

Abbatissa non potest accipere præter parentibus novitiæ nisi victum, vestitum Sed an possit mutuum, vel accommodatum.

Certum est, non posse ad compensandam vilitatem conditionis, infamiam, &c.

Potest tamen pacisci de certa summa pecuniæ donec solvatur dos, ratione damni emergentis.

Putandi sunt in sortem principalem, ex c. salubr. de usuris. Cum enim dos Monialis pro eius alimentis detur, est eadem ratio, p. 2. tr. 2. ref. 96. & 100. §. Notandum.

Abbatissa potest concedere licentiam Monialibus quoad largiiones munerum, quae possunt Praelati Regularium sui subditis. Nisi talis facultas sit ipsi limitata constitutione, consuetudine, &c.

8. Abbatissa potest concedere Monialibus licentiam circa munera largiiones, quam dare potest Praelatus Religionis suis Religiosis. Quia habet liberam bonorum Monasterii distributionem, sicut Abbas. Unde secundum aliquos dare potest licentiam expendendi decem aureos: quia hanc licentiam dare potest Praelatus secundum eos. Potest etiam concedere licentiam habendi peculium, & convertendi in proprios usus, quae propriis operibus acquirunt: Avertit Sanchez Sum. tom. 2. lib. 7. c. 39. n. 44. nisi ex consuetudine, constitutione illius Religionis, aut praeepto Praelati talis facultas illi limitata esset, p. 1. tr. 6. ref. 22.

Cum in limitatione potest concedere licentiam praebendis, aliquid Confessario ut in iuramento stipendium loquens, cum Abbatissa, non incurrit excommunicationem.

9. Et cum eadem limitatione, potest Abbatissa concedere licentiam Monialibus, aliquid Confessario praebendi, ultra justum stipendium assignatum, si seivlat cum magna charitate, patientia, assiduitate, &c. Ita Scortia. In Bull. pontif. epis. 158. th. pr. 395. & alii p. 1. tr. 6. ref. 17.

10. Loquens cum Abbatissa, non incurrit excommunicationem Gregorii XIII. quia Abbatissa non venit nomine Monialium, sicut nomine Monachorum non venit Abbas. Sed Graffius de cas. res. sol. l. 2. cap. 5. n. 34. contrarium tenet, p. 3. tr. 2. ref. 48. §. Nota tertio.

ABJURARE

Abjuratio non descriptio Fipii.

1. Abjurare est, detestari cum juramento. Abjurant autem haeretici, vel de haeresi suspecti; ad excludendam suspensionem, vel infamiam haereticis, detestando haeresim de qua convicti, vel indicati sunt; promittentes se nunquam in idem lapsuros sub poena, quae in sacris Canonibus, contra haereticos decernitur. Et hoc cum juramento super Evangelia, vel, si Judaeus sit, supra veteris testamentum.

Species.

2. Quoniam vero triplex est suspicio, levis, vehemens, & violenta, triplex ab

inquisitorius indicitur abjuratio, quae aut de levi dicitur, aut de vehementi, aut de violenta. Praeter quartam, quae est de formalis.

3. Abjuratio est ejusdemque formae ponit Emericius. p. 3. rubr. de 4. modo Christiani. termin. num. 126. 167. & 175.

4. Quando abjurat Judaeus, haec est. Pro Iudaei ejus forma, Ego N. sacrosanctam Dei lege positam coram me, & mea manibus tactam, iure me credere corde, & ore profiteor illam veritatem, ac fidem; quam lex Dei sacrosancta docet; ac in primis Deum esse invocandum, solamque adorandum, & per consequens detestor eum errorem, qui dicit, Deum non invocandos, eisque divinis honores tribuendos; aut similia, juxta qualitatem erroris commissi. Ita Pegna, p. 2. comm. non enim abjurare debet haeresim, quae in ipsum non cadit, p. 4. tr. 7. ref. 2. §. Quo.

5. Abjuratio fautoriae secundum Zanardum, p. 3. c. 134. dupliciter fieri potest. Primum in genere, abjurando omnes haereses, quando fautor omnibus haeresibus indiscriminatum favorem tulit. Secundum in singulari, quando Calvinistis, v. g. vel Lutheranis. At Pegna, p. 2. comm. 73. ait, tunc abjuracionem fautoriae indicendam in generali, quando auxilium exhibitum esset personae potius, quam errori; nam si adesset suspicio de profitendis erroribus illius, cui faver, indicendam esse illius erroris in particulari, p. 4. tr. 7. ref. 21. §. Hoc supposito, post initium.

† An abjuratio haereticis de levi possit indici quoad omnes haereses; quae sunt abjuracionis requisita; & quando post abjuracionem quis dicatur relapsus, dicemus infra. †

6. Nunquam vero indici potest abjuratio, etiam de levi, nisi iudicium, vel delictum, ex quo nascitur indicium, sit plene probatum. Ita Menochius l. 1. c. 82. num. 355. p. 4. t. 8. ref. 39. §. Notandum. Quamvis Pegna, p. 2. comm. 92. doceat, solam infamiam cunctis adminiculis suffultam ad abjuracionem sufficere, p. 4. tr. 8. resolut. 82. §. Respondeo.

7. Abjurant ergo de levi leviter de suspecti; de vehementi, qui vehementer. Quoniam dicantur leviter, qui vero vehementer, de

Abjuratio qualibet requirit delictum plene probatum.

Abjuratio de vehementi, de vehementer, de

levis leviter de fide suspecti. Sed suspicio alicuius pro circumstantiarum de levitate presertim astatu.

vehementer suspecti, vide Farinacium de har. q. 187. a num. 23.

8. Advertant vero Inquisitores personarum, & causarum circumstantias. Nam interdum suspiciones leves convertuntur in graves, & vehementes in leves. Ita Zanardus p. 2. pr. 1. c. 1. §. 15. Unde advertit Soula lib. 2. c. 40. n. 15. processus minorum in causa fidei, quando de hæresi formali non constat, regulariter terminari per abjuratorem de levi, quia circumstantia ætatis, quamcumque suspicionem facit levem. p. 4. r. 7. ref. 1. §. Quæritur secundo.

Nec quoties datur, aut dari potest coercitio, in dicitur potest generaliter abjuratio de vehementi.

9. Neque valet generaliter, & in omni casu, quod abjuratio de vehementi indici possit, quoties sunt sufficientia indicia ad torturam, ut videretur colligi ex instructo. Madrilliana an 1565 c. 46. 47. 48. Nam aliquando dantur sufficientia indicia ad torturam, & non potest indici abjuratio de vehementi, ut advertit Pegna p. 3. comm. 39. Quia abjuratio, ob periculum relabendi, est pœna gravissima. Instructio vero loquitur de eo, quod communiter accidere solet. Adde quod, licet reus fuerit tortus, potest ei imponi abjuratio tantum de levi, ut videre est apud Canteram qq. crim. c. 1. de har. n. 95 p. 4. r. 8. ref. 110.

Regulariter ergo abjurant de vehementi apostata à fide vulgo (renegati).

10. Igitur descendendo ad particularia regulariter abjurant de vehementi apostata à fide vulgo renegati, ad quamlibet sectam transeuntes, & fidem abnegantes, si sponte redeant, & negent intentionem. Nisi sint parvuli, qui abjurant de levi. Ita Pegna p. 2. comm. 59 p. 4. r. 7. ref. 3. §. Ad pœnas. Et ita practicatur in tribunali hujus Regni eum Mauris factis Christianis, ad terras Turcarum fugientibus, etiam si torti negent intentionem. Nec exculantur metu, nisi metu cessante, statim ad se reverti sint, Ibid §. Et tandem. Imò si metus non sit mortis, vel tormentorum: sed famæ, exilii, fustigationis, famis, &c. non cadens in virum constantem, aut metus reverentialis, & persona sit gravis, ut Prelatus, Monachus, Theologus, abjurare debet de vehementi, Secus si talis timor incussus fuit personis non bene instru-

ctis in fide, & delicti gravitatem ignorantibus. Ita Ricciullus lib. 6. c. 5. n. 7. p. 4. r. 7. ref. 3. §. sed quia.

11. Abjurat item de vehementi sortilegus, quando sortilegium sapit hæresim manifestè, ut si admisceantur sacramenta sacramentalia, res, orationes, aut verba sacra. Nam significat. Crede te, quod res hæc sacra habeant efficaciam ad malefici peragenda. Et hoc etiã tortus, id non fateatur se credere Ita Raphaël de la Torre in 2. 2. q. 96. art. 4. disp. 2. p. 4. r. 7. ref. 11. §. Ideo. Si vero Sortilegus in vocaret Dæmonem ad flecendum animū metreticis, vel ad alium effectum, qui ejus vires non excedit, nullum habens errorem in intellectu, adhuc esset aequaliter de fide suspectus, propter commercium, quod habet cum hoste Dei sui. Et quamvis in Inquisitione Romana, in qua leviter suspecti torquentur, talis suspicio purgari possit per torturam, ut a Zanardus p. 3. cap. 64. in nostra tamen Hispania, ubi tales non torquentur, debet abjurare saltem de levi. p. 4. tract. 7. ref. 10. §. Huic.

Sortilegi quorum sortilegia sapient hæresim manifestè

12. Abjurant rursus de vehementi tanquam hæreticorum credentes, qui illorum concionibus, & conventiculis assistunt in terris Catholicorum, etiam semel, nisi ignorantia, vel alia circumstantia excusentur. Ita Pegna p. 2. q. 50. vers. Si plurimum. At Assistentes concionibus hæreticorum in terris Infidelium per duas vices, sunt suspecti leviter, & abjurare debent tantum de levi. Ita Soula in Bull. Cœn. c. 2. disp. 8. num. 10. contra Zanchium de har. c. 3. num. 5. p. 4. r. 18. ref. 93.

Et assistentes concionibus hæreticorum in terris Catholicorum.

13. Abjurant autem regulariter de levi Religiosi, & sacris initiati, Matrimonium contrahentes, (si casu contra, conjugati sine licentia uxoris manentis in in sæculo sacros Ordines suscipientes; aut Religionem intrantes, p. 4. r. 7. ref. 4. in fine.) Nisi qualitas personæ, & alia circumstantia, abjuratorem de vehementi requirerent præcedente tortura, ut si quis esset de Provincia infecta hæresi Lutherana:

Abjurant de levi Religiosi & sacri initiati matrimonium contrahentes. Et conjugati sine consensu uxoris Religionem intrantes.

nam in tali casu servanda esset opinio contraria Canteræ qq. crim. c. 1. de har. n. 71. p. 4. tr. 7. ref. 5. Verum hodie.

Laici & Clerici non Sacerdotes audientes Confessionem.

14. Abjurant item de levi laici, vel Ecclesiastici non Sacerdotes, audientes Confessionem. Et ipsa praticari in Hispania, docet Soufa lib. 1. c. 33. Nisi tamen essent de Provincia infecta hæresis Lutkeri, quod omnis homo sit minister hujus Sacramenti. Nam tunc abjurare deberent de vehementi, p. 4. tr. 7. ref. 11. §. Verum in fine.

Aut celebrantes.

15. Item de levi abjurant laici, & Ecclesiastici non Sacerdotes, celebrantes. Acugna de conf. sol. c. 9. n. 10. p. 4. tr. 7. ref. 11. §. Verum quando, ante medium.

Astrologia iudicariam frequenter exercet.

16. Item de levi abjurant secundum Soufam lib. 1. c. 148. n. 15. Astrologiam iudicariam frequenter exercentes; maxime cum aliorum detrimento. Quod si tales afferunt, astra inclinare non possunt cogere, Zanardus p. 1. pr. 1. c. 5. q. 16. ait, non debere abjurare. Sed advertant Inquisitores, nam, cum tales non torquentur, facile ita respondebunt ad penas vitandas p. 4. tr. 7. ref. 17. §. Quibus, usque in fin.

Et retinentes ac legentes libros hæreticorum, Necromanticorum pentacula, &c.

17. Itē de levi abjurant retinētes, & legentes libros Hæreticorum, Necromanticorum pentacula, &c. Et sic restatur praticari Suarez de fide disp. 24. sect. 2. n. 4. In aliquo tamē casu raro sequi poterit opinio Farinacii de har. q. 180. n. 9. & illis indici abjuratio de vehementi, quando suspicio ex circumstantiis redderetur vehementens. p. 4. tr. 7. ref. 9. §. Verum contra.

Pro qualitate autē suspitionis de levi, aut de vehementi abjurant conspuentes & percutientes sacras imagines.

18. Pro qualitate autem circumstantiarum de levi, aut de vehementi abjurant secundum Zanardum, p. 3. c. 64. conspuentes, & percutientes sacras imagines; quia malè videntur sentire de iustitia Dei. Non tamen de formali, si sunt Catholici, p. 4. tr. 7. ref. 9. §. Verum.

Impedientes Inquisitionis officium.

19. Eodem pacto, pro qualitate suspitionis abjurant impedimentum, & fautoriam impedientes officio Inquisitionis, modo quo cum Pegna supra diximus, num. 6. Quamvis Palaus tom. 1. tr. 4. disp. 8. punct. 5. n. 1. putet tales abjurare debere tantum de levi. p. 4. tr. 7. ref. 13. §. Verum his omnibus.

20. Similiter pro qualitate suspitionis abjurare fautoriā debet testis, qui in favorem inquisiti falsum deposuit, negando hæresim, quam eum commisisse cognovit. Ita Palaus sum. tom. 1. tr. 4. disp. 8. punct. 15. §. 6. n. 910. In aliis casibus falsi testis numquam abjurant p. 4. tr. 7. ref. 16. §. sed audi amus, circa medium.

Testes falsi negantes hærecum, quam eum commisisse sciunt.

21. Idem dic de transferentibus arma, equos, &c. in terras infidelium, animo illis adjuvandi in bello contra Christianos: nam contra tales Inquisitores possunt, tanquam fautores hæreticorum, inquirere, & pro gradu suspitionis torquere, & abjuratorem imponere. Secus, si animo negotiandi hoc faciant, p. 4. tr. 7. ref. 19. §. non desinat.

Transferentes arma, equos, &c. in terras infidelium.

22. Fautores verò, defensores, & receptatores hæreticorum, cum pro qualitate circumstantiarum, & indiciorum levem, vel vehementem suspitionem incurant, de levi, aut vehementi abjurant Inquisitorum arbitrio. Ita Pegna p. 2. comm. 76. lit. C. p. 4. t. 7. ref. 1. §. Hoc supposito.

Fautores, defensores, & receptatores hæreticorum.

23. Schismatici & similiter, pro temporis diurnitate, personarum qualitate, & aliis circumstantiis, de levi, aut de vehementi abjurant, & si errorem habuerint in intellectu, abjurant ut hæretici de formali. Ita Duardus in Bull. Cæn. lib. 3. Can. 1. q. 156. n. 12. Abjurant autem non solum hæresis suspitionem, sed etiam Schismatis, p. 4. t. 7. ref. 29. §. Hoc supposito, & infra.

Et Schismatici.

24. Porro in abjuratone indicenda Inquisitio Hispanica in aliquibus casibus propter opinionum varietatem discrepat à Romana. Atque ita, ubi Inquisitio Romana, putans cum Piascio pr. p. 2. c. 4. ar. 6. n. 10. & aliis, Confessarios sollicitantes esse vehementer de fide suspectos eos torquet, & cogit abjurare de vehementi, Inquisitio Hispanica, sequens contrariam sententiam Acugna, tr. de Conf. sol. c. 2. n. 20. & aliorum, illos non torquet & cogit abjurare tantum de levi, p. 4. tr. 7. ref. 7. §. Difficultas. Verū Confessarii abjurare debent in omnibus casibus sollicitationis expressis in Bulla Greg. XV. quidquid afferat Soufa Aph. lib. 1. c. 34. n. 68. p. 4. tr. 5. ref. 50. §. Quoad alios.

In diversis item Tribunali Romano scilicet, aut Hispano de levi, aut de vehementi abjurant Confessarii sollicitantes.

25. Si

Consuetudinarius in blasphemando.

25. Similiter consuetudinarius in blasphemando in Inquisitione Hispanica, ut testatur San Vincente *manuscrip. c. 1. s. 3.* abjurant tantum de levi, in Romana vero de vehementi. Ideo Inquisitores in hoc crimine sequantur praxim suae Inquisitionis. Aliquando tamen ex qualitate blasphemantis, & blasphemiarum, etiam in Tribunali Hispanico imponenda erit abjuratio de vehementi, *p. 4. t. 7. ref. 8. §. Nota tamen.*

Et in sorte deficiente in excommunicatione per annum non ex causa fidei.

26. Deinde, in Inquisitione Hispanica in sorte deficientes per annum in excommunicatione non ex causa fidei, Inquisitores non cognoscunt. At in Romana Genuensis, *pro Archiep. c. 68. n. 8.* Asserit tales abjurare de levi, quamvis Soula *Aph. l. 1. c. 27. n. 6.* & alii negent, *pat. 4. t. 7. ref. 18. §. Verum.*

Non abjurant Sodomitae.

27. Sodomitae in Regno Portugalliae (ubi ab Inquisitoribus cognoscuntur) non abjurant, neque de levi, ut testatur Moura *de incant. opus. l. sec. 7. c. 1. n. 15. p. 4. t. 7. ref. 20. §. Notandum.*

Abjurantes de levi cogi possunt abjurare omnem haeresim.

28. Abjurantes de levi cogi possunt ad abjurandum generaliter omnem haeresim. Et ita observari in Inquisitione Romana, testatur Pegna, *p. 3. comm. 4.* quod etiam de Tribunali Inquisitionis Hispanicae, testatur, Acugna *de Conf. solicit. q. 24. n. 22. p. 4. t. 8. ref. 68.*

Abjuratio, qua publica, qua secreta? Et quando nam publice indicenda, quando secreta?

29. Abjuratio ex textu in cap. ad abolenda, *§. praeterea, de haeret.* debet fieri publice. Et ita habetur in Instructione Hispanensi anno 1484. *n. 5.* & docent Barbosa *colle. 10. 2. l. 5. tit. 7. c. 9. n. 11.* & alii. Quando abjuratio dicatur publice facta vide Decianum *tr. crimin. l. 5. c. 47. n. 5.* Sed his non obstantibus ex causa Inquisitoribus bene visa, abjuratio fieri potest secreta. Ita Zechius *sum. 10. 1. tit. de fide. c. 11. n. 17.* Unde Simanea *tit. 1. n. 24.* ait, non debere abjurare publice, qui haeresim occultam sponte confessi sunt, & eos, qui leviter de haeresi suspecti sunt, sed privatim in adiutorio Inquisitorum, *p. 4. t. 8. ref. sol. 81. §. Verum,* usque ad finem.

Publice, quando suspicio est publica. Secreta, quando secreta.

Verum hoc in aliquibus criminibus non servatur. Nam contrahentes binas nuptias, sunt leviter suspecti de haeresi, & de levi abjurant, & tamen dicta abjuratio efficitur publice. Et idem faciunt quan-

doque blasphemii, legentes libros haereticorum, & Astrologi iudicarii. Ideo libenter adhuc sententiae Eymeticii *par. 3. n. 161.* quod si reus est suspectus publice de levi, abjurare debet de levi publice, si autem non, abjurabit secreto in audientia Inquisitorum secundum quod apud plures, vel pauciores suspectus fuerit, Inquisitorum arbitrio.

Standum in genere Inquisitorum arbitrio. Etiam in abjuracione de vehementi.

Adverte etiam, quod abjuratio de vehementi, rationabili causa id suadente, fieri potest secreta. Pegna *p. 3. comm. 40. p. 163. p. 4. t. 7. ref. 73.*

30. Requiritur in quavis abjuracione aetas, quae in masculis est annorum 14. in foeminis 12. ut patet ex Concilio Toletano *c. 11.* & Bituricensi. 31. Ante hanc aetatem, etiam si doli capaces sint, non abjurant, nisi raro. Soula *Alp. l. 2. cap. 4. p. 4. t. 7. ref. 33. §. Nota etiam.*

Abjuratio requirit aetatem.

31. Requiritur item praesentia Episcopi, vel eius vices gerentis. Unde si Inquisitores sine Episcopo abjurare reum cogent, non remaneret subjectus poenae relapsae, secundum Castrum, *10. 1. tr. 4. c. 1. §. 8. p. 13. n. 18.* Quamvis cum Farinac. *de har. q. 186. n. 79.* contrarium donendum sit, *p. 4. t. 8. ref. 49.*

Præsentiam Episcopi.

32. Pegna *ubi sup.* docet, requiri etiam in abjuracione subscriptionem, quando reus poenitens scit scribere: si vero nesciat, debere Inquisitores & Notarium subscribere: quod esse tutissimum, ait Decianus *tr. crim. lib. 5. c. 41. n. 69. p. 4. t. 8. ref. 77. §. Sed ad ornatum.*

Et subscriptionem.

33. Porro abjurans, sive de levi, sive de vehementi, non incurrit irregularitatem: quia iniure nulla imponitur, nisi haeretico. Villalobos *in sum tom 2. tr. 21. diff. 5. n. 2.* & alii contra Azor. *tom. 1. lib. 6. c. 2. §. 8. p. 4. t. 8. ref. 64.* & 85. §. utrobique *Notandum.*

Abjurans non incurrit irregularitatem.

34. Sed regulares per quamcumque poenitentiam redduntur inhabiles ad officia & dignitates, ex decreto Sacrae Congr. S. Officii, annuente S. D. N. Urbano VIII. nisi poenitentia fuerit salutaria, quod observat Leone *de off. Ep. pot. Conf. p. 2. recoll. 1. num. 211. p. 4. t. 5. ref. 48.* & *tr. 8. tr. 8. ref. 14. §. Sed an.*

Sed, si Regularis sit inhabilis ad officia, & dignitates.

34. Ad Confessiones audiendas, si quis abjur-

Et Confessiones abju-

*si non audi-
endae.*

abjuravit de vehementi, admitti non potest, ex declaratione ejusdem Congr. apud Locatum *pr. Inquis. in fine.* Idemque testatur Genueus, *pr. archiep. c. 45. n. 2.* practicari in Curia Archiepiscopali Neapolis. Abjurans autem de levi, admittitur, ex eadem Sacra Congr. apud Genueus, *ibid. p. 4. n. 8. ref. 64.*

Bis abiurans non est relapsus.

36. Qui post abjuracionem de vehementi iterum abjurat, non est relapsus, quia redditur de novo suspectus de hæresi. Ita declaravit Pius V. apud Locatum *pr. inqu. v. vehemens suspicio num. 1.* Unde hæresim abjurans, si iterum illis favet, non est relapsus. Deciaras *tr. crim. lib. 5. cap. 56. num. 17. p. 4. tr. 8. ref. 108.* Notandum est.

Sicut nec qui post abjuracionem de levi convincitur de hæresi.

37. Rursus non est relapsus, qui post abjuracionem de levi, de hæresi convincitur. Secus si post abjuracionem de vehementi. Ita habetur *in exp. si accusans, de hære. in 6. & docent multi DD. apud Barbolam in coll. tr. 3. l. 5. tit. 2. c. 8. n. 2. ibid. initio.*

Nisi primum convinceretur.

38. Est etiam relapsus, qui in secundo lapsu plenè convincitur, & præterea plenè probatur, quod verè commiserit illud crimen de quo leviter indicatus abjuraverat tantum de levi. Ita Squillacensis *de fide cathol. c. 31. n. 2. ibid. §. Nota verò.*

Nec etiam, qui post abjuratam hæresim redditur vehementer suspectus de secundo lapsu, quando plena probatio deficit in quaestione iura.

39. Non est tamen relapsus, qui post abjuratam hæresim realem, redditur de secundo lapsu vehementer suspectus, quando de hæresi non plenè convincitur, idque defectu qualitatis delicti, non defectu probationis. Ita Roias *de hære. par. 2. n. 333.* Quamvis Palaus *ff. 4. diff. 6. punct. 2. n. 9.* etiam, in primo casu putet esse relapsum, & Consilium supr. Inquisitionis apud Canter *qq. erim. c. 1. de hære. n. 58.* in unico casu tanquam relapsum punierit, *p. 4. t. 7. ref. 26. §. Solum.*

Convictus de hæresi, abjurare recusans, tradendus Curia seculari. At solum suspensus prius excommunicandus.

40. Abjurare recusans, habetur pro convicto, & Curia seculari tradendus est, ex Const. Martini V. quæ procedit, quando quis confessus, convictus, aut in hæresi manifestè deprehensus fuerit. Nam, si solum sit suspectus, sive leviter, sive vehementer, & abjurare nolit, excommunicari prius debet, & si in ex-

communicatione per annum steterit, tanquam hæreticus condemnari. Ita Locatus *pr. Inq. verbo Suspicio, n. 8. p. 4. tr. 7. ref. 14. §. Nota etiam, post initium.*

Sacra Congregationi ad hærendum est.

41. In abjuracione Christianorum singentium se infideles, & petentium se baptizari propter certam summam pecuniæ, adhærendum est declarationi sacrae Congregationis, & stylo, & praxi Tribunalis Inquisitionis, *p. 9. tr. 8. ref. 45. in fine.*

A B O R T U S.

1. Abortus est ejectio fœtus immaturi. Hoc autem fieri potest vel ante fœtus animationem, vel post. Qui eiecit immaturè fœtum animatum, punitur tam à Jure Civili, quam Canonico pœnis homicidarum. Qui vero eiecit fœtum nondum animatum, licet non committat homicidium, gravi tamen se scelere obstringit, & à Jure Civili, is qui id egit, punitur exilio, cum amissione partis bonorum, si sit honestæ conditionis; si verò sit humilioris & inferioris conditionis, damnatur ad metallum, *l. si quis aliquid, §. qui abortionis, ff. de pœnis, p. 7. t. 7. r. 1. c. 3.*

Abortus quid & quales duplex.

2. Procurare autem Abortum nihil est aliud, nisi studiosè quærere, sive per se, sive per alium, ut fœtus immaturè ex utero matris ejiciatur.

Et quid procurare Abortum.

Tripliciter porrò hæc procuratio contingere potest. Primò impediendo ne fœmina concipiat, v. g. si vir ante concubitum potionem aliquam fœminæ præbeat, per quam sterilis evadat. Secundò procurando ut fœtus conceptus quidem, sed necdum animatus ejiciatur. Tertio procurando, ut fœtus animatus abigatur, quibus autem modis Abortus fiat, vel procuretur, tanguntur obiter à Six. V. *in const. qua incipit. Estranata meditam anno 1588. p. 7. sit. t. 5. r. 2.*

Et quod tripliciter id fiat.

3. In qua quidem Bulla Sixtus V. Constituit varias pœnas contra Procurantes Abortum fœtus animati. Nam §. 1. statuit eos teneri pœnis omnibus Jure Divino, Canonico, & Civili statutis contra veros

Pœna Procurantium Abortum in Bulla Sixti V.

1. *Pœna capi-
ti.*
2. *Irregulari-
tatis.*

Et *Degra-
datio.*

*Quæ exten-
duntur ad
præbentes
potiones ste-
rilitatis: &
ad mulieres
eas scienter
sumentes
Etiam cum
preventione
Iudicium
3. excommuni-
catis; à
quasi à
Rom. Pont.
Absolvi pos-
sunt.*

*Quam Bist.
lam Greg.
XIV. mode-
ravit.*

*Tam circa
excommuni-
cationem; à
qua quilibet
confessarius
ad id specia-
liter deputa-
tus potest
absolvere
quoscumque
Quam quo-
ad alias pœ-
nas, quas re-
ducit ad ter-*

veros homicidas, §. 2. 3. 4. Decernit eos
incurrere irregularitatem, unde nec pro-
moveri possint, nec si jã promori sint, mi-
nistrare, sed eo ipso omni Privilegio cle-
ricali, officio, & beneficio esse privatos,
quæ sic vocatura referentur dispositio-
ni Papæ, atq; inhabiles in futurum, et
jamsi delictum fuerit, occultum. Et qui
foro Ecclesiastico sunt subjecti degrada-
ti tradantur foro sæculari capitali pœna
punienti. §. 5. Similibus pœnis vult tene-
ri eos, qui sterilitatis potiones, ac vene-
na propinaverint mulieribus, aut quo-
minus fœtus concipiant, impedimentũ
præstiterint, consuluerint, ac auxiliati
fuerint: necnon & mulieres, quæ ea sci-
enter sumperint, §. 6. Ut detur in hoc
crimine puniendo inter Judices præven-
tio contra quoscumque, & testes jure in-
habiles suo arbitrato recipiant, & pœ-
nis afficiant reos, p. 7. t. 5. r. 41. §. 7. & 8.
eos omnes tam principales, quam socios
confocivæ talis criminis, nec non opẽ
consilium, aut favorem dantes, subjicit
excommunicationi, quam ipso facto
incurrant, & à qua nequeant absolvi
(nisi in mortis articulo) nec etiam in Ju-
bilæis, aut vigore Concil. Trid. nisi à
Romano Pontifice, & similiter ab irre-
gularitate, hac de causa contracta ab eo
tantum urgentissimis de causis dispen-
sati possit, *ib. r. 4.*

4. At Greg. XIV. in *Constit. 8. edita anno
1591.* quæ incipit, *Sedes Apost.* modera-
vit prædictam Bullam Sixti V. Unde §. 2.
statuit, si fœtus animatus fuerit, tam ad
eos, qui hætenus deliquerunt, quam qui
in futuro delinquent, ut à peccato, &
excommunicationem possit quilibet
Presbyter tam sæcularis, quam Regu-
laris ad confessiones audiendas, & ad
hos casus specialiter per ordinarium loci
deputatus, in foro tamẽ conscientie ab-
solvere, p. 7. tr. 5. ref. 15. Si verò fœtus a-
nimatus non fuerit, pœnas abortum
procurantium, & exhibentium mulieribus,
& suscipientium venenã sterilitatis,
aut quocumque modo dantium auxi-
lium, & consilium, reducit, §. 3. ad termi-
nos juris communis, sacrorum Cano-
num, & Concil. Trid. tam quoad præte-

Summa Diana.

rita, quã quoad futura, §. 3. Cætera verò
omnia, quæ in Bulla Sixti continentur,
vult in suo robore manere. p. 7. tr. 5. re-
sol. 5.

5. Quòd si quæras, quando proles ani-
metur anima rationali, ita ut, qui de illa
abortivum facit, incurrat excommuni-
cationem, & irregularitatem? Resp. Co-
vaxuv, mares animari die 40. à concep-
tu, foeminas 80. & ita communiter sente-
re DD. A qua quidem opinione, ut com-
muni licet nonnulli contrarium senti-
ant, ut Lessius *com. 9. dub. 10. n. 65.* & alii,
non est recedendum. Ita ut, qui ante 40.
dies procuravit abortum, non sit censen-
dus irregularis, neque in pœnas Bullæ
Sixti V. incurrisse dicendum sit, juxta
constit. Greg. XIV. Si verò dubitetur, an
masculus sit, vel foemina, præsumendum
est fœtum esse animatum post quadra-
gintadies, *ib. ref. 6.*

6. Hinc inferas primò, omnes procu-
rantes abortum per se, vel per alios aut
cooperantes ope, consilio, vel alia ratio-
ne in Bulla Sixti V. explicatas excommuni-
cationem ipsius Bullæ contrahere, cu-
jusque status, gradus, & ordinis, vel
conditionis, existant, tam laici, quam
clerici sæculares, aut Regulares, cujus-
cumq; ordinis, imò etiã mulieres, sæcu-
lares, vel professi, & ipsæmet foeminae,
seu matres prægnantes, sive sociæ, sive
consciæ abortus. Textus enim loquitur
non solum de cooperantibus, verum et-
jam de ipsismet foeminis, quæ velut prin-
cipales, vel ut sociæ consciæ sunt talis
criminis per opem, consilium, favorem,
potionem, &c. quamvis Nald. in *sum. v.*
Abortus n. 1. videatur contrarium tenere,
p. 7. tr. 5. ref. 7. Excipe, nisi mater cogatur,
per metum cadentem in constantem vi-
rum, sumere potionem, ex qua abortus
sequatur, tunc enim in nullas incurteret
censuras; quia quoties coacta sumit po-
tionem, ex qua fit secuturus abortus,
non dicitur studiosè quærere, ut fœtus
abigatur, ergo non dicitur procurare ab-
ortum, *ib. §. Not.*

7. Inferas 2. in eisdem censuras incur-
tere eum, qui procurat abortum per alios,
quia Sixtus V. in Bulla asserit, qui de
cetero

*minus in
communi-
si fœtus non
sit animatus.*

*Fœtus sive
mas, anima-
tur die 40. si
foemina die
80.*

*In dubio
quid iudi-
candum.*

*Incurrunt
in Bullam
Sixti V. om-
nes, & qui-
cumq; pro-
curantes ab-
ortum quo-
cumque mo-
do.*

*Etiam ipsa
mater sumens
potionem
ad id.*

*Nisi cogatur
hoc facere
per metum
cadentem in
constantem
virum.*

*Et procurã-
tes per alios.
Vel quovis
modo in van.*

B

res vel confi-
lium antea.

cetero per se, aut per interpositas personas, &c. Itemque in eisdem incurere scienter cooperantes ad abortum ope, consilio, favore, portione, vel alio cujusvis generis medicamento, aut juvare scribendo litteras privatas, vel apochas, aut alia ratione verbis, aut signis, sic enim expressè dicitur in Constitut. Sixti V. *ibid* resol. 10.

Et Monialis, qua sumit potionem, vel pugnis se percussit ad abortum efficiendum. Non tamen incurrit excommunic. cap. si quis suadere, &c.

8. Inferas 3. Monialem, qua sumit potionem mortiferam foetui, vel pugnis se percussit ad abortum efficiendum, si sequatur effectus incidere in pœnas Constitut. Sixti V. Non autem in Censuram cap. Si quis suadente Diabolo. Ut tenet Bellochius in Praxi p. 2. q. 8. n. 108. & alii, quia licet talis percussio sit violenta naturæ, non est tamen injuriosa statui ecclesiastico, nec violenta religiose perlonæ, cum non intendat sibi injuriam inferre, sed tantum foetui. p. 7. t. 5. r. 4.

Non licet procurare abortum factis inanimatis ad tuendum honorem viri aut vitandam vitæ periculum remotum.

9. Inferas 4. non licere procurare abortum factis etiam nondum animatis (ergo multo minus jam animatis) ad tuendam vitam vel honorem alicujus puellæ fragrantis, cujuscumque conditionis sit, vel nobilis, vel Monialis, & Deo sacra, aut etiam si scandalum timeatur. Non enim sunt facienda mala, ut eveniant bona p. 5. t. 5. r. 11. p. 6. t. 8. r. 37. & p. 7. t. 5. r. 37.

Nec ullo pacto, vel causa procuranda sterilitatem in uxoratis.

10. Et eodem modo illicitum omnino est, quacumq; ex causa procurare in uxoris sterilitatem. Nam impedire generationem, quæ nata est sequi ex copula carnali, est contra naturam, & ideo intrinsecè malum. Ita Turrianus 10. 2. disp. 26. dub. 2. n. 45. & alii contra Torreblancam Libr. 12. c. 13. n. 31. & 36. existimantè id licere, si mulier cum vitæ discrimine pariat p. 5. t. 13. r. 90. & p. 7. t. 5. r. 33.

Censendum procurator Abortus, qui sua dicitur ad id inducit mulierem.

11. Inferas 5. Non liberari à pœnis impositis contra procurantes abortum, illum, qui in præsentia mulieris, cum qua rem habuisset, diceret, nollem te esse gravidam, quia inde grave aliquod malum tibi, & mihi suspicor eventurum: unde ipsa & malo itura obviam, & amanti gratificatura, abortum procuraret. Intellige tamen hoc verum esse, quoties desiderium hoc exprimèdo averteret fu-

turum, ut per alia fœmina abortum procuraret: in hoc enim casu diceretur per alium procurare abortum p. 7. t. 5. resol. 30.

12. Quæres 1. Utrū quis sit censendus irregularis in dubio an foetus sit animatus? Negant Moura, Præpositus, & alii citati p. 4. t. 2. r. 16. At non est recedendum ab affirmativa sententiâ, quæ est communis: Unde talis se debet tenere tanquàm homicidam, tanquam obnoxium reservationi, tanquam excommunicatum, & irregularem. Probatum ex celebri illa regula juris, *In dubio tutior pars est eligenda*, p. 7. t. 5. r. 24. Quæ quidem irregularitas intelligenda est solum de privatione quoad suscipiendos ordines, & in illis jam susceptis administrandi; has enim privationes intrinsecè includit Irregularitas: fœcus verò quoad alias pœnas, quæ à Judice imponi solent pro contracta irregularitate, qualis est privatio beneficiorum, & alia similes. Ita Fagundes in Decal. 10. t. lib. 2. c. 10. n. 15 qui citat Vasquez, Suarez, Salas, Sayrum, & alios, *ib* resol. 25.

In dubio an factus sit animatus, censendus est irregularis, qui procuravit abortum. Et quid intelligatur hic nomine Irregularitatis.

13. Idè judicatur dicendum Corneio in 3. p. 1. r. 5. disp. 1. dub. 2. n. 3. & alii, de eo, qui dedit consilium de abortu faciendò, si non potuit dinovare fœminam à consilio dato, ita ut remaneat irregularis. Quorum quidem sententiâ est tutior, & probabilior. Sed probabilis quoque est sententiâ negativa Villalobos tom. 2. tr. 21. disp. 20. n. 8. & aliorum. Nam is fecit, quod potuit; neque verò consilium infuit Physicè, sicut venenū, unde debeat impediri Physicè, sed satis est, ut impediantur suasionibus, precibus, &c. quæ si non juvant, non imputabitur consiliario p. 4. tr. 2. resol. 15. & p. 7. t. 5. resol. 25.

An Consilens qui conatur retrahere consilium videatur esse irregularis.

14. Quæres 2. Quid sentiendum de muliere prægnante infirma? Resp. si prægnans post foetus animationem in periculosum inforbū incideret, nec aliud remedium esset, possent illi præberi medicamenta directè tendentia in curationem illius, ut sectio venæ, pharmaca purgativa, balnea &c. licet per accidens sequatur abortus, quia mater habet jus ad servandam vitæ talibus remediis. Ita DD. communiter contra Pontium de matr. l. 10. c.

Prægnans infirma potest uti medicamentis directè curæ, si vis, etiam inavertè sequatur abortum.

Eriam dicitur
de expulso
vulvatus
nondum
animati.

13. n. 6 p. 3. tr. 5. res. 11. & p. 7. tr. 5. res. 35. Verò foetus nondum sit animatus, ejusque expulsio unicum est remedium ad vitam matris, licet etiam ex intentione sumere medicamentum ad illud expellendum, juxta probabilem, & tutam in praxi sententiam Trulleach Decal. 2. l. 5. c. 1. dub. 4. n. 1. contra Lessium, Bonacinam, & alios p. 7. tr. 5. res. 34.

Et si matris.
& factus de-
sperata vita
possunt adhi-
beri remedia
aque directa
ad matris
salutem, &
factus abor-
tum.

15. Item si de vita matris, & foetus omnino desperatum sit, licitum erit medico imò & debitum, secundum Sanchez de matr. t. 3. l. 9. disp. 20. n. 10. & 20. applicare medicinas matri, æque primò directas ad ipsius salutem, & ad foetus abortum. Si tamen remedium, quod applicatur matri sit ex sua natura mortiferum foetui, & solum hac ratione sanativum, quatenus est foetui mortiferum, non potest licite adhiberi. p. 3. t. 5. res. 11. & p. 7. tr. 5. res. 36. Idque etiam procedit in dubio, an medicamenta vitam, an verò mortem sint allatura: quia melius est, dubium auxilium experiri, quam omni remedio desitutam sinere perire. *ibid.*

Et si valde
probabile sit
factum eme-
re mortua
vivum ex-
tractandum.

16. Quod si certum sit, aut valde probabile prolem sine tali medicamento vivam edendam, illicitum erit illud adhibere cū notabili prolis periculo, & mortaliter peccat contra charitatem medicus talia medicamenta applicando, & mulier assumendo. Ita Lessius cum aliis lib. 2. c. 9. dub. 10. n. 63. qui etiam notat, quod si tali remedio non adhibito, valde probabile sit utrinque moriturum; eo verò adhibito probabile sit, matrem saltem posse conservari, in tali casu licite possit illud adhiberi. p. 3. tr. 5. res. 11. & p. 7. tr. 5. res. 37.

17. Utrum verò mater, quæ probabiliter timeret se esse in statu peccati mortalis teneatur abstinere à supradictis medicamentis, si speretur foetus in lucem edendum, & baptizandum; Affirmat Card. de Lugo de Just. tom. 1. disp. 10. sect. 5. Negat Ludovicius Caspensis in cursu Theologico tom. 2. tract. 18. sect. 5. n. 139. & seq. Unde utraque sententia videtur probabilis, & tuta. p. 7. tr. 5. res. 38.

Procurante

18. Non incidunt in censuras Bullæ

Sixti V. Primò qui procurat abortum ante animationem foetus; Licet enim abortus foetus inanimati sub excommunicatione, & Irregularitate esset interdictus in illa, nihilominus hac in parte abrogata est, & ad terminos juris communis, sacrorum Canonum, & Consilii Tridentini dispositionem redacta fuit per subsequentem Gregor. XIV. Constitutionem. Etòdem dicendum de præsentibus opus consilium, & c. p. 7. tract. 5. res. 8.

aborte an
se anuatio,
ne an non in-
cidunt in cõ-
suras Bullæ
Sixti V. Ne
consulentes
&c.

19. Non incidunt 2. procurantes abortum foetus animati, si non sequatur effectus. Quamvis enim Belloch. de cas. reser. part. 2. q. 8. n. 69. & alii doceant incurri non sequitò effectum; quia in reservatione Episcoporum casu contra procurantes abortum, includuntur etiã illi, qui abortum procurant, non sequitò effectum. Attamen non est recedendum à negativa sententia, quam docet Bonac tom. 3. disp. 2. q. 2. punct. 20. n. 6. quia Sixtus V. in sua Bulla, ut lata excommunicatio incuratur, requirit effectum, ut patet ex illis verbis; *ut re ipsa abortus secutus fuerit.* Imò cum Mazuchello, tract. de cas. reser. disp. 2. c. 39. 2. num. 27. contra Bellochium, & alios probabiliter teno, non incidere in casum Episcopalem procurantes abortum, si non sequatur effectus, quia reservatio comprehendit tantum actum externum cum effectu. p. 7. tr. 5. res. 9.

Nec qui pro-
curant abor-
tum factus
animati, non
sequitò effe-
ctum.

Quia cum
incidunt in
casum reser-
vatum Epi-
scopo.

20. Non incidunt 3. qui abortum procurant cum ignorantia juris, vel facti etiam si hæc ignorantia non sit probabilis, sed vincibilis, crassa, supina, vel etiam affectata, modo conjuncta non sit cum ingenti temeritate. Ita Bonac. tom. 3. disp. 2. q. 2. punct. 10. n. 10. Et ratio, quia Summus Pontif. adjecit particulam, *scienter*; quæ quamlibet ignorantiam excludit, modò cum ingenti temeritate conjuncta non sit. *Ibid. res. 11.*

Nec qui ope-
ratur ex ig-
norantia in-
ris, vel facti,
etiam si sit
crassa, supi-
na, & affec-
tata.

21. Non incidunt 4. qui propinant remedia sterilitatis mulieri, ut impotens fiat ad generandum. Ita Machadus, de per. sect. Confess. tom. 1. lib. 2. par. 2. tr. 17. num. 2. quia Gregorius in hoc correxit Bullam Sixti V. Sed petes an in terminis Bullæ Sixti V. ante correctionem Gregorianam

Nec qui co-
natur steri-
les efficere
muleres.

B a inci-

incidere in censuram, qui porrigebat remedium sterilitatis alicui viro? Affirmat Petrus Gregorius in *Syntag. juris, part. 3. lib. 36. c. 15. n. 20.* Sed proflus negativa sententia tenenda est; quia Sixtus V. in Bulla expressè dicit, *Pregnantes mulieres.* Sed poenae non sunt extendendae extra casum, ergo, *ibid. resol. 12.*

Vel viros.

Nec qui in actu carnali retrahunt se à semine emissione, vel receptione in vase debito.

22. Non incidunt 4. Vir, vel foemina, qui in actu carnali retrahunt se à seminis emissione, vel receptione in vase debito, docet Scortia in *Bull. Pont. Theorem. 377.* quia mens Pontificis est agere de abortu foetus sive animati, sive inanimati, ubi autem seminis receptio non est, non fit foetus, & consequenter nec abortus. Hinc colligas, ex casu abortus Episcopali excipi illum, qui ne liberos sulcipiat, vel alia de causa, puta ex odio, praebet potionem mulieri: quo minus concipiat, quia iste non dicitur propriè abortum procurare, sed tantum impedire conceptionem sive agere, ut semē non sit prolificū, quae duo distincta sunt, ut patet. *p. 7. r. 5. ref. 13.*

Nec qui abortum factum non nominat.

23. Non incidunt 6. qui approbant abortum jam factum etiam nomine suo. (Secus dicendum si ante executionem approbavit, incidere enim in poenas Sixtianas.) Unde in casum reservatum non incidit mulier, cui inscia, & ignoranti amarus medicamentum, & potiones praebuerit, ut abortus sequeretur, etiam post sumptionem potionis rem illi amarus aperiret, & ipsa facto gauderet, & illud ratum haberet, ea enim necdum esset dicenda procurasse: proindeque tantum mortaliter peccasse. Ita Floronus, *par. 2. casu de Procur. Abor. num. 14. v. 13.* Addo hoc idem dicendum, etiam si postquam fuisset monita de procuratione Abortus, illum nollet impedire, cum tamen posset adhuc enim non diceretur incidere in casum, ut quae non diceretur abortum procurare, sed illum tantum permittere, *ibid. resol. 14.*

Vel non incidit cum passit.

Nec ex abortu casuali.

24. Non incidunt 7. qui casu abortum causant. Ille autem dicitur abortus casualis, quem quis fecit non ex intentione, & animo abortiendi, sed alio fine,

sive malo, & ex odio, vel ex mdite succederet in hereditate, sive bono, ne sequeretur infamia, &c. Idque patet ex Constituto Sixti V. ubi facit mentionem de abortu voluntario, non casuali. Hinc multos casus in facti contingentia poteris resolvere, quorum plurimos habes, *p. 7. tract. 5. resol. 20.*

25. Non incidunt 8. nec censendi sunt irregulares, qui procurarunt abortum, sed dubitant de effectu subsequuto. Et si quis dederit consilium, puro posse Rati dicto personae fide dignae, cui datum est consilium, si dieat non fuisse ab eo motum, *ibid. ref. 26.* Sed circa praesentem quaestionem vide Fagundez in *Decal. 1. 1. lib. 2. c. 10. n. 16. 17. & 18.*

Nec qui procuravit abortum, sed dubitat de effectu subsequuto.

26. Non incidit 9. Pater, qui non impedit abortum adulterae. Quamvis enim Naldus in *Sum. verb. Abortus n. 6.* teneat esse irregularem, quia putat patrem teneri ex iustitia custodire vitam filii; Tamen negativa sententia, quam tenet Baunius in *Theolog. moral. tom. 2. tr. 11. q. 32.* est etiam probabilis, quia probabile etiam est patrem ad id teneri solum ex pietate, *p. 4. r. 2. ref. 8. & p. 7. r. 5. ref. 27.*

Nec pater, qui non impedit abortum adulterae.

27. Non incidit 10. maritus habens copulam cum uxore, si ex magna corporis agitatione sequatur Abortus, dummodo id fiat solum ad explendam libidinem, & non intendant abortum, quamvis illum aliquo modo praevideant. Secus autem dicendum, si vir, & uxor tantum nimia libidine ea intentione, ut abortus sequatur, tunc nimis incidere in casum. Hinc licet aliqui asserant incurrere poenas abortus, qui uxorem suam graviter verberasset, unde illa furore percita abortum passa fuisset: tamen magis placet non incidisse nisi quoties uxorem suam verberasset ea intentione, ut abortus sequeretur. Verbum enim ipsum *Procurare*, significat studiosè, & ex industria quaerere. *p. 7. r. 5. ref. 30.*

Nec maritus habet copulam cum uxore, si ex magna corporis agitatione sequatur abortus, non intendens libidinis praevisionem. Vel verberat uxorem, unde sequatur abortus.

28. Non incidit 11. Mulier, quae post coitum mingit, vel digitis ejicit semen, non enim dicitur procurare abortum, cum semen nondum sit conceptum. Quae quidem foemina nec etiam peccat mortaliter de se, id faciendo, nisi forte ex

Nec mulier mingendo, vel ejiciens semen, cum non sit conceptum, quae nec peccat id faciendū.

con-

nisi forte ex conscientia errorata.
Sicut nec peccat eiicicndo: statim semen oppres-
serit.

conscientia erronea, quatenus putat hoc conducere ad non concipiendum. Licet contrarium videatur docere Marchantius in resol. 1. part. 1. c. 6. q. 21. Ubi tamen admittit non peccare mulierem, vi oppressam, si post coitum statim semen eji- ciat, quia hoc est defendere se contra ig- vaforem, quæ in vaso censetur adhuc moraliter perdurare, in semine illius, qui oppressit. Neque hic casus erit his tem- poribus extraordinarius, cum passim milites opprimant feminas, p. 3. tr. 5. re- sol. 11. & p. 7. tr. 5. res. 31.

Et si suade- re abortum mulieri, qua parata est se occidere.

29. Quæres an licitum sit suadere ab- ortum, quando mulier gravida parata est se occidere ad infamiam vitandam? Negat Candidus in disqu. tom. 1. Disq. 1. art. 2. dubi. 2. num. 5. Ubi videtur in hac materia non admittere consilium ad mi- nus malum. Sed tenenda affirmativa sententia cum Mazuchello tra. 2. de cas. reserv. dis. 2. c. 3. q. 3. diff. 1. num. 63. quia communiter Doct. admittunt, licet consulere minus malum, ad evitandum majus, quando ille, cui id suadetur, fir- mum animum habebat utrumque, vel certe gravius malum faciendi, nec aliter potes illum avertere à graviori malo, p. 7. tr. 5. res. 39.

Excommu- nicatio in- cursa pro- pter abortu tollitur per Confessariu ab Episcopo ad id depu- tatum in fo- ro interno.

30. Absolvere ab excommunicatione incurta propter abortum, poterat solus Papa in terminis Bullæ Sixti V. quam tamen postea moderavit Gregorius XIV. Et idèd nunc in foro interno quilibet Confessarius approbatus ab Ordinatione, & ad id specialiter deputatus à dicta ex- communicatione potest absolvere. Pro- absolutione verò in foro exteriori obti- nenda, recurrendum est ad Summum Pontificem, cui ea est reservata. Ita Mazuchellus tr. de cas. reserv. dis. 2. c. 3. qu. 1. num. 2.

Et quisnam dicatur Confessarius ad id specialiter deputatus.

31. Petes, quisnam dicatur Confessarius specialiter ad id deputatus? Respon- det Bonac. tom. 3. dis. 2. q. 2. punct. 10. nu. 16. eum dicendum, qui habet privile- gium absolvendi ab omnibus censuris Episcopo reservatis. At Mazuchellus ci- tatus tenet in terminis Bullæ Greg. XIV. hanc facultatem absolvendi in foro con- scientiæ ab hoc casu, penes eum Confes-

sarium tantum esse, qui specialiter sit per Episcopum ad id deputatus, p. 7. tr. 5. res. 15. & 19.

32. Prælati item habentes Episcopa- lem jurisdictionem poterunt absolvere ab eadem censura, ex Thesaur. in praxi p. 2. c. 1. num. 1. Nisi forte ordinarii loco- rum hunc casum abortus sibi reserva- rent, tunc enim nec privilegiati possent absolvere, sed solum ad id specialiter de- putati, p. 2. tract. 2. resol. 13. §. Nor. 4. & p. tract. 5. resol. 16.

Item tollitur à Prælati habentibus Episcopalem jurisdictionem, nisi casus reservetur abordi- nariu.

33. Præterea iis facultate Jubilæi ab- solvendi à casibus, & censuris reservatis, includitur absolutio abortus. Ut contra Lavorium de Jub. p. 2. c. 28. nu. 23. tenet Angelus Bossius de Jub. sect. 1. casu 6. nu. 1. & 21. quia cum jam ex Constitut. Greg. XIV. Abortus sit casus Episcopa- lis: casus Papales in Jubilæo censentur omnes concessi. Sententia autem Lavo- rii procedit tantum, quando Episcopus, seu ordinarius generaliter concedit alicui Confessario facultatem absolvendi à casibus, & censuris sibi reservatis. Anc- enim non censetur concessus abortus foetus animati per dictam Greg. Constit. nisi specificetur, p. 7. tr. 5. resol. 19.

Et includit in facultate Jubilæi ab- solvendi à casibus & censuris res- servatis.

34. Ab irregularitate verò contracta ex abortu licet crimen sit occultum, di- spensare non possunt Episcopi, quia cum irregularitas abortus oriatur ex homici- dio voluntario, ad illum non se extendit auctoritas Episcopi. Non igitur audien- dus Novarius in summa Bullar. tom. 2. tr. de abortu. nu. 21. qui contrarium asserit. Imò observat Thesaurus in praxi, par. 2. ca. quod supplicans in Sacra Pœnitentiaria, in casu videlicet occulto, pro di- spensatione super Irregularitate ex ab- ortu, debet exprimere, si foetus erat à se- genitus: alia gratia esset subrepticia, p. 7. tr. 5. res. 21.

Ab Irregu- laritate ex abortu non dispensant Episcopi.

35. Possunt quidem superiores Re- gulares ex vi suorum Privilegiorum di- spensare suos subditos tam in irregula- ritate contracta ex abortu foetus anima- ti, quam habitando ad officia suos re- ligiosos, etiam pro foro externo, ut pro- bar latè Bordonus in cons. Reg. resol. 13. q. 5. num. 19. Idemque possunt hanc pote-

Dispensant quidè Præ- lati Regula- res cum suis subditis, etiã habitando ad officia.

statem delegare & committere uni Confessori subdito, ut dispenset in foro conscientie cum delinquente, p. 7. tit. 5. res. 22. & 23.

Privatio Privilegiorum Clericalium imposita in penam abortus anati, non obligat ante sententiam Iudicis, cum casus est occultus Secus si sit manifestus.

36. Quæres Primò, quomodo obliget privatio Privilegii Clericalis, & omnium dignitatum, & officiorum, & beneficiorum imposita in Bulla Sixti V. contra procurantes abortum? Aliqui respondent has penas obligare ante Iudicis declarationem: Alii negant. At Thesaurus in praxi, p. 16. 20. sequitur mediam sententiam tutiorem, & in praxi receptam, præsertim ex stylo Curie, quod dicta privationis officiorum Ecclesiasticorum pena obliget in conscientia juxta priorem sententiam, quando casus est manifestus, & ratio est, quia tunc superioris acta incipiunt esse nulla, cessante titulo tolerato ob privationis notorietatem. Quamdiu autem privatio est occulta, non videtur obligari in conscientia, quia ejus acta ratione publici officii sunt valida, manente titulo colorato. p. 7. tit. 5. res. 17.

Idem dicendum de inhabilitate ad beneficia.

37. Idem dicendum de inhabilitate ad beneficia, quæ continetur in eadem Bulla, non obligare scilicet ante declaratoriam; nisi forte inhabilitatis pena sit lata solum quoad illud numero beneficium, tunc enim obligaret in conscientia ante omnem declaratoriam, ibi. res. 18.

Nomine privationis officii intelligitur munus habens administrationem cum superioritate.

38. Quæres 1. quidnam intelligatur in Bulla Sixti V. sub privatione officiorum contra procurantes abortum? Resp. nomine officii intelligi munus habens administrationem rerum, v. personarum Ecclesiasticarum cum superioritate. Quænam autem sint, necne hujusmodi officia, vide apud Thesaurum in praxi parte. 1. cap. 28. q. 1. ibid. res. 27.

Abortum procurans gaudet immunitate.

39. Quæres 2. An qui procuravit abortum factus animati, sequuto effectu, gaudeat immunitate? Resp. affirmativè contra Peregrinum, & Farinacium, p. 3. t. 1. res. 72. & p. 7. t. 5. res. 42.

A B S O L U T I O.

Absolutio consistit in illi verbis (Absolvo

1. Absolutio est forma Sacramenti Penitentiae. Consistit essentialiter in illis verbis, Absolve te, vel in aliis

æquivalentibus, quæ tamen absolutionem significant modo indicativo, non autem deprecativo: nam si quis v. g. dicat, Absolve te Deus, Sacramentum erit invalidum. Si verò significant modo imperativo, ut si dicatur, Absolve te, vel Absolvatur Petrus, absolutio erit valida: quia hoc modo convenienter adhibetur sententia decisiva. Imò docet Scotus in 4. dist. 14. q. 4. quotiescumque verba absolutionis significant actum judiciale & sententiam decisivam absolutionis à peccatis, Sacramentum esse validum, ut si dicatur, volo absolvi, licet te absolvi, &c. quidquid contra dicat Cajetanus.

te) vel alibi æquivalentibus.

Modi indicativi, vel imperativi.

Quod si hoc modo proferatur absolutio, & relinquatur modus indicativus Ecclesie consuetus, Hurradus de pen. disp. 5. diff. 3. putat, esse solum veniale, p. 5. tr. 13. res. 34.

Variare autem formam consuetam est peccatum.

2. Reliqua verba, à peccatis tuis, &c. non sunt de essentia absolutionis, ideoque Valent. Henric. lib. 1. de penit. c. 11. aliique putant excludo scandalo nullum esse peccatum illa omittere; verius tamen est illud esse veniale, si absque necessitate fiat, quia non servatur modus & praxis communis; imò scrupulosum esset etiam in articulo mortis omittere, in nomine Patris, &c. cum graves auctores illa requirant ad essentiam Sacramenti, secundum Granad. cui tamen quoad absolutionem absque invocatione Trinitatis non assentiendum, bene tamen quoad verba: à peccatis tuis p. 11. tr. 2. miscel. res. 21. multo minus essentialis est deprecatio, quæ additur, Passio Domini nostri, &c. Addi tamen debent: quia illa clausula quidquid boni feceris, aut mali sustinueris, excusat Confessarium, si pro magnis peccatis levem fortè penitentiam imposuisset. Vide V. Penitentiam, num. 2. p. 3. t. 4. res. 97. Petes: quid si aliquis absolveret hoc modo: absolvo te à peccatis tuis, essetne forma valida? Respondet Card. Lugo de penit. disp. 17. sect. 1. n. 24. cum aliis affirmativè, quia particula te continetur implicite sub particula tua.

Nec debent omitti verba, quia servata sunt.

Nota, illa verba, à peccatis tuis, habere

habere hanc effectum, ut spœnitens antea indispositus, ad illorum finem adhuc disponatur, vere percipiat fructum Sacramenti, Amicus in curs. school. tr. 8. disp. 11. sect. 2. n. 23. quia adjuncta verbis essentialibus eandem cum illis significationem participant, & explicitè dicunt, quod illa implicitè, p. 11. tr. 6. miscell. ref. 12. & 13.

Absolutio dari debet in Confessione. Vide an in aliquo casu dari possit extra eam.

3. Absolutio peccatorum facienda est in Confessione. Quod si Confessarius pœnitentem ritè dispositum sine absolutione dimisisset per inadvertentiam, docet Ochagavia de sac. tr. 2. q. 41. num. 2. quod si posset, sine gravi incommodo, deberet illum revocari & admonere. Si verò non posset sine scandalo, & pœnitens expectaret Communionem, deberet absolvere etiam aliquantum remotum, aliàs expectare commoditatem & admonere, p. 5. tr. 13. ref. 56.

Potest facultatem auferre absoluti & pro tota Ecclesia delegare.

4. Potest Pontifex auferre facultatem absolvendi à venialibus à simplicibus sacerdotibus, & etiam à peccatis nondum directè absolutis, cum habeat jurisdictionem ordinariam in foro Pœnitentiæ, quoad totam Ecclesiam, & hoc de jure divino, cum primum est electus, & potest delegare pro tota Ecclesia, etiam repugnantibus Episcopis, & Parochis p. 8. tract. 1. resol. 55. vide, & Pontifex.

Valida est absolutio à simplici Sacerdote.

5. Valida est absolutio, cum quis bona fide confitetur cum simplici Sacerdote de venialibus, & mortalibus non reservatis. Quia etsi simplex Sacerdos per se judicare nequeat de peccatis mortalibus, tamen quatenus habet jurisdictionem circa venialia confessa, potest hominem sanctificare, & mort. peccatum expellere, licet ab illo per se non absolvat. Suar. de pœnit. disp. 31. sect. 2. n. 6. & Reginald. in Praxi tom. 1. lib. 8. n. 8. Diana. p. 9. tract. 9. ref. 29. §. Diceo.

Pueri septem non possunt in dubio absolvi. Condicio mente teneri suff.

6. Possunt absolvi pueri Septemnes in dubio de usu rationis, absque conditione. Caramuel, & alii. p. 10. tr. 11. resol. 54. & dato casu, in quo sit absolvendus quis sub conditione, lat est si conditio mente retineatur coram DD. ibid. resol. 55. Absolutio, autem si conferatur sub condi-

tionem præteritâ jam adimpletâ, vel de præsentem, valida est, juxta communem, validè quoque, etsi illicitè, absolvis hac v. g. formâ: absolvo te si Antichristus est venturus in fine mundi, &c. quia hæc conditio æquivaleret præsentem, idem enim est ac si dicerem; absolvo te, si nunc verum est, quod Antichristus sit venturus in fine mundi; invalidè verò si dicas: absolvo te, si eras sit calum ferenum, si eras relictu-eris p. 11. tr. 4. miscell. ref. 18.

An sit valida absolutio ab excommunicato vitando.

7. Quamquam sit commune Doctorum placitum invalidam esse absolutionem ab excommunicato vitando præstitam, eo quòd pro tunc extra casum necessitatis impedita, & ligata sit Jurisdictioni ab Ecclesia; contrariam sententiam tanquam non improbabilem proponit P. March. in Tribun. Sacram. tom. 3. p. 1. tr. 4. tit. 1. sect. 1. qu. 10. dub. 1. qui & citat Vjctor. de excom. dub. 333. aliàs 313. utriusque rationes ibi vide, p. 10. tract. 15. ref. 24. §. Novissimè.

Sententia affirmativa videtur certa.

Hoc Corollarium videtur certum, quandò ignorantia communis est, & excommunicatus vitandus aliquem titulum haberet, cum titulus præsumptus & communis error conferant Jurisdictionem, ex. l. Barbarius, ff. de off. Præf. v. g. si in Sicilia Beneficium Pastorale obtineret, qui in Hispania excommunicatus vitandus est. ibid. v. Probatum.

Initiatus tantum primâ tonsurâ non est à Confessario absolvendus.

9. Cum probabilius sit primam tonsuram non esse ordinem, initiatus tantum primâ tonsurâ non est à Confessario absolvendus à suspensione quatenus indigeat. p. 11. tr. 14. ref. 14.

10. Quæres an duo simul unum absolventes, possint dicere, nos te absolvimus; affirmat Suar. in 3. p. 20. 3. disp. 23. sect. 3. si sensus sit uterque nostrum te absolvit, secus si sensus foret, ut quisque te partialiter absolvit, Negat Lugo. Tu vide Dicastill. de sac. to. 2. tr. 8. disp. 10. dub. 12. ubi plura huc spectantia reperies, p. 11. tr. 8. miscel. ref. 46.

11. Circa absolutionem notat Dicast. sup. cit. dub. 29. n. 573. quando justæ & rationabiles causæ non tollendi occasionem substituit illam raro denegandâ esse Pœnitenti.

Pœnitenti ob reincidentiam in similia peccata, quia vel est solum attritus, & tum male dimittitur sine Sacramento, minus enim sic peccata cavebit, quam adjutus auxiliis, quæ ex Sacramento percepisset: vel est contritus, atque ita dutum erit Dejmicum tanto bono privare, propter metum peccatorum futurorum; præsertim cum hoc Sacramentum, non solum præterita peccata sanet, sed etiam præservet à futuris vide præcæteris hac de re Leandrinū. *de sacra. to. 1. tr. 5. disp. 7. supra res. 30. quest. 31. usque ad 56.*

12. Quamvis Paludanus, Adrianus Nar. Medina, Petrus Sotus doceant Sacramentalem absolutionem posse fieri per scripturam ideoque Pontius in *cath. theos. disp. 46. q. 2. concl. 2.* putet melius esse, hominem in extrema necessitate absolvi à fructu per signa vel scripturam quam à nullo; non est tamen hæc sententia practicanda. Card. Laugo Grandus quia Eugeni Papæ *sess. ult. concl. Florent.* absolutionis formam tradidit his verbis: *forma sunt verba que sacerdos profert cum dicit ego te absolvo. ubi sine dubio loquitur de verbis non scriptis, expectandum igitur esset hac in parte iudicium sedis Apostolicæ. p. 11. tr. 6. miscell. res. 14.*

A B S O L V E R E

à Reservatis.

Qua sint reservata, vide V. Casus reservati.

A casibus Papalibus absolvit Papa, vel ejus delegatus.

An etiam Prælati Regularis?

1. **A**bsolvere à casibus reservatis Papæ potest in primis ipse †, vel ejus vices gerens, vel habens potestatem vigore Cruciatæ, aut Jubilæi, ut suo loco dicitur. †

2. Potest item à casibus Papalibus Bullæ Cœnæ secundum Suarez *de Relig. tom. 4. tr. 8. l. 2. c. 21.* & Peyrinum *privat. Minim. tom. 1. consil. 4. Sixti V §. 5. nu. 6.* absolvere Prælati Regularis suos subditos, non obstante eorum reservatione, quæ fit singulis annis. Sed Bononia de

elect. dub. 69. num. 13. & alii id negant, p. 3. tom. 2. resol. 72. & p. 7. tract. 2. resol. 5.

3. Si vero casus Papales sint occulti, omnes (excepta hæresi, de qua vide infr. num. 8, 84.) possunt absolvi ab Episcopo, id decernente Concil. Trident. *sess. 24. c. 6.* Et hoc etiam si Episcopus sit tantum electus, & confirmatus, quamvis non consecratus, cum Episcopus non consecratus dicatur verus Episcopus quoad omnia, quæ pertinent ad potestatem jurisdictionis, *p. 7. tr. 2. r. 1.*

At ubi non est receptum Concil. Tridentinum, non possunt uti Episcopi ea facultate, quia ubi non est acceptatum quoad leges onerosas, neque videtur acceptatum, quoad favorabiles, *ibid. res. 2.*

4. Eadem facultas, quæ competit Episcopis circa casus Papales occultos competit etiam Capitulo Sede vacante, quia hujusmodi Capitulum succedit Episcopo non solum in his, quæ competunt Episcopo jure communi generali, *cap. cum olim, de maior. & obediem.* Sed etiam in his, quæ jure competunt Episcopo tanquam Ordinario, & Episcopo, & ex jurisdictione ordinaria; ejusmodi est prædicta facultas, *Ibid. res. 3.*

5. Archiepiscopus etiam non solum dum actu visitat Dioceses suffraganeorum, potest uti prædicta potestate, ut docet Trullanch. in *Decal. tom. 1. lib. 1. c. 3. dub. 4. num. 4.* Sed etiam extra tempus visitationis circa suos Episcopos suffraganeos, sicut potest circa subditos propria Diocesis, *p. 7. tr. 2. resol. 7.* Item quæ cum subditis suffraganeorum, si malitiosè suffraganeus differat absolutionem, vel si subditus appellavit ad Metropolitanum, *Ibidem §. Notat.*

6. In quo casu Papali Episcopus potest absolvere alios, potest delegare alteri facultatem, ut absolvat alios, vel etiam absolvatur ipse Episcopus, si in idem peccatum incidit; *p. 3. tr. 4. res. 14. §. Hæc tamen.* Excipe tamen hæresim; à qua licet possit absolvere Episcopus, non potest tamen dare facultatem generalem alicui, ut ab hæresi absolvat, ut si occurrat, ut quis incidat in hæresim, potest

Si sint occulti potest Episcopus etiam si non sit consecratus.

(Excipenist ubi non est receptum Conc. Trident.)

Et Capitulum Sede vacante.

Et Archiepiscopus tam in actu visitationis, quam extra circa suos Episcopos suffraganeos.

Quando potest absolvere alios, potest etiam dare alteri facultatem, ut absolvatur ipse, exceptim hæresi.

potest nunc Episcopus deputare certum Confessarium, ut ab eo peccato illa personam absolvat, p. 7. tract. 2. ref. 13. & 14.

Si casus Papales sint publici, potest etiam Episcopus urgente necessitate.

7. Si vero casus Papales sunt publici, potest Episcopus, vel etiam Sacerdos inferior absolvere, cum urget necessitas, vel adest legitimum impedimentum, adeundi Pontificem. Tunc enim potest probabiliter præsumi non esse reservatum. Nam leges Ecclesiasticæ non obligant in casibus urgentissimis, Diccast. de sac. to. 2. tr. 8. disp. 11. dub. 17. n. 305. Suar. & alii. p. 11. tr. 8. miscel. ref. 49. Nec opus est adire legatum Pontificis in loco existentem, quia reservatio utpote odiosa, strictè est interpretanda unde tantum opus est recursum ad Papam, non ad Legatum. Hurt. de excom. disp. 15. diff. 3. n. 10. contra Bonac. de cons. disp. 1. q. 3. punct. 2. n. 4. p. 11. tr. 6. ref. 1. & 49.

A reservato Episcopo absolvi Episcopus, ejusque delegatus.

8. A reservatis Episcopo, præter Episcopum, cui id cõperit jure ordinario, potest absolvere delegatus ejus, qui si non habet facultatem subdelegandi, non potest alteri eandem facultatem concedere, nisi pro una vice, si illi à Confessario petatur in casu particulari. Ita Riccius, p. 1. resol. 469. n. 1. p. 2. tr. 17. ref. 53.

Qui, si non habet potestatem subdelegandi, non potest alteri facultatem in generali concedere.

9. Si vero habet potestatem subdelegandi, potest illam concedere alteri, ut absolvat ipse, sicut supradictum est de Episcopo circa casus Papales Nequedicas, in tali casu delegatum absolvere se ipsum. Nam hoc verum esset, si ipse haberet potestatem ordinariam; subdelegatus enim fungitur vice primi delegantis habentis jurisdictionem ordinariam, & se habet, ac si à primo delegante facultatem accepisset. Ita Vgolinus de potest. Episc. c. 39. nu. 2. & alii contra Grassium append. l. 3. c. 8. n. 32. part. 3. tract. 4. ref. 142. p. 8. tr. 7. ref. 91. Notandum est.

Si vero habet potestatem, & potest delegare ut absolvat ipse.

10. Ab Episcopalis potest item absolvi Confessarius virtute Cruciatæ, & Jubilæi. Vide sub suis nominibus. An item absolvi possint Confessarii Regulares, dicemus infra n. 30.

Item absolvi potest Confessarius per Bullam, aut Indulgentiam.

11. Si non pateat aditus ad Episcopum pro absolutione alicujus casus sibi reservati, nisi cum magna difficultate, aut mora, potest illum absolvi quilibet Confessarius.

In casu necessitatis, potest absolvi quilibet Confessarius.

Summa Diana.

farius, sicut supra dictum est de Papalibus: fieri enim potest, ut non minus difficilis sit aditus ad Episcopum quam ad Papam, & nihilominus adsit necessitas communicandi, aut celebrandi. Ita Granado in 3. p. contr. 7. tr. 10. disp. 7. n. 12. contra Suarez in 3. p. tom. 4. disp. 30. sect. 3. n. 13. p. 5. n. 14. resol. 58.

Quid de peregrinis.

12. A reservatis Episcopo domicili absolvi potest peregrinus à Confessario diocesis, in qua reperitur: si ibi non sint etiam reservata, & ipse non accedat in fraudem reservationis: quia potest ibi se gerere more incolarum. Et in hoc sensu intelligenda est consuetudo approbata ab Eugenio IV. Ita Suarez in 3. p. tom. 4. disp. 30. sect. 1. n. 4. contra Sorum in 4. dist. 18. q. 2. art. 4. p. 2. t. 17. ref. 56. & p. 4. t. 4. ref. 109. in fine. Imo Zambellus V. casus n. 26. putat, hoc verum etiam si eo fine esset ad aliam diocesis idem tenet Mendo. in bullam Cruciatam disp. 23. c. 2. n. 22. p. 11. tr. 2. miscel. ref. 48.

A reservato regularium absolunt Prælati majores, eorumque delegati Priores, Guardiani, Pœnitentarii.

13. A reservatis Regularium, de jure ordinario absolvere possunt Prælati Generalis, & Provincialis; ex delegatione vero Priores, Guardiani, aut quovis alio nomine nuncupati, & alii vulgo dicti Pœnitentarii.

Et quidem Prior vel pœnitentarius si habet potestatem subdelegandi, subdelegare potest, ut absolvat ipse, si opus erit, sicut supradictum est de Vicario Episcopi, n. 6. p. 3. tr. 4. resol. 142. Nec valet. in fine.

Alii vero Religionis Confessarii absolvi non possunt, nisi de licentia Prælati.

¶ Alii vero Religionis Confessarii absolvi non possunt, nisi de licentia Prælati. ¶ Qua in re

Confessarius Regularis potest absolvere regularem à reservatis facultate petita, & non obtenta.

14. Adverte primò, quòd Confessarius Regularis habens pœnitentiam cum reservatis, & petens à superiore facultatem illi absolvendi, si injustè sibi negetur, potest nihilominus illum absolvi: & hoc ex declaratione Clementis VIII. & Pauli V. apud Naldum sum. v. Religiosus, n. 44. Sed quoniã Pontifex ait, pro illa tantum vice.

Sed pro illa tantum vice.

15. Adverte secundò, quòd Tamburini. tom. 2. disp. 13. q. 8. n. 3. putat, talem Confessarium absolvi posse pœnitentiam à reservatis licentia petita, & non obtenta, una tantum vice. Sed P. Leone

C no 1017. 24

tom. 1. recoll. l. n. 178. de hoc dubitat, quia probabilis opinio docet, Jubilaeum extraordinarium cum limitatione pro hac vice concessum, bis acquiri posse; tamen particula hac est magis limitativa, quam illa, part. 3. tr. 2. res. 126.

Tamen à commisso etiam post peccatam facultatem. Secus, si licentiam petierit poenitens.

16. Adverte tertio, quod talis Confessarius licentiam petens pro absolvendo à reservatis poenitentem, potest illum absolvere à reservatis commissis post obtentam licentiam. Si verò licentiam petierit poenitens, non potest. Ita multi est Floronò de cas. reserv. c. 8. §. 1. num. 1. p. 3. r. 2. res. 126. §. Notandum, & p. 4. t. 4. res. 109.

Absente superiore domus per diem potest concedere re, vata Vicario.

17. Adverte quarto, quod, absente superiore locali per diem naturalem, potest talem facultatem concedere ejus Vicarius secundum Peyrinum in priv. min. tom. 1. const. 4. Sixti IV §. 6. n. 75. quia ipse tunc est absolutus superior domus, & subditus liberati debet à malo staty, quam primum potest. Quae sententia limitanda est primo, nisi superior eadem die sit reversurus. Secundo, nisi subditus malitiose distulisset Confessionem ad illum diem, ut facultatem à Vicario impetraret. Tertio, nisi aliter in aliqua Religione cautum esset. p. 3. tractat. 2. res. 28.

Sed contra tribus limitacionibus.

Confessarius petens à superiore re servata an nisi possit pro se ipso?

18. Adverte quinto, quod Confessarius petens à Praelato facultatem absolvendi à reservatis pro una vice in hac forma, Est poenitens qui indiget vestra auctoritate, placet ne vobis illam mihi daretis. Potest secundum Floronũ de cas. reserv. p. 1. c. 3. §. 1. n. 3 illa uti pro se ipso: secus verò si dicat, Rogo te, ut des mihi facultatem tuam pro una persona. Et Villalobos tom. 1. tr. 9. diff. 84. num. 4. asserit, quod, cum superior facultatem non limitat, intelligitur illam concedere tum activam, tum passivam. p. 3. tr. 4. res. 142. §. Sed poenam.

Regulares ex quodam privilegio possunt se meli sibi eligere Confessariũ, à quo absolvantur.

19. Religiosi, ex quodam privilegio Minorum apud Suarez de Relig. tom. 4. l. 2. c. 19, n. 7. possunt eligere Confessarium sui Ordinis, qui eos absolvat ab omnibus reservatis, & censuris, & cum illis dispenset in omni irregularitate (excepta ea, quae oritur ex homicidio, aut

mutilatione) pro una tantum vice. Quae concessio est multum ampla, & comprehendit reservata etiam in Religione. Et quamvis probabile sit, Confessarium debere esse approbatum, & expositum à Praelato; probabile etiam est, sufficere simplicem Sacerdotem. par. 3. tract. 2. res. 126. §. Nota etiam.

ab omnibus reservatis, censuris.

20. Religiosus iter agens cum licentia Praelati eligendi sibi Confessarium, quem voluerit, non potest virtute talis facultatis absolvi à reservatis. Vide V. Pralati n. 45.

21. Confessarius quicumque dubitans an aliquis casus sit reservatus, potest illum absolvere: quia in dubio praesumitur non reservatus; reservatio enim est odiosa, & ideo strictè interpretanda. Et quamvis Sanch. sum. tom. 1. lib. 1. c. 10. num. 74. hanc sententiam limitet, nisi esset praesumptio contraria in foro exteriori: tamen contra illum insurgit Merolla tom. 1. disp. 3. cap. 3. dub. 2. coroll. 23. num. 370. ex ultimis, casum nunquam censeret reservatum ex sola praesumptione, sed tantum ex certitudine, quod sit reservatus. p. 4. tr. 7. res. 4.

An in itinere non possunt per Praelati licentiam de confitendo extra ordinem. In dubio, an casus sit reservatus, non est censendus reservatus.

22. Porro in mortis articulo, seu etiam periculo, simplex Sacerdos absolvere potest à quibuscumque casibus, & censuris reservatis. Vide infra V. Confessarius à n. 15. ubi multa invenies huc spectantia.

In articulo mortis quilibet Confessarius absolvere potest reservata. Dicitur etiam in periculo, in quo censentur esse infirmi à prima die infirmitatis periculosa.

23. In periculo mortis dicuntur esse infirmi infirmi graviter. Quos docet Sanch. de Select. disp. 12. nu. 5. & Coelestinus tr. de. 13. qu. 1. posse simplicem Sacerdotem à reservatis absolvere à prima die infirmitatis periculosa, ut doloris lateris, plenitudinis, &c. & sive periculum mortis quis adeat spontè, sive necessitate coactus. p. 3. tr. 4. res. 57. §. 3. in fine, & p. 5. tr. 3. res. 67. Nec expectanda est tanta mortis certitudo, quantum voluit Sotus. p. 5. tr. 9. res. 67. §. Notandum.

24. Item damnati ad mortem, & qui vulgo dicuntur in capella: unde sit quicumque casum inveniatur habere, per quemlibet sacerdotem absolvi possunt, etiam si in eadem capella esset superior habens facultatem; quia hi dicuntur

Item damnati ad mortem.

tur.

ur in mortis articulo non minus, ac qui ex morbo; & idè non minus, quam illi debent Ecclesiæ privilegio gaudere. Ita Mendoza *vol. 1. de fide, disp. 84. sect. 8. §. 125. p. 5. tr. 3. res. 61. Et tr. 13. res. 12.*

Remigantes aggregantes navigationem periculosam.

25. Item remigantes, quando aggredienda est longa, ac biremibus periculosa navigatio, dicuntur in mortis articulo: nam homines frequenter pereunt ex illa occasione, nec scitur, quis sit evaluus: & idè ait Mendoza *ibid. §. 126.* quod tales tenentur in ipsa aggressionem lege charitatis se Deo reconciliare, nec expectare procellam; nã ea suboriente, Confessarii qui pauci sunt, aliis auxiliandis incumbunt, non ipsis qui sunt sex triremium. Idem dicit, si imminet pugna navalis. Igitur isti secundum Mendozam absolvi possunt à reservatis per quemlibet Sacerdotem, sicut etiam milites, qui prælio sunt vicini, non tamen longinqui. Vide Bellochium *de cas. res. p. 1. q. 2. n. 130.* & Finellium *de cas. reserv. c. 8. n. 8. p. 5. tr. 3. res. 62.*

Es pragnantes in primo puerperio.

26. Item pragnantes partui vicinæ secundum Mendozam *ubi supra*, & Bellochium *ubi supra n. 128.* absolvi possunt à quocumque Sacerdote, tanquam in mortis periculo constituta; sive expertæ sint, sive inexpertæ. Quia probabile periculum est etiam illam, quæ alias facile peperit, nunc gestare geminos aut fœtum majorem solito, à quo mors immineat, *p. 11. tr. 3. miscell. res. 2.*

Vel alia patientes periculosos.

Sed hoc videtur limitandum cum Sanch. *sum. tom. 1. c. 13. n. 4.* & aliis quoad primò parturientes, vel eas, quæ aliâ difficulte, & periculosos partus expertæ sunt. Nam de cætero parturientes raro moriuntur, ac proinde non omnes dicuntur in mortis periculo. *p. 3. tr. 4. res. 72. Et p. 5. tract. 3. res. 63. p. 11. tr. 3. res. 2.*

Et banniti.

27. Item absolutio à reservatis secundum Bellochium *part. 1. q. 2. nu. 133.* & alios dari potest per simplicem Sacerdotem bannito, qui impunè ubique potest occidi; quia semper & ubique versatur in periculo mortis. Secus verò si haberet saluum conductum, *part. 3. tr. 5. res. 64.*

28. Absolutus in articulo, aut periculo mortis à reservatis, quibus non sit adnexa excommunicatio, non tenetur postea periculum evadens, recurrere ad superiorem, ut iterum absolvatur: quia jam fuit absolutus; tunc enim nulla fuit reservatio per Tridentinum. Ita Marcerus *in p. 3. quest. 9. art. 6.* & Granado *in 3. p. controu. 7. tr. 10. disp. 4. sect. 2. num. 13.* contra Huittadum *de sac. Pen. disp. 11. diff. 13. p. 4. tr. 4. res. 199. Et p. 5. tr. 3. res. 66. §. Notandum, Et tract. 14. res. 59.*

Qui omnes, si periculum evadant, non tenentur se presentare superiori.

29. ¶ Extra mortis articulum non potest quis à reservatis absolvi, nisi ab eo, qui habet facultatem. ¶ An verò licitè absolvi possit cum onere, ut ea sola postea superiori confiteatur? Negati vè respondent Coninch *de sac. disp. 8. dub. 13. concl. 3. n. 103.* seclusa necessitate; quia non debet absolutio sine gravi necessitate dimidiari. Affirmativè Pharaonis *de Sacram. Pœnitent. sect. 18. cas. 4.* Et hanc sententiam approbat Laymann *lib. 3. tr. 7. cap. 12. num. 11.* si pœnitens accessit ad Confessarium inferiorem bona fide existimans absolvi posse, & modo aliud peccatum absolutionis subjiçat. Nam ex una parte est aliqua necessitas, ne pœnitens ægro discedat animo, & ex alia DD. ad solutè docent, posse Confessarium absolvere pœnitentem cum reservatis, & illum mittere ad superiorem pro illis. Omnes istæ tres sententiæ sunt probabiles, sed prima magis placet. *p. 3. tr. 4. res. 58.*

Extra mortis articulum, aut periculum non debet simplex Confessarius absolvere habentem reservatam cum onere, nisi superiori reservata. Nã absolutio non debet absque necessitate dimidiari.

30. Si superior nolit absolvere, nisi reservata, tenetur pœnitens cum alio tam reservata quam alia confiteri, quia uni Confessario pandenda sunt omnia peccata. Ita Homobonus *p. 1. tr. 5. c. 4. qu. 25.* contra Joannem de la Cruz. *p. 2. q. 3. dub. 5. concl. 3. p. 3. tr. 4. res. 74.*

Vnde, si superior absolvet sola reservata, pœnitens debet illam cum non reservatis manifestare inferiori. Cessat reservatio, ubi quis confiteatur habentem facultatem, quamvis in validè.

31. Pœnitens faciens scienter Confessionem reservatorum invalidam, sed cum superiore legitimo, quamvis absolutionem non consequatur, cessat nihilominus reservatio, & potest illa cuiuscumq; Confessario confiteri. Nam reservatio ad id ordinatur, ut pœnitens legitimo superiori se sistat & ab eo sententiam audiat, quod jam impletum est in

Confessione invalida. Ita Ochagavius de Sacra tract. 12. q. 12. g. 22. num. 8. Quod etiam dicendum, si Confessio reservatorum facta sit virtute Cruciatæ aut Jubilæi, ut suo loco dicemus. p. 1. t. 1. ref. 18. & p. 4. t. 4. ref. 124.

Et quamvis obliuiscatur confiteri reservata.

32. Confitens superiori habenti facultatem super reservata, sed obliuiscens confiteri reservata, potest illa deinde confiteri simplici Confessario, quia desinunt esse reservata. Nam, licet talis explicitè non petat absolutionem reservatorum; censetur tamen illam petere interpretativè, quia venit ad Confessarium ut ab illo absolvatur quantum potest, & indiget, & Confessarius censetur hic & nunc velle illum absolvere, quantum licitè potest, ac proinde reservationem auferre. Quod procedere etiam suis locis dicemus de Confessione facta virtute Bullæ, aut Jubilæi. Ita Henriquez l. 6. c. 6. n. 5. & alii. Quidquid contra doceat Vasq. in 3. p. tom. 4. q. 91. art. 3. dub. 3. & ex parte Megala in 1. p. l. 1. c. 1. n. 7. p. 1. t. 1. ref. 19.

Confessarius, qui malè absoluit penitentem à reservatis, quid facere debeat?

Multi multa.

33. Confessarius qui non habens jurisdictionem, à reservatis absoluit, tenetur facultatem petere à superiore, & si scandalum absit, admonere penitentem ad iterum confitendum, vel si ille inficius veniat iterum ad confitendum, petere an doleat de peccatis præteritis, & si dicat, quod sic, illum absolvere. Ita Coninch de Sacra, disp. 8. dub. 17. n. 141. & alii communiter. Sed Faber in 4. disp. 19. qu. 33. c. 3. num. 18. difficilè putat, in tali casu non adesse scandalum. Et Valerius v. Penitentia, disp. 9. n. 2. absolutè docet, quod, si penitens est ignarus, Confessarius nil facere debet, quia ille remanet absolutus; à non reservatis quidem directè, à reservatis verò indirectè per infusionem gratiæ argum. cap. quia circa, de consang. & affin. p. 2. t. 15. resol. 60.

Certe tamen peccavit mortaliter, & incurrit excommunicationem Papalem, si id fecit ex malitia.

† Ipse verò Confessarius, si id scienter fecit, & ex malitia, peccavit mortaliter, & incurrit ipso facto excommunicationem Papalem Clementis VIII. ut patet ex decreto Sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium edito die 9. Ianuarii 1601. † quod quidem decretum

derogat privilegia Regularium absolvendi à casibus Episcopalibus, Regularium quidem commorantium in Italia. Unde quia probabilis est opinio Gambarupæ de cas. ref. c. 3. n. 8. & contra Megalam in 1. p. l. 1. c. 13. nu. 21. quod Insulæ Siciliæ, Corsicæ & Sardinia non sunt partes Italiæ, probabile est, non derogare privilegia Regularium in dictis Insulis commorantium. Sicuti probabiliter docet Peyrinus de Bulla Sanctissimi Domini Nostri Urbani VIII. contra monetarios tom. 3. c. 12. const. 12. alias 22. Urbani VIII. p. 5. t. 14. ref. 88. Verum his non obstantibus privilegia Regularium absolvendi à casibus Episcopalibus derogata sunt à Sacra Congregatione ex mandato Domini Nostri Urbani VIII. die 18. Novemb. 1628. etiamsi extarent extra Italiam, p. 2. t. 17. ref. 30. p. 3 tom. 2. ref. 13. in fin. Adornatum autem prædicti decreti, adverte, quod excommunicationem prædictam, & alias pœnas dicti decreti non incurrit primò Confessarius Regularis absolvens à casibus reservatis in Religione. Ita Floronus de reser. p. 1. c. 5. §. 4. Secundò nec incurrit absolvens ab Episcopalibus, vel Papalibus sine prætextu privilegii, quia in decreto dicitur, prætextu privilegiorum, & c. Ita Gambarupæ de res. c. 3. n. 12. contra Floronum ubi sup. n. 27. Tert. ò non incurrit Confessarius absolvens sine facultate, sed sub spe ratihibitionis, vel ex consideratione, aut ignorantia non crassa; quia dictæ pœnæ latæ sunt contra præsumentem. Quartò non incurrit Confessarius absolvens Episcopales à jure, quales sunt etiam post Tridentinum Papales occulti ut tradit Sanch. tom. 1. l. 4. c. 54. n. 27. p. 3. tom. 2. ref. 13. §. Nota quartò. Quintò secundum Megalam in 1. p. l. 1. c. 3. n. 10. non incurrit absolvens censuras Episcopales: quia decretum loquitur tantum de casibus, & in pœnalibus non fit extensio. Sed secundum Marullū tom. 1. disp. 1. c. 2. disp. 4. n. 575. incurrit, propter paritatem rationis. Utraque sententia est probabilis: Ibid. initio. Adverte etiã, quod excommunicatio hujus decreti secundum Floronum §. 2. num. 4. non potest absolvi ab Episc.

Etiã in Sicilia, Corsica & Sardinia.

Excusari tamen potuit. Si fuit regularis, & absoluit reservata religio, vel si quis absoluit quoscunq; que sine prætextu privilegii, Vel sub spectu ratihibitionis. Inconsideratè, aut ignorantè.

Si quis absoluit Episcopales à jure Et fecundum alios quos, si absoluit censuram reservatam.

Qui verò incurrit, vide

an absolvi
possit ab E-
piscopo vigo-
re Triden-
tini.

Episcopo vigore Tridentini *sess. 24.* quia lata est post Tridentinum, & sic ipse asserit declarasse sacram Congregationem. Verum Beja *p. 4. cap. 37.* & alii dicunt, absolvi posse: quia Tridentinum concessit Episcopis facultatem in casus, & censuras Papales occultas, sive ante ipsum latas, sive post ipsum ferendas, cum sit eadem ratio. *part. 3. tract. 4. resol. 73.*

Præsertim
post confir-
mationem
Pauli V.

Comitulus *resol. mor. lib. 6. quest. 9. c.* tiam docet, hanc censuram non posse absolvi à Regularibus virtute suorum privilegiorum. Sed secundum aliquos potest: nam à jurisdictione Regularium videntur solum excepti casus Bullæ Cœnæ, & sex alii casus secundi decreti, inter quos non videtur comprehensa præfens excommunicatio. *part. 3. tract. 2. resol. 13. §. Notandum.* Et tandem adverte, quod Paulus V. confirmavit decreta prædicta Clem. VIII. & aliqua illis addidit: Unde aliqui opinati sunt, per hoc decretum Pauli V. abrogatam fuisse facultatem absolvendi ab omnibus casibus Papalibus; præsertim per illa verba, *Ac insuper*, quæ designant novam legislatoris voluntatem ab antiquis distinctam, *cap. statuiimus, §. insuper, ubi gloss. de refer. in 6. sed Duardus in Bull. Cœn. lib. 3. §. 2. quest. 1. num. 31.* contrarium docet. *part. 3. tractat. 2. resol. 13. Nota etiam.*

A casibus
Episcopo re-
servatis non
possunt ab-
solvere, à
jure verò
possunt.

34. Regulares possunt absolvere à Casibus à jure reservatis, non autem ab Episcopo. *part. 8. tract. 7. resol. 71.* Existentes verò extra monasteria de licentia sui superioris, possunt absolvi à casibus reservatis Episcopo à quocumque Confessario tam sæculari, quam Regulari, non autem à reservatis suis superioribus sicut in Bulla Papæ Urbani VIII. videtur, *ibidem. resol. 8.*

Unde cautè legenda sunt quæ docet Brunus. *de privil. regul. p. 1. tr. 5. c. 2. prop. 2.* quod regularis sacerdos absolvere queat à reservatis Episcopo *p. 11. tr. 2. miscella 9.* potissimum propter literas ejusdem Urbani VIII. 5. Novembris 1631. editas quibus declaratur, quod constitutiones aut dispositiones Apostolicæ impostæ edendæ omnes Regulares, quomolibet privilegiatos complectantur,

nisi eos expresse excipiant, vide Lezan. *v. privilegia Regularium. x. 21.*

35. Regularis petens facultatem absolvendi unam personam intelligendo de se ipso, potest absolvi, si usus est hoc modo loquendi; est una persona indigens vestra auctoritate, placetne vobis illam dare, aliter non potest absolvi, *ibid. resol. 91.*

Petens fa-
cultatem
absolvendi
pro una per-
sona, potest
intelligere
de se ipso.

36. Confessarii tempore Jubilæi non possunt absolvere ab hæresi occulta, quia quando Pontifices in Jubilæis excipiunt absolute hæresim, intelligunt etiam de occulta, & contrarium asserere est tenebras ante lucem meridianam apponere velle. *ibid. resol. 67.*

De hæresi
occulta non
possunt ab-
solvere con-
fessarii tem-
pore Jubilæi.

37. Pœnitens, qui bona fide etiam cum attritione cognita, confitetur corâ simplici Sacerdote, remanet absolutus etiam de reservatis, non cognitis, quia post cognitionem, tenetur Superiori se præsentare, & si moreretur ante illam Confessionem salvus fieret, cum talis absolutio valida fuit, & gratiam Sacramentalem contulit. *part. 9. tract. 8. resol. 29.*

Confitens bo-
na fide etiam
de reserva-
tis remanet
absolutus.

38. Impeditus dire Papam, vel Episcopum propter casus Papales, vel excommunicationem reservatam (legitimo impedimento) Parochus, vel eo deficiente, potest quivis Confessarius approbatus illum absolvere *part. 9. tract. 7. resol. 10.* hoc etiam, & Regulares possunt facere vi suorum privilegiorum *ibid. resol. 61.* & eadem ratio est de casibus Episcopo reservatis, cum hac conditione, de se præsentando ad Superiorem, vel ad delegatum, ne denuo absolvatur, sed, ut Superiori debitus honor exhibeatur. *ibid. resol. 11.* vel si præstanda sit satisfactio parti. *part. 9. tractat. 6. resol. 36.*

Quivis Sa-
cerdos potest
absolvere
impeditum
adire ad Pa-
pam.

39. Pœnitentiarius Archiepiscopi non potest absolvere absque licentia pœnitentem à casibus reservatis *ibid. tract. 8. resol. 11.* & tempore pestis debent Episcopi suos casus reservatos concedere omnibus suis Confessariis à se approbatis, & præsertim habentibus curam animarum, & pro se, & iisdem obtinere licentiâ à Papa pro censuris, & casibus Papalibus *ibidem tractat. 7. resol. 12.*

Non potest
à casibus re-
servatis ab-
solvere.
Debent con-
fessarii li-
centiam ab-
solventi cō-
cedere ab
omnibus ca-
sibus.

Touitur re-
servatio.

40. Per verba generalia in abfolutio-
ne (inquantum poffum, & tu indiges)
tollitur refervatio obliorum, & etiam à
Cenfuris. Quintanadu. & alii. *part. 10.*
tract. 13. refol. 6.

Cafus du-
bium non est
refervatus.
Potest à quo-
libet Sacer-
dote appro-
bato abfolvi.

41. Cafum dubium refervatum non
effe, licet aliàs cafus refervatus fit, pro-
babile est. Pelfizzar. *in man. Regul. tom.*
2. tract. 6. cap. 2. fect. 1. numer. 16. addens
poffe Sacerdotem quemlibet ab Ordina-
rio approbato abfolvere cafum du-
bium, an contentus fit in Bulla Cœna
part. 10. tract. 14. refol. 2. Inde est quod
ignorans cafum refervatum fine cenfura
abfolvi poffit à Confefario non ha-
bente potestatem abfolvendi à referva-
tis, ut doctè, lateque probat P. Joseph
de Januario *de Caf. referv. ref. 1. per totam.*
Ibid. ref. 63.

Confefarius non
refervatum
liberatur à
refervatu
obliu.

42. Confitens Superiori non referva-
tum, liberatur à Cafibus refervatis ob-
liis, quam fententiam communem di-
cit Pasqualigus (licet fequatur oppo-
fitum) Ratio est, quia pœnitens ab omni
vinculo, quo innodatur, abfolvi vult
faltem, virtualiter; ergo & Confefarius
præfumat velle abfolvere, quantum
poffit *ibidem.*

Semel Con-
fiffus non re-
netur itera-
re confefio-
nem.

43. Tria hic notat Januar. *ibid. 1.* Se-
mel confiffum bona fide inferiori Con-
fefsario fente fe non poffe abfolvere
à refervato cum cenfura, quo est inno-
datus confitens, non teneri confefio-
nem iterare, fed tantum cafum manife-
ftare Superiori. 2. Habentem cafum re-
ferv. & non referv. poffe abfolvi à non
refervato, & mitti ad Superiorem pro
refervato. 3. Poffe Confefarium infe-
riorem peregrinos abfolvere à cafibus
commiffis in diœcefi, ubi refervati funt,
fi in Confefsarii diœcefi non funt refervati,
etsi datâ operâ peregrini accedant
ad talem Confefsarium extra diœcefm.
Adi ipfum *refol. 2. usque ad 11. in tract. de
caf. referv.*

Confefsarius
inferior po-
teft abfolve-
re peregrini-
nos.

6. *quæft. 8. n. 6.* non potest abfolvere fim-
plex Sacerdos: quia est pœna à iudice
inflicta, unde fequitur iurisdictionem
contentiofam in abfolvente. Sed ego te-
neo cum Hurtado *de excom. difp. 18. diff.*
2. n. 10. quod poffit, fi excommunicatio
minor lata fit ob culpam venialem, quâ-
vis excommunicatus habeat peccata
mortalia, quia fatis est, quod Sacerdos
poffit abfolvere culpam, ob quam ex-
communicatio lata fuit. Et hoc intelli-
ge de iure ordinario: nam ex delegatio-
ne etiam Diaconus, & quilibet alius
Clericus potest minorem excommuni-
cationem abfolvere. Ita Cornejo *in 3. p.*
*tract. 1. difp. 11. dub. ultim. p. 5. tract. 9. re-
fol. 3. §. fecundò.*

nov abfolvè
potest à fim-
plici Sacer-
dote
fi lata est ob
culpam ve-
nialem.

45. Ab excommunicatione majori la-
ta à iure, si nemini est refervata, iure or-
dinario abfolvere potest Epifcopus, ex
cap. nuper §. in 2. cafu, de fent. excom. &
DD. communiter cum D. Thoma add.
*ad 3. p. quæft. 21. & 24. & rationem affig-
nat in dicto cap. Innocentius III. quia
cum nemini refervatur, committi vi-
detur iurisdictionem habenti: quæ ra-
tio quamvis affigetur pro excommuni-
catione minori, procedit tamen etiam
de majori non refervata, ut docet Suarez
de cenf. difp. 7. fect. 3. Idem dic de Capitu-
lo Sede vacante, de Abbatibus, & aliis
Prælati Religioforum, habentibus iu-
risdictionem quafi Epifcopalem; *part. 3.*
tract. 5. refol. 23. §. Notandum verò, & part.
*5. tr. 9. refol. 5.**

Majori lata
à iure, fed
non refervata,
abfolvi
potest ab
Epifcopo.

46. Potest item à tali excommuni-
catione abfolvere Parochus; non quidem
iure ordinario, fed ex commissione Sum-
mi Pontificis in citat. cap. nuper. Quod
etiam dic de omni Sacerdote habente
potestatem abfolvendi à mortalibus.
Ita Cornejo *in 3. part. tract. 5. difp. 11. dub.*
1. & alii contra Paludanum in 4. difp. 8. q.
*5. art. 1. p. 5. tr. 9. refol. 5. §. Sed ego, circa
medium.*

A Capitulo
Sede vacan-
te.
Abbatibus,
& aliis Reg-
ularium
Prælatu.

ABSOLVERE.

à Cenfuris.

Excommu-
nicatio mi-
nori.

44. AB excommunicatione minori
fecundum Tannerum *tom. 4. difp.*

47. Omnis autem, qui potest abfolve-
re excommunicationem non refervatam
latam à iure, abfolvere etiam potest ex-
communicationem non refervatam ab
homine generaliter & per modum
præcepti; quia hæc excommunicatio
æqui-

Idem dic de
excommuni-
catione ab
homine lata
generaliter
non refervata.

æquiparatur censuræ latæ à jure: unde pro illa facit argumentum cap. *nuper*, quod supra attulimus. Quod autem in dicto cap. dicatur, excommunicationem ab homine non relaxari, nisi à iudice eam ferente, vel eius superiore, intelligendum est de lata ab homine specialiter. Ita Cornejo in 3. part. tract. 5. disp. 11. dub. 3. Præpositus in 3. part. q. 1. dub. 13. num. 90. & alii contra Suarez de cens. disp. 7. sect. 2. num. 22. & Valquez de excommun. dub. 19. num. 10. part. 5. tractat. 9. resol. 4.

Lata à jure reservata absolvi potest ab eo, cui reservatur. Si enim reservatur Papæ, à Papa. Sed etiam ab Episcopo, si delictum est occultum. Et quid nomine occultum intelligitur, scilicet quod non est publicum.

48. Si verò excommunicatio major à jure lata sit reservata, ab eo absolvi potest, cui reservatur, vel, cui is commiserit. Unde, si est reservata Papæ; Papa vel ejus delegatus, potest illam absolvere. Adverte autem quod Episcopus ex Tridentino potest absolvere excommunicationem reservatam Papæ, quando delictum est occultum.

49. Quod si quæras, quinam dicuntur casus occulti; in quibus Episcopus vigore Decreti Concilii valet dispensare? Respondent nonnulli, occultum in præsentia materia intelligendum esse secundum terminos juris, videlicet, quod non potest probari. Sed omnino dicendum est, occultum in præsentia esse id, quod non est publicum; etiam si ab aliquibus sciatur. Ita Boslius de iur. sect. 1. cas. 10. §. 3. n. 26. & alii.

Licit scitur à tribus, vel quatuor.

50. Unde infertur primo, posse Episcopum virtute Concilii Tridentini dispensare, quando delictum non est publicum, vel notorium, quamvis sit notum tribus, vel quatuor, nec de illo sit fama in majori parte viciniae, vel collegii. Unde in magna civitate, quatuor, quinque, aut sex vidisse testes, non satis videtur ad notorium. part. 7. tract. 2. resol. 15.

Vel sit publicum in uno loco, occultum autem in multis, si situr absolutio, vel dispensatio.

51. Infertur 2. quod si contingat delictum in una civitate esse publicum, vel per facti notitiam, vel quia in iudicio Confessum, vel quia per iudicis sententiam probatum; in alia verò civitate in qua petitur absolutio, vel dispensatio in irregularitate esse occultum; tunc li-

cebit Episcopo absolvere, vel dispensare, modo notitia talis delicti non sit illuc facillimè perventura.

52. Si verò delictum sit publicum tunc si excommunicatus non potest ex aliquo legitimo impedimento Papam adire, poterit etiam Episcopus ex cap. *de cetero*, de sentent. excommunicationis, eundem absolvere. Cum hac tamen distinctione; quod si impedimentum non sit futurum perpetuum, Episcopus absolvat ad reincidentiam, id est cum cautione curatoris, ut cum primum potuerit compareat coram Summo Pontifici. mandatum Apostolicum recepturus, alias reincidat eo ipso; si autem impedimentum est perpetuum, absolute, & simpliciter absolvat. part. 7. tract. 10. resol. 23.

In delictis etiam publicis reservatis Papa potest absolvere Episcopus ex legitimo impedimento.

53. Impedimenta autem, quæ excusare possunt excommunicatum à recursum ad Papam, hæc sunt. Primo, periculum mortis in itinere cap. *si quis suadens*, & alii, de sentent. excommunic. Secundo, infirmitas longa, etiam non periculosa ex cap. *quod de his*, de sentent. excommunic. Tertio paupertas, nam nisi mendicare soleat, non tenetur Romam ire mendicando, & ita intelligendum est cap. *ea noscitur* eod. titul. Quarto, ætas, five senilis ex dicto cap. *ea noscitur*, five in puberibus, cap. *quamvis*, eod. titul. Quinto, sexus femineus, cap. *mulieres*, eod. titul. Sexto, subjectio filii familias, & servi ad patrem, & dominum, quando sine illorum præiudicio Papam adire non possunt, cap. *relatum*, eod. titul. Septimo, curam animarum vel temporale dominium, quando subjectorum detrimentum timetur, cap. *ne pro dilatione*, de penitent. remiss. Octavo, debilitas in viris delicatis, qui labores itineris sustinere non possunt, cap. *quamvis*, ut etiam debilitas in membris in cæco & claudo, cap. *ea noscitur*. Ultimo, quodlibet aliud, quod arbitrio præsentis censetur impedimentum legitimum. Ita Cornejo in 3. part. tractat. 5. disput. 11. dub. 2. part. 5. tractat. 9. resol. 6. part. 7. titulus.

Periculum mortis. Infirmitas longa.

Paupertatis. Status imbecillus.

Sexus famulatus. Subjectio.

Gubernatio.

Debilitas.

Vel rei similibus.

Ad

In quo casu non tenetur qui mittere Procuratorem ad Papam, vel epistolam,

55. Adverte primò, quod, si in tali casu potest excommunicatus impetrare absolutionem à Papa per Procuratorem, vel epistolam, docet Bonac. de cens. disp. 1. quæst. 3. punct. 2. num. 4. teneri hoc facere, & non posse absolvi ab Episcopo. Sed contrarium tenendum est cum Hurtado de excomm. disput. 15. diff. 3. num. 10. quia ad id non obligatur à jure. part. 4. tract. 4. res. 58. & part. 7. tr. 10. res. 23.

Nec adire Nuncium, vel alium habentem ad id privilegium.

56. Adverte secundò, quod si non valens Papam adire, possit idire Nuncium Summi Pontificis, vel alium habentem privilegium absolvendi, non tenetur illum adire, sed potest nihilominus absolvi ab Episcopo, quia existente impedimento recurrendi ad Papam, restituitur Episcopo ordinaria potestas, quam per reservationem amisit, ergo non est, cur sit recurrendum ad Nuncium. Adde, quod reservatio est odiosa, & strictè interpretanda, unde explicari debet de recursu ad solum Papam. Ita Hurtado loco cit. contra Bonacinam loco cit. Qui tamen observat excommunicatum sic absolutum ab Episcopo, teneri post impedimentum se præsentare Pontifici, saltem per Procuratorem, sub pœna reincidentia. Quam obligationem tenetur illi injungere Episcopus, si non sit impuber. Ibid. §. sed magis, & part. 5. tract. 9. res. 6 §. Notandum. & part. 7. tractat. 10. res. 23. §. Nota.

Et si non potest adire Episcopum, secundum aliquos absolvi potest à Parocho.

57. Adverte tertio, quod Tannerus tom. 4. disput. 6. quæst. 10. dub. 6. num. 120. docet, Excommunicationem Papæ reservatam, stante impedimento eundi ad Papam, absolvi posse à Legato, vel alio facultatem habente, & si hic adiri non potest, ab Episcopo. Quod si nec Episcopus adiri potest, à Parocho: còque deficiente, à quolibet Confessario. part. 5. tract. 9. res. 6. §. Non desinam.

Episcopus potest absolvere à casibus reservatis Papæ etiam post Concil. Trid. modo sint occulti,

58. Potest Episcopus vigore Concilii Tridentini absolvere à quibuscunque casibus occultis reservatis Papæ post dictum Concilium per novas Constitutiones, quia decretis Tridentini non derogatur, nisi de eo fiat expressa mentio. Ita Sanchez sum. tom. 2. lib. 6. cap. 15. nu.

76. & alii contra Zecchium de cas. reserv. cas. 10. num. 1. part. 7. tr. 2. res. 20.

59. Hinc inferas posse Episcopum absolvere excommunicationem latam à Gregor. XIII. ingredientem septa alicujus Monasterii dummodo sit occulta. part. 2. tract. 16. res. 33. & p. 1. tract. 2. res. 22.

Et eum, quod violavit clausuram monialium.

60. Item posse absolvere excommunicationem latam in Bulla Pii V. contra intromittentem fœminas in Monasteria virorum, si item sit occulta. Ita Merolla tom. 1. disp. 1. cap. 2. diff. 10. num. 527. contra Ricciū tom. 1. resolut. 544. tract. 5. part. 3. tractat. 2. res. 66. §. Notandum est etiam. & part. 7. tractat. 2. resolut. 22. §. Nota.

Et intromittentem fœminas in monasteria virorum.

61. Item posse Episcopum non obstante Constitut. Clem. VIII. vigore dicti Concilii Tridentini, absolvere ab excommunicatione occulta Duelli. Ita Bonacina de cens. disp. 1. quæst. 3. punct. 2. n. 1. contra Marchinum de Sacram. ord. tract. 1. part. 9. c. 3. n. 8. part. 7. tract. 2. res. 21.

Et in excommunicatione occulta Duelli.

62. In casibus autem publicis, & deductis ad forum contentiosum non potest Episcopus uti auctoritate prædicti decreti, nisi prout num. 41. supra. Tunc verò delictum dicitur deductum ad forum contentiosum plene, & perfecte, cum lis est contestata. Ita Trullench in Decal. tom. primo, lib. 1. c. 3. dub. 4. n. 9. cum aliis. Nota tamen (quod advertit Palaus tom. 1. tr. 4. disp. 4. punct. 3. §. 1. n. 15. cū Trullench citato) quod à delicto sic deducto ad forum contentiosum, non potest Episcopus absolvere, neque dispensare etiam alibi, ubi omninò ignoratur, quia ubicunque est deductum, simpliciter est deductum. part. 7. tr. 2. resolut. 17.

Non potest autem in casibus deductis ad forum contentiosum, Quod tunc est, cum lis est contestata.

63. Poterit quidem Episcopus uti prædicta facultate Concilii cum Reo, qui à Cœlicto deducto ad forum contentiosum fuerit liberatus, vel quia delictum probatum non fuerit, vel quia fuerit tantum semiplene probatum; quia adhuc manet occultum finito iudicio, & lata sententia absolutoria. Et hoc verum puto, etiam si reus mediis depravatis obtinuerit absolutionem ab injecto crimine. Ita Calpenis in curs. Theol. tom. 2. tract.

Nisi postquam reus fuerit absolutus, vel quia tantum semiplene probatum. Et si iterum deducatur ad forum contentiosum, prout illi absolutio, vel dispensatio facta.

tract. 2. disputat. 5. sect. 17. num. 178. & Bonacin. de cens. disputat. 7. quest. 5. punct. 1. num. 5. Quod si post obtentam ab Episcopo absolutionem (ut optimè observat Bossius) existente crimine occulto, idem crimen deinde detegatur, & ad forum contentiosum iterum deducatur, dispensatio facta non solum proderit in foro conscientia, sed à pio, & benigno Episcopo, aut altero Iudice etiam pro foro exteriori admittenda est. p. 7. tr. 2. resol. 18.

Potest etiam quamvis delictum sit probatum, & puniunt.

64. Si verò delictum fuerit deductum ad forum contentiosum, & probatum, post iudicium finitum, & delictum puniunt, non videtur posse Episcopus uti hac facultate Concilii quia iam delictum est notorium, & publicum; siquidem est in iudicio probatum. Ita Suarez, & Bonacin. de cens. disp. 7. quest. 5. punct. 1. n. 6. & alii. Sed licet hæc opinio sit probabilis, contrariam tamen etiam probabilem existimo, quam tenet Caspensis in curs. Theol. tom. 2. tr. 25. disp. 5. sect. 17. n. 116. & alii.

Secus si non dum reus sit definitivè absolutus.

Verum illud quidem est, quod si reus non fuit absolutus definitivè defectu probationum, sed eductus è carcere cum onere se præsentandi toties, quoties, tunc Episcopus non potest uti facultate hujus decreti. Ita Barbosa de potest. Episcop. part. 2. Alleg. 39 num. 35. part. 7. tract. 2. resol. 19.

Excommunicatio reservata Episcopo absolvi potest ab ipso, ejusque delegato. Et à Confessario Regulari.

65. † Ab excommunicatione reservata Episcopo, sive sit ab homine sive à jure, absolvi potest Episcopus, is, cui ille commiserit facultatem, vel eius superior.

66. Item Confessarius Regularis virtute suorum privilegiorum, non obstante decreto Clementis VIII. & declaratione Cardinalium limitantibus dicta privilegia ad casus reservados Episcopo à iure: Nam limitatur tantum quoad casus, non autem quoad censuras; & in diversis non fit illatio. Ita Megala in 1. part. lib. 1. cap. 3. num. 10. quidquid contra sentiat Marullus tom. 1. disp. 1. cap. 2. dist. 4. num. 575. etiam probabiliter part. 3. tract. 2. resol. 13.

Episcopus

67. Episcopus non potest absolvi Summa Diana.

excommunicationem incurram propter enormem Clerici percussorem. Quamvis sit enormis percussio in tali casu, Vide V. Excommunicationes, num. 2.

non potest absolvi percussorem enormiter Clericum.

68. Episcopus reservare potest aliquam excommunicationem Summo Pontifici, in quo casu ipse non potest illam absolvi. Potest tamen Archiepiscopus. Nam Episcopus, & alius quisvis, potest renunciare favori suo, sed non in præiudicium alterius. Ita Novarius 99. forens. part. 1. q. 66. contra Campanil. diverf. jur. can. r. 11. c. 15. n. 132. p. 3. tr. 4. resol. 158.

Potest reservare aliquam excommunicationem Papa.

Sed hoc non obstante, absolvi potest Archiepiscopus. Excommunicatus ab alieno Episcopo, non potest absolvi à proprio.

69. Qui ab alieno Episcopo excommunicatus est, factus illius subditus ratione delicti patrati in sua diocesi, cui adnexa erat excommunicatio, vel ob quod iussus ab illo satisfacere sub pœna excommunicationis intra certum tempus, non satisfecit, vel citatus in aliqua causa coram ipso, contingat excommunicari; is rediens in propriam diocesim, non potest absolvi à proprio Episcopo quia in his casibus factus est subditus alterius Episcopi, qui in illem ratione delicti, vel litis, jus acquisivit. cap. proposuisti de foro comp. Ita Faber de cens. in 4. dist. 25. q. 1. disp. 4. c. 8. n. 243. part. 5. tr. 9. resol. 9.

Excommunicatio reservata Prælatu Regularium absolvi potest ab ipso, eorumque delegatis, vel superioribus.

70. † Excommunicationem reservatam Prælati Regularium in casu, quo ipsis illam sibi reservare licet, absolvi possunt ipsi, & alii de illorum licentia, vel ipsorum superiores. Quamvis excommunicationes absolvi possunt virtute Cruciatæ, aut Jubilæi, vide in propriis locis. †

Qui potest absolvi excommunicatum absolute, absolvi potest ad reincidentiam.

71. Omnis autem, quicumque potest absolvi excommunicationem absolute, potest illam absolvi ad reincidentiam, quamvis excommunicare non possit. Nam excommunicatio, in quam absolutus reincident, non censetur lata ab absolvente, sed à primo ferente illam. Ita Hurtado de excomm. disp. 14. diff. 3. n. 14. par. 5. tr. 9. resol. 15. in fine.

72. † Suspendio, si indiget absolutione (aliqua enim cessat absque absolutione) & est ab homine, absolvi potest ab eo, qui tulit sententiam, ab ejus successore,

Quamvis absolvi potest à suspensione.

D

cessore,

cessore, vel superiore. Si vero est à jure, & pro tempore determinato, etiam si non sit reservata, absolvi non potest, nisi à conditore juris, vel ejus successore, aut superiore. Si autem est perpetua, reservata pertinet ad eum, qui reservatur, non reservata, & lata propter contumaciam, ab Episcopo, lata vero propter delictum, etiam ab Episcopo, si is potest dispensare super delictum.

Et a quibusque censuris in re dicto.

Quando tollitur censura Papali, tollitur etiam Episcopali eidem delicto imposita.

In articulo & periculo mortis quilibet sacerdos absolvere potest à censuris.

Etiam presente Prælato. Sed an etiam ab irregularitate ex delicto.

Duple opinio.

Simplex Sacerdos non debet absolvere moribundum à censura, nisi satisfacta parte. Sed si absolvat, absolutio erit valida.

73. Interdictum à quoniam absolvi possit, aut suspendi, vide V. Inter ablatio. †

74. Concurrente quacunque censura Episcopali cum Papali in eodem peccato, si Papalis tollitur, usus communis recepit, ut etiam Episcopalis sublata censetur. Ita Naldus *scilicet* v. Episcopus n. 8. contra Grassum, *part. 1. lib. 1. cap. 3. n. 62. part. 5. tr. 9. resol. 70.*

75. In articulo, ac etiam periculo mortis necessario (ut excludam periculum ex ludo haritarum, taurorum, &c.) in quo supra à n. 19. dictum est quemlibet Sacerdotem posse absolvere à quibusvis censuris, potest etiam quilibet Sacerdos absolvere ab omni excommunicatione, & censura, ex *cap. fin. de cens. & c. eos, de excomm. in 6. & de Tridentino.* Et hoc etiam probabile est facere posse, presente Prælato. Vide infra V. Confessarius à num. 15. *part. 5. tractat. 9. resol. 67.*

76. Potest item simplex Sacerdos secundum Henriquez *lib. 3. cap. 9. n. 5.* absolvere moribundum ab irregularitate, quæ contrahitur ex peccato, quia hæc est censura, & privilegium Tridentini, cum sit favorabile, late interpretari debet. Sed Trullench in *Bull. Cruc. lib. 1. §. 7. cap. 2. dub. 5. n. 7.* verius censet, non posse. *part. 5. tract. 3. resol. 67.*

77. Simplex Sacerdos non debet absolvere moribundum à censura, nisi satisfacta parte, si opus est, & potest, ex *Clement. 1. de hæret. quæ clausula* quomodo practicanda sit, vide infra V. Bulla Cruciatæ quoad censuras, à num. 52. Si autem omiſſa satisfactione absolvat, valebit absolutio. Vide Bellochium *part. 1. quæst. 2. num. 36. part. 5. tr. 3. resol. 67.*

78. Sacerdos absolvens ligatum ex-

communicatione, vel alia censura in articulo mortis, debet illum absolvere cum onere comparendi coram habente ad id facultatem, cessante periculo, ut percipitur ex *cap. eos, qui, de sent. excomm. in 6.* non quidem, ut ab eo absolvatur, quia jam est absolutus: sed, ut se præbeat obedientem Ecclesiæ, & paratum ad aliquam penitentiam, si illam superior velit injungere. Et hoc sub pœna reincidendi in eandem censuram. Ita Cranado in 3. *part. controu. 7. tract. 10. disp. 5, sect. 2. numer. 12.* Et quidem Sanchez *tom. 1. lib. 2. cap. 13. numer. 26.* putat, Confessarium debere imponere penitentiam hoc onus sub juramento ex *cap. quamvis, & cap. ea noscitur, de sentent. excomm.* Sed quia hæc capita loquuntur tantum de percussore Clerici, æstimo, non esse ad alios extendenda. Et ita docet Trullench. in *Cruc. lib. 1. §. 7. cap. 2. dub. 5. num. 9.* Adverte autem cum Cælestino *comp. tract. 1. cap. 7. numer. 3.* absolutum à censura in articulo mortis, satisfacere postea comparando superiori per litteras, vel comparando coram habente facultatem ex privilegio absolvendi extra mortis articulum. Adde quod Millardus *sum. Pænoch. de pœn. cap. 97. num. 10.* notat, probabilissimum videri, quod tale onus post Tridentinum *sess. 14. cap. 17.* cessaverit, quam doctrinam Cælestinus approbat, quando excommunicatio non est notoria, vel deducta ad forum externum. Sed in contrarium videtur *cap. de extero & cap. eos, qui cit. de sent. excomm. part. 4. tr. 4. c. 1. 199. vers. Notandum, & part. 5. tract. 3. resol. 66. §. Notandum, & 67. vers. Insuper, & tract. 14. resol. 59.*

79. Deficiente Sacerdote, nemo absolvere potest moribundum à censuris secundum Fabrum in 4. *dist. 25. quæst. 1. disp. 4. cap. 8. num. 257.* quia talis potestas nemini præter Sacerdotes, invenitur concessa; nam quia absolutio censurarum non est ad salutem necessaria, ut est absolutio à peccatis, non est unde Ecclesia moveatur ad concedendum aliis hanc facultatem. *p. 5. t. 9. ref. 7.*

Sed Præpositus in 3. *p. 9. 1. dub. 14. n. 97.* Sed alii pro-

Debet itam imponere onus comparendi, si supervivat. Et hoc sub pœna reincidentia.

Comparandi inquam, saltem per litteras superiori, vel alteri habente privilegium.

In defectu Sacerdotis non potest moribundum absolvi à censuris per alium secundum Fabrum.

quod ab ex-
communicat
ione, &
interdicto
absolvi
posse per
Clericum.

probabile putat in mortis articulo omnes Clericos absolvere posse, saltem ab excommunicatione, & interdicto personali. Nam id de excommunicatione judicatur in §. *præterea*, ubi habetur, excommunicationem in mortis articulo absolvi ab alio, quam ab eo, qui excommunicavit, vel superiore, ubi per alium, videtur intelligi, cui jurisdictio Ecclesiastica committi potest. *Ibidem* §. *Nota etiam*.

Et ego puto
absolvi
posse etiam à
laico, quamvis
in hæretico.

80. Et ego probabile censeo cum *Laman lib. 1. tr. 5. p. 2. c. 6. numer. 2.* Philip. *po de la Cruz Norte de Confessores, tr. 1. §. 1.* & aliis, posse etiam laicum absolvere à censura in articulo mortis, quamvis sit hæreticus; quia, si id potest Clericus primæ tonsuræ, poterit etiam laicus baptizatus, quia parem cum illo habet facultatem. Deinde laicus est capax talis jurisdictiois, si Papa illi concedit; censetur autem concedere in illo articulo cuilibet capacitatem habenti. Adde, quod *Marchinus de peste, par. 3. cap. 12. numer. 2.* putat, in tali casu hanc sententiam non solum practicari posse, sed etiam debere, quia cum sit probabilis, & ex illa nullum inconveniens sequatur, imò bonum morituro, nimirum suffragiorum participatio, beneficium Ecclesiasticæ sepulturæ, & si est amens, sacra Communio, Charitas Christiana postulat, ut tale remedium adhibeatur *par. 3. tr. 4. ref. 133. & in add. ref. 12. & par. 5. tract. 3. ref. 77. & tr. 9. ref. 7.*

Quibus ta-
men priva-
bitur, si hæc
opinio non
sit vera, &
prædicetur.

Sed advertite cum *Trullench in Cruc. lib. 1. §. 7. cap. 2. dub. 5. n. 7.* quod licet hæc opinio sit probabilis; si tamen non est vera, Ecclesiæ suffragia, absolutio non proderunt: unde expedie, post mortem novam absolutionem à Sacerdote facultatem habente, si commode fieri potest, impetrare *p. 5. tr. 3. ref. 77. in fine.*

Sed nihilominus potest ab habente facultatem absolvi defunctus.

81. Excommunicatus, qui in articulo mortis non potuit absolvi ab excommunicatione, si dedit signa contritionis, potest secundum *Villalobos tom. 1. tract. 16. diff. 20. n. 20.* absolvi defunctus, ut sepeliatur in loco sacro, & participet de suffragiis Ecclesiæ; non quidem à quo-

cunque, quia non est in articulo mortis sed ab habente facultatem. Signa autem contritionis sufficienter probari per unicum testem.

Sed secundum *Fernandez p. 1. docim. 6. n. 5.* absolvi potest, etiam signa contritionis non dederit, dummodò non constet, obiisse in peccato mortali. Et *Henriquez l. 7. c. 20. n. 2.* putat talem absolutionem dari posse virtute Bullæ, Sed hoc improbat *Fernandez*; quia Bulla defunctorum continet hoc privilegium, Bulla autem *videtur* non prodest defunctis *par. 5. tract. 9. resol. 24.*

An si contritionis signa non dederit?

82. Excommunicatus per jurisdictio-nem ordinariam, sicut etiam virtute privilegii Regularium vel alterius; concessi in gratiam Confessoris, &c. absolvi potest invitus; minimè verò virtute privilegii concessi in favorem pœnitentis, quale est Jubilæum, & Bulla Cruciatæ; nam usus privilegii pendet ex voluntate habentis illud. Ita *Faber in 4. disput. 25. quest. 1. disput. 4. cap. 8. numer. 216. par. 5. tract. 9. resol. 10. §. Nota.*

Potest excommunicatus absolvi invitus ab habente facultatem etc. Non tamen per privilegium, nisi pœnitenti concessum.

83. Sed an invitus absolvetur etiam licitè; si censura sit lata ab homine, Suarez apud *Turrianum de cens. lib. 2. disp. 24. num. 7.* affirmat, justis intervenientibus causis, si verò sit à jure, observandam formam assignatam, si jure assignata sit; secus, rem prudenter considerandam, ut fiat sine peccato. Et *Faber, ubi sup. ait*, licere excommunicatum absolvi invitum, licet non velit desistere à contumacia, quando iudex videt excommunicationem non prodesse, & esse potius venenum, quam medicinam, Et hoc etiam procedere, si excommunicatio sit à jure, dummodò cesset scandalum, contemptus censuræ, & præjudicium tertii, & sint sufficientia signa, quod talis censura potius detrimentum afferat, quam utilitatem, & quod melius obediet suavioribus mediis. *resolut. 10. citati.*

An verò licitum sit invitum absolvere? Sic dicunt aliqui iusti de causis.

84. Ordinariè etiam ad absolutionem excommunicationis requiruntur quedam cæremoniæ, inter quas est juramentum, non quidem servandi omnia præ-

In absolutio-ne excommunicationis requiritur carta etc.

verbia, ut
juramentum
de non rein-
cidendo, &
cetera.

cepta Ecclesie, secundum Suarez apud Turrianum ubi infra, sed tantum de non violando legem, ob cujus transgressionem imposita fuit excommunicatio. Sed neque hoc videretur usu receptum, & saltem ob ignorantiam excusantur homines a novo peccato, ob violationem talis juramenti. Imo Cajetanus in summ. v. Absolutio putat, hoc juramentum præstandum esse solum de satisfactione exhibenda, & in magnis criminibus, puta hæresis; percussio Clericorum, &c. Sed cap. cum desisteres, de sent. excomm. nullum ponit discrimen inter peccata. Vbi infra

Sed iuramentum
non omittitur
non facit ab-
solutio in
validam.
Nec peccat
mortuiter
non exigent.
Et mendaces
ante impu-
ne possunt
una cum alio
soleniter, vi-
bus omittit-
re.
Censura ab-
soluti possunt
extra Con-
fessionem.

85. Omisso autem juramento, cum requiritur, non facit Absolutionem in validam, cap. super eo, 2. de sentent. excomm. Ita Gordonus, tom. 2. lib. 7. quest. 12. cap. 9 §. 3. n. 75. Imò juramentum non exigere, sicut etiam alias ceremonias in Absolutione requisitas omittere, non est peccatum mortale, secluso contemptu, & scandalo. Mendicantes verò, ut observat Turrianus de cens. lib. 2. disput. 24. dub. 3. habent privilegium absolvendi sine solemnitatibus. part. 5. tract. 9. resol. 23. Et 68.

86. Absolutio à censuris secundum Hurtadum de excomm. disput. 15 diff. 2 num. 6. impendi potest extra Confessionem Sacramentalem, tam ab Episcopo, quam à Parocho, aut Confessario ordinario, ut etiam virtute Bullæ, aut alterius privilegii, ut dicemus V. Bull. Cruciatæ num. 48. etiam, si conceatur in ordine ad absolutionem peccatorum; quia potest quis uti potestate sibi concessa quoad aliquid, & nolle uti in totum. p. 5. tract. 9. resol. 5. prope finem. Et (quia censura non est culpa) absolutio à censura, non habet connexionem cum Sacramento Pœnitentiæ. Unde etiam docuit Trullench in Cruc. lib. 1. §. 7. cap. 2. dub. 18. numer. 12. absolutionem censurarum impendi posse absenti; id tamen propter reverentiam censuræ, & propter scandalum, non expedire, nisi in aliquo casu rato. Et, quoniam irregularitas, quæ est pura pœna: venit sub nomine censuræ, idem

Et secundum
aliquos etiam
ab absente.
Quod dicitur
dicitur fore de
irregularitate
ex delicto
etc.
Sed an hæc
probabilia,
in iudicio.

etiam dici posset de irregularitate. Sed an hæc sint probabilia, alii judicent. p. 1. tr. 2. resol. 103.

87. Ad Absolutionem censuræ Ugolinus de cens. tab. 1. cap. 23. putat sufficere, si dicatur, Absolve te. Sylvester, v. Absolutio 2. negat. Ego cum Cornejo in 3. part. disp. 11. num. 2. quest. 2. distinguendum puto: & si pœnitens petat absolutionem censuræ determinatæ, sufficere, quia ratione petitionis verbum Absolvo habet suam determinatam significationem: sicut quando absolutio est à peccatis, illud verbum determinatur à peccatis expressis: si verò quis absolvatur invitus, vel absens: non sufficere, sed explicari debere nomen censuræ. part. 5. tractat. 9. resol. 31.

Forma absolutionis censuræ sufficiens est [Absolve te] si pœnitens significaverit determinate velle absolvi.

Secus, si sententia.

88. Valet autem absolutio censuræ, si ve fiat verbis, si ve scripto. Et quidem Pontifex alia quacunque actione potest absolvere, alii verò minime, ex Clem. ultim. de sentent. excomm. Ibid. §. Notandum.

Potest etiam absolvi verbis, & scripto. Et à Pontifice quocumque alio signo. Forma absolutionis excommunicatæ solita.

89. Solet autem excommunicatio sic absolvi: Absolve te à vinculo excommunicationis, ob talem causam, & restituere te Sacramento Ecclesie, & Communioni fidelium in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Sed, ut patet, non omnia hæc verba sunt de essentia formæ, nec etiam explicatio causæ, nisi absolvendus haberet plures censuras, ad significandum à quam absolvatur. Ibid.

90. Potest etiam absolutio excommunicationis valide fieri sub conditione in futurum, v. gr. absolvo te, si infra quindecim dies restituas. Imò talis absolutio est etiam licita, & impleta conditione, habebit effectum: nullo enim jure irritatur, aut fieri prohibetur. Ita Turriastus de cens. lib. 2. disp. 24. dub. 1. contra Sylvestrum, v. Absolutio 3. n. 1. p. 5. tr. 9. resol. 14.

Absolutio excommunicatæ fieri potest ad reincidentiam valide & licite.

91. Absolutus ab excommunicatione sub conditione ad reincidentiam (sub hac scilicet forma, Te absolvo ab excommunicatione ad tres dies, ut si intra eos non solvas, reincidas, in qua nullus significatur respectus ad novam culpam) si

Et si absolutus non adimplens conditionem, etiam pœnitentia, secundo, dum aliquos reincidit, non

non implet conditionem, etiam absque culpa, secundum Hurtadum de excommunic. disputat. 14. diff. 3. num. 11. reincident, ratione culpa antiqua: quia pro tempore ultra determinatum non absolvitur, nisi sub conditione operis absolutur, quod si non ponitur, absolutio non perseverat, sed redit excommunicatio ex vi prioris sententiae. Sed Avila. de cens. part. 2. cap. 7. disput. 3. dub. 14. & alii dicunt, non reincidente absque nova culpa; nam illa absolutio absolutur sustulit excommunicationem, unde non potest redire, nisi de novo producatur, mod esse non potest, nisi ob novam culpam: quia propter eandem bis puniri nequit, utraque opinio est probabilis, ut ait Praepositus in 3. p. du. 15. numer. 113. p. 5. tr. 9. re. Joh. 15.

Sed secundum alios non ita.

Parti, ad cuius instantiam imposita fuit excommunicatio, nisi infra certum terminum solvat, potest terminum prorogare. Et termino prorogationis elapso debitor excommunicationem incurrit: vel si absolutus fuit sub conditione, in eam reincident.

92. Absolutus ad reincidentiam ad instantiam partis (verbi gratia absolvo te, si intra triduum solvas) si creditor proroget terminum, non reincidente lapso termino iudicis. Nam terminus iudicis datus fuit in favorem partis, quae proinde prorogare illum potest. Elapso autem termino prorogato, si absolutus non solverit, reincident absque novo consensu iudicis, ex vi praecipii à principio facti. Nam iudex non posuit terminum ad finiendum obligationem, & lationem excommunicationis, sed tantum ad finiendam permissionem, aut licentiam differendi solutionem: igitur post terminum prorogatum perseverat praecipium iudicis, & incurritur excommunicatio non quia pars protestative id faciat, sed indirecte, suspendendo scilicet obligationem naturalem in actu secundo. Ita Hurtado de excommunic. disputat. 13. diff. 5. n. 15. & Cornejo in 3. part. disputat. 4. dub. 2. quest. 3. contra Vgolinum de cens. tab. 1. cap. 20. §. 6. num. 5. p. 5. tr. 9. resol. 62. & 65.

A levi percussione, clivici etiam habentes jurisdictionem quasi episcopalem

93. Episcopus, & alii habentes jurisdictionem quasi Episcopalem possunt absolvere ab excommunicatione si quis suadente, dummodo sit levis percussio, & non enormis. p. 9. t. 7. ref. 47. & si percussio

fit regulariter enormis pertinet ad Papam. De Regularibus, vide Praelatus, & Episcopus.

palem p. sunt absol. vere.

94. Absolutio à Censuris potest dari ab habente facultatem absenti, & absque confessione, five absolvens, & absolvendus sint extra diocesim, vel absolvens sit in una & absolvendus in alia. p. 9. tr. 7. ref. 9. nec tenetur per Epistolam petere absolutionem à Pœnitentiaria sacra ibidem §. Nota.

Potest absolvere à censuris utrisque absentibus à diacese.

95. Moribundus in articulo mortis etiam si non ostendit contritionis non ostendit, absolvendus est ab excommunicatione, vel alia censura propter multa bona eventientia, & non peccat nec venialiter, sed aliter, patiens confessarius peccaret mortaliter, etiam si absolutio fieret à Clerico, vel laico; nec haereticus tenetur adire Papam vel alium superiorem, & potest delinctus in loco sacro sepeliri, & Missas pro eo celebrare facere. p. 9. t. 7. ref. 13. & ref. 20. tr. 6.

In articulo mortis potest absolvi moribundus etiam si non ostendit signum contritionis. Sacerdos hoc non faciens peccat mortaliter.

96. Initiatum tantum prima censura, non esse absolvendum à consensu, quatenus indigeat, & ita practicatur, docet Diana parte 10. tr. 14. resol. 14.

Not. si ab absolvendus.

97. Absolutus ab excommunicatione per inferiorem in articulo mortis, si convalescat, tenetur se praesentare superiori, com. DD. p. 10. tr. 14. resol. 65. §. Et tamen

Tenetur superiori se praesentare.

98. Absolutio data ab excommunicatione non tolerato extra casum necessitatis est nulla. Avila & alii p. 10. tr. 15. ref. 14.

Est nulla absolutio.

Absolvere ab heresi, & aliis criminibus S. Officii.

99. Crimina ad S. Officium pertinentia sunt haeresis, & alia primi Canonis, Bullae Coenae, & aliaque nonnulla in suis edictis contenta. Haeresis formalis quoad reservationem, & excommunicationem incurrendam multa requirit quae invenies sub v. Haeresis. †

Haeresis absolvit Pontifex.

100. Igitur, praeter Papam, possunt absolvere ab Haeresi DD. Inquisitores, & totae pra-

Et Inquisitores.

praesertim Hispania, & per consequens Sicilia: non solum in foro externo, sed etiam in foro conscientiae. Ita Philippus de la Cruz *tit. 1. § 16. num. 1.* & alii multi contra Castrum *tit. 1. tract. 4. disp. 4. punct. 3. § 3. num. 3. par. 1. tract. 5. resol. 3. & par. 4. tract. 8. re. 35.*

Sic sim:

101. Nota v. ad, hanc facultatem competere cuilibet Inquisitori, & non solum Consistorio. Ita Villalobos *tom. 2. tract. 1. diff. 12. num. 7.* contra Henriquez *apud ipsum.* Unde quilibet Inquisitor potest eandem facultatem cuilibet Confessario subdelegari. Addit Homobonus *tract. 12. cap. 2. quest. 4.* Inquisitorem hanc posse, etiam si non sit Sacerdos; quia talis facultas non illis conceditur in ord. ad Confessionem Sacramentalem: nec tamquam quid annexum Ordini, sed officio. *par. 1. tit. 5. resol. 3. §. Notandum.*

Et secundum aliquos etiam non Sacerdos.

Olim occultum ac soluebat etiam Episcopus. Modo non ita.

102. Præter Inquisitores, Tridentinum *sess. 24. c. 16.* hanc facultatem, concessit Episcopis in foro conscientiae tantum, si hæresis sit occulta: non tamen eius Vicariis ad id specialiter deputatis. Sed hæc facultas revocatur quotannis per clausulam Bullæ Cœnæ, ut patet ex disertissimis verbis ipsius Bullæ novissime editæ à Gregorio XV. & aliis declarationibus Pontificum, & Cardinalium. Et ita docent Faber *in 4. diff. 25. q. 1. disput. 3. cap. 4. numer. 126.* Hurtado de excomm. *disput. 15. diff. 3. numer. 11.* & alii *part. 1. tit. 5. resol. 2. in fine. p. 3. tom. 6. ref. 92. initio pag. 4. tr. 4. ref. 239. & pag. 5. tr. 13. resol. 43. in fine.*

Sed multi tenent, posse etiam nunc.

Sed Granado *in 2. 2. contr. 1. tr. 15. diff. 14. sect. 2. numer. 8.* Rodriguez *99. Reg. tom. 1. q. 20. ar. 10.* & alii putant non revocari, nisi quod hæresim publicam (qualis secundum Granadum est, quæ scitur à majori parte communitatis, quæ saltem constet decem personis: secundum Rodriguez, etiam illa, quæ committitur cum complice. *pag. 4. tit. 4. ref. 239. §. 1. in fine.*) Declarationes verò Pontificum, & Cardinalium non esse authenticas. Ratio autem illorum est: quia correctio juris communis, maxime Tridentini, quod sum-

mi Pontifices semper magni fecerunt, vitari debet, quoties absque incommodo vitari potest. Et alioqui, cum res sit tant gravis, & scientibus Pontificibus litigetur, si ipsi hanc sententiam non admitterent, deberent speciali decreto id declarare. *par. 1. tit. 5. ref. 2. initio. part. 4. tr. 4. ref. 239. & par. 5. tr. 13. ref. 43. in fine.* In qua sententia, Granado *l. cap. numer. 7.* contra Molinam *de just. tract. 5. disp. 18. numer. 1.* tenet, Episcopum concedere posse hanc facultatem alicui in casu particulari pro illa vice, quia Concilium solum exclusit Vicarium specialiter deputatum ad omnes casus hæresis continentes. *par. 1. tract. 5. ref. 2. §. Notandum est etiam secundum par. 3. tom. 6. ref. 92. & p. tract. 4. ref. 239. §. Nota tertio & par. 6. tit. 2. tr. 13.* Et Joannes Henriquez *comp. cas. mor. cap. 20. numer. 64.* Quod, si quis non potest adire Episcopum pro absolutione hæresis occultæ, possit illum absolvere absentem ab excommunicatione: quia excommunicationis absolutio non est Sacramentalis; sublata autem excommunicatione, hæresim non remanere reservatam, sed à quocunque Confessario absolvi posse. *par. 1. tr. 5. resol. 2. in § ult. & p. 5. tr. 13. resol. 43.*

Et talem facultatem delegare pro una vice.

Et posse absolvere hæreticum subditum extra Diocesim, & extra Confessionem.

Addit etiam Sanchez *tom. 1. lib. 2. c. 11. n. 13. 17.* Episcopum posse suum subditum hæreticum extra diocesim existentem absolvere, sicut etiam si uterque reperitur extra diocesim. *par. 1. tr. 5. ref. 2. in fine.* Et ex Granado, quomodocunque ad diocesim suam pertineat. *p. 4. t. 4. ref. 239. §. Nota secundo.*

103. Verum his omnibus non obstantibus, puto sententiam contrariam esse prorsus tenendam, quam me citato, tenet etiam Trullench *in Decal. tom. 1. l. 1. cap. 3. dub. 4. num. 11.* & alii, quod scilicet per Bullam Cœnæ sit Episcopis revocata facultas absolvendi ab hæresi occulta, & aliis casibus in ipsa contentis. Et ratio est, quia in Bulla Cœnæ adest clausula derogatoria, Non obstantibus, & c. quæ licet sit generalis, suffici-

At contraria sententia prorsus tenenda.

tur

tur tamen ad derogandum Concilium
par. 7. tr. 2. ref. 23.

Idemque de
Prælatu Re-
gularibus
quoad suos
subditos.
Ex Privile-
gio Pii V.

104. Quoad Regulares, multi docent, eorum Prælatos posse suos subditos hæreticos occultos absolvere. Et ita docet Suarez de Relig. tom. 4. lib. 2. c. 21. numer. 10. in supra allata sententiâ, quod Episcopus possit suos. Et hoc ex privilegio Pii V. apud Bullarium, Rodriguez fol. 920. tribuente Prioribus Dominicæ (ac proinde omnium Religiosorum Prælati) erga suos subditos in foro conscientiarum tantum (&) per seipsum, omnem facultatem absolvendi, & dispensandi, quam habent Episcopi vigore Trident. Quod quidem privilegium non derogatur per Bullam Cœnæ: tum quia singuli Pontifices illud & cætera Regularium privilegia confirmant, quod frustra facerent, si mox in Bulla Cœnæ essent revocari: tum etiam, quia Bulla Cœnæ non prohibentur Religiosi absolvere ratione privilegiorum, sed prætextu, hoc est, velamine falsi cujusdam privilegii. Et ita intelligenda sunt verba ejusdem Bullæ Pii V. concedendorum, & innovandorum, ut docent Sousa & alii. Adde quod Gregorius XIII. concessit Societati (& per communicationem omnibus Religionibus) ut concessionem, & privilegia ipsi concessa non censeantur revocata per Bullam Cœnæ. Quid si dicas cum Sanchez sum. tom. 2. lib. 2. cap. 11. numer. 7. in dicto privilegio Pii V. non exprimi hæresim, ac proinde non censeatur concessam Respondeo cum Suarez ubi sup. num. 10. satis exprimi, cum non excipitur. Nam quoadcunque Pontifices in generalibus indultis nolunt hæresim comprehendere, expressè illam excipiunt. Adde, quod in dicto privilegio expressè conceduntur casus concessi Episcopis in Tridentino, in quo Hæresis exprimitur. Sed præter privilegium Pii V. asserunt Patres Societatis, eorum Generalem, & Provinciales habere privilegium Gregorii XIII. absolvendi suos ab Hæresi occulta. Et hanc facultatem, ait Suarez ubi sup. l. 9. cap. 2. num.

Gregorii
XIII.

27. posse à Provinciali specialiter delegari, quamvis non generaliter, si ampliores à Generali non habeat facultatem. Eandem facultatem concessam reperies ab Alexandro VI. Prælati Minorum apud Portellium dicitur Reg. V. Hæresis, num. 2.

Et Alexan-
dri VI.

Verum, his non obstantibus negativa sententia tenenda est, & de hoc amplius non est dubitandum, stante decreto S. D. N. Urbani VIII. ann. 1628. revocante in ampla forma omnia Regularium privilegia absolvendi à casibus Bullæ Cœnæ, ut est hæresis. Unde omnia supradicta corruunt. Adde quod privilegium Gregorii XIII. habet difficultatem per aliud privilegium ejusdem Gregorii, ut adversus Peregrinum apud ipsum observat Leone tom. 2. recoll. 11. num. 209. p. 1. tract. 5. resolut. 6. & p. 112. resolut. 122.

Sed hæc opinio non est tenenda.
Nam Urbani VIII. omnia hæc privilegia revocavit

104. Sed, an absolvi possit hæresis occulta virtute Jubilæi plenarii, concedentis facultatem absolvendi à casibus Bullæ Cœnæ, absolute, & absque ulla limitatione? Affirmative respondent Peyrinis de privileg. Minim. tom. 1. const. IV. Sixti IV. §. 5. numer. 20. & alii. Et ita decilum in sacra Pœnitentiaria, & servari in praxi, testatur Filliucius tom. 1. tract. 8. cap. 10. numer. 265. Ratio est, quia ex quo hæc quaestio agitari cœpit inter Doctores, Pontifices in nonnullis Jubilæis hæresim expressè excipiunt, ad tollendam difficultatem, unde, quando non excipiunt, signum est, velle illam concedere. part. 1. tract. 5. resolut. 1. §. respondent. Imò Bossius de Jubil. sect. 1. cas. 9. numer. 3. probabile putat, absolvi posse, etiam quando excipitur: nam intelligenda est excipi notoria; occultam enim absolvit Episcopus; & alioqui id videtur necessarium acquirendæ ab omnibus Indulgentiæ. Sed non est admittendus. Nam, si hodie stylus Romanæ Curie non admittit absolutionem hæresis occultæ virtute Jubilæi, quando non excipitur, quanto minus absolvi poterit, quando excipitur part. 5. tract. 12. resolut. 35. Imò existimo cum Suarez de fide disp. 21. sect.

An vero hæresis occulta absolvi possit per Jubilæum plenarium.

Negativè
respondet.

*Supra contra-
ria senten-
tia est proba-
bilis.*

21. *sect. 4 n. 21.* non posse absolvi, etiam si non excipiatur. Nam ita habet stylus Romanæ Curie, & declaravit Greg. XIII. apud Ricciullum *de jur. pers. l. 5. cap. 14. num. 7.* Sed prima opinio est etiam probabilis. Et ad stylum Curie responderi potest, quod fundatur in probabilitate nostræ opinionis, quæ tamen non tollit probabilitatem oppositæ. Adde etiam, quod stylus Curie variatur pro varietate Pontificum. Ad declarationem autem Gregorii, responderi potest, non esse authenticam. *p. 1. tract. 5. resol. 1. c. p. 5. tr. 12. resol. 35.*

*Vnde Con-
fessarius
hanc facul-
tatem exer-
cens secundum
Sanctum pu-
niri non po-
test.*

106. Ex his displicet Sancio *sect. dis. 44. num. 23. & disp. 48. num. 52.* quod Vasquez in *3 p. tr. 4. dub. 19. num. 15. & 16.* observat, nimirum, Inquisitores punire solitos Confessarios absolventes hæresim occultam virtute Jubilæi plenarii: Nam, cum tales, utantur opinione probabili, nec culpam committunt, nec pœna digni sunt, *ex l. si putatur ff. ad leg. Aquiliam. cap. satis perversum, dist. 77. c. inventum.* Sed ego id merito DD Inquisitorum arbitrio. *p. 4. tit. 8. resol. 109.*

*In articulo
& periculo
mortis po-
test hæresim
absolvere
quilibet Sa-
cerdos, etiam
Superiore
presente.*

107. In articulo, aut periculo mortis, hæresim absolvere potest quilibet Confessarius Id omnes DD. concedunt. Imò ipse puto cum Sanchez *sum. tom. 1. l. 2. cap. 13. num. 14.* id procedere etiam, si Episcopus vel Inquisitor adesset. unde, si reus damnatus ad mortem, vulgò in capella inveniretur hæreticus, non esset petenda facultas ab Inquisitoribus, sed à quocunque Sacerdote absolvi posset: nam esset in mortis articulo constitutus non secus, ac qui ex morbo, & in mortis articulo, sicut etiam in periculo cessat omnis reservatio, & omnes Sacerdotes habent æqualem potestatem, ut diximus supra de reservatis in genere. Verum est quod Suarez *tom. 4. disp. 30. sect. 3. num. 6.* vult hæreticum ita absolutum, si supervivat; teneri adire summum Pontificem, non ut iterum absolvatur, sed ut ejus mandatis obtemperet, & hoc sub pœna reincidentie. Sed, si aliquid onus restat, dico cum Henriquez *lib. 6. cap. 10. n. 3. gloss. lit. G.* sufficere, quod talis ite-

*Sed cum onere
compendii
coram Pon-
tifici.*

*Vel Inquisi-
tore si super-
vivat.*

rum ab Episcopo, vel Inquisitore absolvatur. Nam prior absolutio conditio- nata non obstat, quin iterum absolvi possit absolute. *part. 5. tr. 5. & resol. 5. & part. 13. resol. 12.*

108. Sed quid, si hæreticus sit damna- tus ad comburendum, quia moritur ne- gativus, velit tamen in foro conscientie Deo conciliari? Sanchez *sum. tom. 1. l. 3. c. 7. num. 10.* docet, talem non esse ab- solvendum propter scandalum, quia mori præsumitur hæreticus. Sed Portellius *add. ad dub. Reg. verb. sollicitare feminas, num. 24.* contrarium docet, & hæreticum à publica Confessione excusari, si- cut ceteri reus, qui negativi moriuntur. Imò magis, quanto majorem infamiam affert hæresis, quam cetera crimina. Scandalum verò cessare, quia omnes sciunt, solere reos negare, & nihilomi- nus verum sacramentaliter confiteri. Et hanc opinionem testatur in praxi servari à viris doctis, hæreticos ad patibulum comitantibus. Hanc etiam sententiam docet novissimè Mendoza *de fid. vol. 1. disp. 86. sect. 2 §. 29 & Suarez disp. 23. sect. 2. n. 5.* contrariam docentem interpreta- tur in hoc sensu, quatenus neget absol- vendum hæreticum negativum; auctori- tatem judicis accersentis Confessari- um, &c. quia, cum non sit Ecclesie re- conciliatus, non debet juridicè tolerari. At verò, bene absolvi posse à Sacerdote auctoritate privata, quia leges consci- entie adversantur legibus fori *part. 1. tr. 5. resol. 8 §. Pro coronide & part. 5. tract. 4. resol. 78.*

*An vero ab-
solutio dan-
da sit hære-
tico negati-
vo, jam jam
comburendus*

*Res in am-
biguo.*

*Mendoza res-
solvit cum
distinctione.*

109. Extra periculum mortis non potest hæreticus absolvi, nisi à Papa, vel Inquisitore. † Vix autem con- tingere potest, ait Granado in *2. 2. contr. 1. tr. 15. disp. 16. sect. 4. numer. 18.* in quo nec Papa adiri possit nec Inquisitor, vel Episcopus, qui ex probabili sen- tentia potest hæreticum absolvere. Quod si casus contingat, & Episcopus, ac Inquisitores nolent absolvere, existi- mantes, se facultatem non habere, nec etiam ab aliquo alio absolvi posse *p. 4. p. 4. ref. 242.* Posset nihilominus hæreticus occultus, ad vitandam infamiam &c.

*Hæreticus
occultus, si
non potest
absolutionem
obtinere.*

*Poterit ad
vitandam in-
famiam ce-
lebrare con-
vitiis.*

Vel Sacerdoti inferiori confessus.

communicare, vel celebrare post actum contritionis elicitum. Si verò existimat, se non esse contritum, debere confiteri inferiori Sacerdoti, juxta doctrinam Reginaldi *1. lib. 8. c. 7. num. 84.* nam probabile est, absolvi posse, quidquid alii contradicant. Plus addit Fagundes *p. 1. l. 3. c. 12. nu. 12.* nimirum talem postquam absolutionem impetrare non potuit, nec Romam ire potest, aut mittere, communicare, & celebrare posse contritum, etiam seculo scandalo & periculo infamix. Quod an sit probabile, alii videant. Mihi enim non placet. *p. 1. t. 5. ref. 4. & p. 7. t. 2. ref. 23. 5. Not.* An, qui non potest ire Romam ex perpetuo impedimento, debeat absolvi per sacerdotem, quem habere potest? negant Sanch. *in summ. l. 2. c. 13. Suar. de fide disp. 21. sect. 4.* & alii: oppositum probabilius putant, Castrus Palaus, Dicast. *de sac. to. 2. tr. 3. disp. 11. dub. 16. num. 267.* quia taliter impeditus moraliter censetur non posse ante modum absolvi; & impedimentum perpetuum reputatur pro articulo mortis, imò non tenetur petere absolutionem per literas. Valent. Azor. Sanch. Henric. & alii. *p. 11. tr. 8. mis. cell. ref. 2.*

Casus sapienter haresim secundum aliquos absolvi possunt per Bullam.

110. Sortilegium, magia, lectio librorum prohibitorum, & alia crimina contenta in primo Canone Bullæ Cœnæ, & in Edicto DD. Inquisitorum, absolvi potest Confessarius virtute Cruciatæ, quæ concedit absolutionem omnium casuum papalium, excepta haresi. Ita Henriquez *l. 6. c. 16. n. 2.* & alii: Et Filiucius *to. 1. tr. 16. c. 3. n. 49.* notat per Cruciatam casus primi Canonis Bullæ Cœnæ absolvi posse semel tantum in vita, & semel in morte: alios verò contentos in Edicto Inquisitorum, toties, quoties.

Et ab Episcopo.

111. Igitur, secundum hanc sententiam, quamvis Episcopi non possent absolvi haresim, absolvi tamen possent sortilegium, maleficium, &c. Et ita docet in terminis Homobonus *p. 1. t. 5. c. 6. g. 31.* (Ego existimo cum Granado hæreticum purè externum non incurere excommunicationem, & à quoocunque Confessario absolvi posse, *p. 4. t. 4. ref. 240. in fine.*) Quamvis Fernandez *Summa Diana.*

p. 3. c. 8. 16. sect. 1. n. 1. & alii dicant eos, qui non possunt absolvi ab haresi, neque absolvi, posse à sortilegio & maleficio. *par. 1. tr. 5. ref. 7.*

112. Sed quid dicendum de eo, qui vi, aut dolo fidem apud fideles exterrius negavit, sed tamen corde retinuit? Valerus *verb. Haresis, aff. 2. num. 1.* & alii dicunt, talem non incurrisse excommunicationem, & si hunc casum non sibi reservavit Episcopus à simplici Confessario absolvi posse. Quod etiam asserunt, alii non vulgæses. Sed multi existimant, hunc casum esse reservatum DD. Inquisitoribus in eorum Edicto, ac proinde absque illorum auctoritate, & absque Bulla, absolvi non posse *par. 3. tit. 4. ref. 143.* Certum tamen est, non esse reservatum in Bulla Cœnæ, & ÷ seclusa reservatione Inquisitorum ÷ à quolibet Confessario absolvi posse *p. 4. tit. 4. ref. 240. in fine.*

Et negatio fidei exterrius solummodo facta à quoocunque Confessario.

113. Affirmat tamen Portellius *add. ad dub. Reg. verb. sollicitare sceminas, nu. 24.* cum aliis, regulares, virtute iuorum Privilegiorum posse absolvi à casibus contentis in Edicto Inquisitorum cum suis excommunicationibus, seculis illis, qui continentur in Bulla Cœnæ. Nam in comp. Theatinorum habetur, quod omnes Confessarii approbati juxta formam Tridentini, absolvi possint quoscunque fideles ab omnibus peccatis & censuris reservatis, exceptis contentis in Bulla Cœnæ. Deinde, si Confessarii Regularium absolviunt casus Papales, multo magis absolvi poterunt reservata Inquisitoribus. Et tandem, qui excommunicatio absolvi potest à legato Superioris ejus, qui eam tulit Regularibus verò sunt delegati Pontificis, qui est Inquisitorum superior, *part. 1. tr. 5. resolut. 8.* Vide plura de absolutione verbo, *Confessarius, & V. bulla Cruciatæ.*

Idem multi affirmant de Confessariis Regularium.

Quod probant ex privilegio.

AC, PARTICVLA.

1. **S**I duo, inter quos dictio *Ac* ponitur, & quæ primò, vel sine dependentia unius ab alio participant rationem illam, per quam connectuntur, accipienda erit

Particula *Ac* qui intelligatur.

E

da erit distinctivè ; Si verò non æquè primò, vel cum dependentia, tunc copulativè erit sumenda p. 9. tr. 7. ref. 2.

ACCESSVS AD MONIALES.

Accessus ad Moniales omnibus prohibitus. A summo Pontif. & Sacra Cong.

1. Accessus ad monasteria Monialium est omnibus, tam laicis, quam Ecclesiasticis veritus in cap. per- enulofo, de statu Regul. in 6. cap. Monasteria, de vita, & honest. cler. Et peculiariter Religiosis ex decreto Sacrae Congregationis, jussu D. N. Sixti V. è lito, an. 1590. Accedere autem dicitur ad monasteriũ, qui ad eum locum se transfert, ut Monialem alloquatur, inspiciat, vel ab illa inspiciatur. Ita Bonacina de cluf. 43. punct. 1. in fine. Adverte, quod in cap. Monasteria, prohibetur frequentatio monasterii monialiũ. Sed quavis Flamas in meth. Cura. App. §. 4. teneat frequentantes sine causa legitima peccare mortaliter: ego tamen cum Sanchez in sum. tom. 2. lib. 6. cap. 16. n. 120. id non probo, si sint scandala, pravis finis, &c. Quamvis scandalum fere semper adht, p. 3. tr. 2. ref. 48. §. Et tandem.

Et alicubi, etiam ab Episcopo Sed an prohibito Episcopi comprehensio dat monasteria subdita Regularibus?

Discors opinio.

2. Præter leges Papales prædictas, extat alicubi constitutio Episcopalis prohibens sub excommunicatione, ne quis ad Monasteria Monialium, accedat & alloquatur. Quæ excommunicatio secundum Riccium apud Bariolam Aph. v. Episcopus, §. ult.; incurritur etiam ab eo, qui accedit ad monasteria subiecta Regularibus; quia Episcopi per Trident. facti sunt Sedis Apost. delegati pro conservanda Monialium claufura. Genuensis apud eundem ibid. id negat. Bonacina de cens. disp. 1. quæst. 1. punct. 11. num. 9. distinguit, & incurritur inquit accedentes, quia accessus fit in territorio Episcopi, non incurritur verò alloquentes, quia allocutio fit in loco exempto, p. 5. tr. 9. ref. 71.

Alloquens conversæ monialium incurrit in censurâ Episcopi.

Vide V. Alloqui Moniales. 3. Alloquentes eum conversis Monialium incidunt in censuras latis ab Episcopo; & Regulares in pœnas. Dec. Sixti V. & S. Congreg. Joseph de Ianuario, & alii, p. 10. tr. 14. resol. 5. sic etiam al-

loquentes cum monialibus per signa, vel per nutus, ibid. DD. vers. sed si aliquis.

4. Regulares alloquentes cum monialibus absque licentia, peccant mortaliter Pax Iord. & alii ibid. resol. 52. & incidunt in excommunicationem ab Episcopo latam. Congr. Card. 9. Aprilis 1587 ibid. ref. 53. & qui licentiam indiffinitam obtinuit potest toties, & quoties opus fuerit alloqui cum Monialibus. Joseph de Janu. & alii ibid. ref. 54.

5. Quamquam Moniales non respondeant, alloquentes ipsas, incidunt in censuram latam contra loquentes cum Monialibus. Merolla tom. 1. disp. 1. cap. 2. num. 589. Ac per talia Statuta alloquentes & colloquentes pro eodem accipi certissimum est. Hæc latè p. 10. tr. 14. ref. 49. verb. sed Ego.

6. Stante decreto Urbani VIII. per quod concedit, quod Episcopi possint dare licentiam Regularibus colloquendi cum Monialibus in primo gradu, ac secundo sibi conjunctis per 4. vices in anno, poterunt illam negare, quia decretum non est ut debeant, sed ut possint, quatenus sibi visum fuerit in Domini Bordon. in Miscell. cas. conse. decis. 222. quem laudo. part. 10. tract. 14. ref. 1. Vide. Alloqui Moniales.

Per signa & nutus etiam: Peccat mortaliter. Legatur censura Episcopi. Potest cum indefinita toties & quoties.

Alloquentes & colloquentes pro eodem accipiuntur.

Episcopi possunt negare licentiam loquendi, etiam in diebus permissis.

ACCUSARE.

1. Potest quis accusare aliquem, qui occidit patrem, fratrem, &c. & doler de ea re, & offert sufficientem pœniam satisfactionem pro damnis indallatis. Arriga. & Judex dilationem faciens secluso animo vindictæ dilatio est omnino licita. Diana p. 10. tract. 16. ref. 43.

Potest accusare. Licita est dilatio.

ADULTERIVM.

1. Adulterium est illicitum cū persona conjugata concubitus. Triplex autem est. Primum, conjugati cum soluta. Secundum, soluti cum conjugata. Tertium conjugati cum conjugata. Est gravius peccatum fornicatio: Nam continet totam illius malitiam, & præ-

Adulterium quid, Et quæ le peccatum. Ex adulterio cum promissione contrahitur: imprudenter & criminu.

præterea injustitiam contrajus alterius conjugis. † Sed hanc malitiam non habet delectatio morosa circa conjugatam. Vide V. Delectatio morosa, num. 5.

Et si sit post conjugium, impedimentum petendi debitum.

2. Ex adulterio cum promissione contrahendi post obitum viri, oritur impedimentum criminis matrimonium dirimens, de quo vide V. Impedimenta matrimonii, n. 8. & 9.

3. † Ex adulterio oritur in adultero conjugato impedimentum petendi debitum ab altero conjuge. Non enim potest debitum petere de jure, ut poterat quia hoc jus amittit in peccatum adulterii. † Nisi conjux nescia sit adulterii. Ita Coninch de sacram. disp. 23. disp. 12. n. 27. part. 3. tr. resolut. 287. in fine.

An maritus possit interficere uxorem comprehensam in adulterio?

4. Castillo in l. 82. Tauri, n. 6. & alii quorum opinionem probabilem judicat Lessius l. 2. c. 9. dub. 5. n. 16. dicit, maritum posse iura conscientia interficere uxorem comprehensam in adulterio. Quia in l. merito, ff. de adulteris, & in l. Gracchius, cod. tit. maritus instituitur minister justitiæ, ei que datur facultas eam occidendi non secus, ac post causæ cognitionem & sententiam latam datur carnifici. Sed hæc opinio prorsus non est tenenda. Et Pontius de marr. lib. 9. cap. 15. num. 20. illam improbabilem, & falsam existimat. Nam cap. inter hæc. Nicolaus Pontifex dicit, non licere secundum leges Ecclesiasticas, uxorem adulteram interficere. Alia argumenta, & solutionem contrariorum, vide apud Pontium. Et de hoc non est amplius dubitandum, p. 1. tract. 4. resolut. 223. & p. 11. tr. 6. miscel. res. 28.

Potest tamen dimittere cessante scandalo.

5. Potest tamen maritus uxorem dimittere propter adulterium occultum, quod probare non potest, sublato scandalo. Et ratio est, quia, quamvis in cap. significasti, & cap. porro de divortis, prohibeatur divortium ante iudicium Ecclesiæ, etiã in casu adulterii; tamen hæc lex fundatur in præsumptione fraudis, qua cessante, etiã in particulari, cessat lex, ut dicemus v. Lex nu. 19. Et, cum defectu probationis non ex culpa sua, potest sibi jus dicere, & fugere in partes longinquas.

Ita Rebell. p. 2. lib. 2. q. 17. nu. 2. & alii contra Pontium de matr. lib. 9. cap. 18. nu. 6. par. 3. tr. 4. resolut. 257. Quod si uterque conjux sit reus adulterii, neuter potest ab alio divertere, quia divortium soli innocenti conceditur. Nec refert, uter prius crimen commiserit, aut uter sæpius, aut si quis publice, alter vero occulte. Nam uterque veram fidem matrimonii fregit. Ibidem §. Notanda. Ut autem divortium fiat iudicio Ecclesiæ, ultra prædicta, requiritur, quod adulterium sit notorium ex d. c. significasti. Facto autem divortio per sententiam iudicis conjux innocens, quamdiu non mutat statum adhuc habet jus revocandi ad se conjugem nocentem, & quodcumque eorum, etiam solemnem castitatis illius irritare. Ita Pontius ibid. c. 19. num. 3. & 4. Sed Coninch de Sacram. disp. 35. dub. 5. concl. 4. num. 26. putat, quod si conjux adulteram emendatus, sæpius & instanter petisset admitti, & innocens absolute negasset; post se ille Religionem ingredi, aut ordines suscipere. Quia non potest alter illum cogere, ut de suo statu incertus perpetuo maneat, nec animæ suæ, aliquem statum eligendo, consulat. part. 3. tr. 4. resolut. 257. §. Secundo.

Et si ipse non est adulter.

Ut Ecclesia concedat divortium, ad ultimum debet esse notorium. Post divortium conjux innocens retinet ius ad se revocandi nocentem. Sed si emendatus post nullas infirmitates non esset admittendus, aliqui dicunt, posse votis solemnibus se obligare.

6. Uxor adultera secundum Molin. de just. tom. 1. tract. 2. disp. 94. & alios tenetur lucrum ex adulterio acquisitum restituere marito. Quia is est dominus actu conjugalium ipsius. Nisi tamen accepisset ab eo, qui alienare non poterat, ut est Religiosus, filiusfamilias, &c. Et hoc quidem secretò, ut suæ famæ non derogeret. Sed contraria sententia Megalii in p. 2. lib. 2. cap. 32. qu. ... num. 24. est probabilior. Nam injuria adulterii non est pecunia compensabilis. Et ex alia parte mulier quamvis ex fornicatione illicitè acquirat: tamen acquisita licitè retinet. Ita Lessius lib. 2. cap. 10. dub. 5. part. 2. tractat. 17. resolut. 7. Nec mater tenetur spurium revelare, cum periculo famæ, aut vitæ, ob quæ eunq; bona fortunæ; quia hæc sunt inferioris ordinis, teneretur tamen, ex charitate saltem, si commune bonum periclitaretur, v. g. si spurium regnum obtineret, &

An adultera teneatur restituere marito?

Non tenetur.

cogeret subditos apostatare imò in tali casu teneri ex iustitiâ commutativâ ex istimat Hurr. de iustitia disp. 20. p. 11. tr. 20. dist. in scilicet. 33.

An adulter teneatur ad alimenta, dâna hereditatu, &c. qua dantur ex suppositione sui filii spurii inter legitimos adultera? Aliqui affirmant Alii negant, & probabiliter docent ad hæc solum teneri ipsam adulteram.

7. Adulter, qui filium suscepit ex adulterio, & illud reliquit cum filiis legitimis mariti adu. erâ teneri secundum Less. de iust. lib. 2. cap. 10. dub. 6. num. 46. & DD. communiter non solum restituere alimenta, sed etiam damnum hereditatis, quæ legitimis hæredibus admittitur: & si est fœmina, damnum dotis, quam tradidit illi pater pertrivus, existimans esse propriam filii. Nam ad hæc omnia teneri adultera, & ipse non minus quam ipsa, est causa talis damni. Sed Dominicus Sotus de iust. lib. 1. qu. 7. art. 2. putat, solum adulteram teneri ad hæc damna resarcienda, quæ prolem adulterinam supposuit pro legitima. Et ratio est: quia adulter non est causa proxima istorum in damnaorum, sed tantum remota. Ipse enim non intendit generare, sed tantum explere libidinem: Unde sicut adultera procurasset abortum, ipse non esset propriè causa abortus, quia prolem abministravit, ita nec causa damnaorum, quæ orti sunt ex suppositione alii spiritui pro legitimo: quia æquè concurrisset ad utrumque. Hæc opinio est probabilis. At docent Confessarii, quod Adulter in isto casu teneri saltem ad alimenta, quæ impenduntur proli à tertio ætatis anno, & deinceps, quousque parentes tenentur filios alere; etiam si non fuerit causa suppositionis. par. 2. tract. 7. resol. 55.

An adulter occidens maritum adultera se in vadentem cum moderamine teneatur ad damna, &c.

8. Si adulter in adulterio deprehensus, à marito adultera invaditur, & illum cum moderamine inculpata tutela occidit, secundum Rebellium p. 1. lib. 3. qu. 12. num. 6. teneri resarcire damna ex illius morte secuta, quia ipse illum provocavit per injuriam adulterii. Secundum Lessium lib. 2. cap. 9. dub. nu. 37. non teneri. Quia habetius illum occidendi, ut se defendat, & ille non habet jus illum invadendi. Stroverdorff. in 2. 2. q. 68. un. num. 2. concl. 6. conatur has opiniones conciliare: docetque primam procedere, quando post datam tam gravem cau-

Prima opinio affirmat. Secunda negat.

sam invasionis, ipse non quærit alia media evadendi, scilicet fugiendo, petendo veniam, &c. Nam in hoc casu excedit modum iustæ defensionis, & committit culpam latam. Secundam verò procedere, quando tentatis omnibus mediis, adhuc in vafor persistit, & vult illum occidere. Quia tunc utitur jure suo. Sed mihi sententia Lessii magis placet. Nam talis occisio non est culpabilis in se, quia, ut supponimus, est iusta defensio. Neque in causa, quia adulterium est causa remota occisionis mariti, nam frequentius ex eo procedit mors adulteri, quam mariti. Ita etiam Megala in par. 2. lib. 3. cap. 1. nu. 10. par. 5. tract. 4. ref. 47. An verò in tali casu adulter fiat irregularis, sicut etiam in casu, quo maritus occidit uxorem adulteram, vide v. Irregularitas, n. 42.

Tertia distinguunt.

Sed secunda magis placet.

An verò fiat irregularis, vide suo loco.

9. Adulterium quoad pœnam sanguinis impendendam pertinet ad iudicem laicum. Quoad alias est misti fori, & datur locus præventioni. Ratio est, quia in adulterio peccatur contra Sacramentum Matrimonii, & sic aliquo modo contra Ecclesiam, & continet in se sacrilegium, ut ait Imperator in l. quamvis, C. de adult. Ita Layman lib. 4. tract. 9. cap. 2. num. 5. & Canonistæ communiter contra Pereiram par. 2. cap. 56. num. 11. In causa divortii tam perpetui, quam ad tempus, solus Iudex Ecclesiasticus est competens, qui dum hanc causam discutit, potest etiam cognoscere de causa alimentorum, & dotis amittendæ, tamquam accessoria. Si verò causa principalis verteretur de dote, pertineret solum ad Iudicem laicum. Vide Barbosa de pot. Episc. par. 3. alleg. 84. par. 1. tract. 2. ref. 87. & par. 4. tract. 1. ref. 16.

Adulterium quoad pœnam sanguinis spectat ad forum laicale. Quoad aliam est misti fori, in causa verò divortii, & alia accessoria est fori Ecclesiastici.

10. Non est peccatum adulterii, quod uxoratus delectetur lascivè in alia fœmina; quia ratione matrimonii nec vir, nec fœmina obligantur ad similem non delectationem. Sic Martin de S. Joseph in Monit. Confess. tom. 1. lib. 1. Diana p. 10. tract. 10. n. 7.

Quod uxoratus delectetur lascivè in alia fœmina, non est peccatum adulterii.

ADVOCATUS.

1. Advocatus potest patrocinari alicui cause habenti opinionem proba-

Advocatus potest proba-

patrocinari se-
cundum opi-
nionem mi-
nus proba-
bilem.

Etiā in
causa san-
guinis, &
amissionis
omnium bo-
norum.

Nec abhor-
rere debet
ab opinionibus
Donelli,
& similium,
Secundum
Sanctum.

Advocatus
patrocinari
potest in cau-
sa dubia.

Etiā cri-
minali &
civilia reū.

An advoca-
tus teneatur
de culpa le-
vit
Virumque
probabile.

probabilem, probabiliori relicta. Ita DD. communiter. Qui tamen advertunt, in tali casu debere manifestare clienti minorem probabilitatem suae causae, aliā teneri restituere illi damna, & expensas. Puto autem patrocinari posse causae minus probabili, etiam sanguinis, & amissionis omnium bonorum. Nam in his causis cliens potest litigare. Ita Villalobos tom. 1. tract. 1. diff. 14. num. 5. & alii contra Malderum in par. 9. quest. 19. art. 5. disp. 86. ass. 8 par. 2. tr. 13. ref. 4 par. 9. tract. 8. resol. 62.

2. Reprehenduntur autem Advocati à Sancto diff. 4. sel. num. 63. quod timeant sequi opiniones Donelli, Cujacii, & similitium Juristarum, dicentes, opinio istorum esse solum speculative probabiles, minimè verò sequendas in praxi. Reprehendit autem, quia omnis opinio speculative probabilis, est etiam probabilis practice: probabilitas enim practica oritur à speculative tamquam effectus à causa, p. 2. tr. 13. ref. 5.

3. Potest verò Advocatus patrocinari, non solum in causa probabili, sed etiam in dubio. Nam ipse nec sententiam profert, nec iudicem cogit proferre; sed solum proponit clientis iura: quod in causa dubia non est injustum, sed juvat, ut causa à iudice melius expendatur. Ita Lorca in p. 2. disp. 39. memb. 2. & alii. Et hoc procedit etiam in causa criminali, etsi ipse patrocinetur actori. Nam est eadem ratio. Quamvis enim iudex in dubio facti non possit reum condemnare, ipse tamen ab illo non hoc petit, sed solummodo factum proponit, ut causa expendatur. Ita Merolla tom. 1. disp. 3. c. 4. coroll. 6 num. 56. contra Salas in 1. 2. tr. 8. disp. unie. sect. 1. num. 108. p. 2. tr. 13. ref. 6. & p. 4. tr. 3. ref. 47.

4. Probabile est, Advocatum teneri de culpa levi, ut docent Villalobos tom. 2. tr. 10. diff. 3. num. 10. Valerius diff. 4. utriusque fori, v. damnus, diff. 1. num. 7. & alii. Sed probabile etiam, non teneri, ut docet Lessius lib. 2. cap. 7. dub. 7. num. 31. & 32. Azorius p. 3. l. 23. c. 29. dub. 5. & alii. Quia nemo tenetur in officio esse prudentior, & diligentior, quam passim ho-

mines ejusdem officii esse solent. Itaque, si Advocatus causam amittat, eo quod non praestiterit diligentiam, quam diligentissimus & doctissimus praestitisset, non tenetur ad restitutionem: si bona fide praestiterit diligentiam, quam diligentes & docti Advocati praestare solent, p. 2. tr. 15. ref. 59.

5. Advocatus secundum Flores de Mená lib. 1. q. 8. num. 54. non potest recipere à cliente salariū annuū, si in aliquo anno nullas causas advocavit. Quia salariū ei debetur pro labore. Secundum Gutierrez lib. 1. q. 32. num. 1. & 2. potest recipere: Primò quia non stetit per eum, quin advocasset. Deinde, quia in illo anno habuit obligationem ad advocandum in habitu, quae obligatio est pretio aestimabilis: maxime, quia non potest contra suum clientem advocare, & sic amittit salariū, quod recipere posset ex parte contraria. Et tertio, quia, si in illo anno cliens plures causas habuisset, respectu quarum salariū esse exiguum, non posset Advocatus petere majus. Sed ego puto cum Rebellio p. 2. lib. 22. num. 7. & 8. salariū talis anni non integrum solvendum esse, sed diminuendum arbitrio boni viri. Nam, si cliens in illo anno habuisset causas, ipse multos labores sustinisset, quos & factò non sustinuit. Nisi talis esset ingenii, ut mallet laborare, quam oriri: in quo casu ex hoc capite non esset ei salariū diminuendum, p. 2. tr. 15. ref. 42. Adverte etiam, quod, quamvis non possit cliens, & Advocatus pacifici de sumenda quarta verb. grat. vel tertia lueri parte, († ex l. sumptus, ff. de pactis) † DD. communiter: id tamen procedit in foro fori, eo quia Advocatus, in tali causa praesumitur modum legitimum patrocinandi pervertere, tamquam agens rem propriam: non autem in conscientia, si praesumptio deficiat, quia nimirum causa est justa, & ipse bene gerit, &c. Ita Victorellus in Man. Navarr. 20. num. 30. part. 2. tract. 16. resolut. 47. Cum qua etiam limitatione.

6. Advocatus potest esse iudex in causa, in qua fuit patronus. Nam l. prator, ff. de jurisd. omnium iud. fundatur in praesumptio-

An advocatus possit recipere salariū annuū à cliente cum nullam causam in illo anno patrocinatus est? Aliqui negant Aliqui affirmant.

Ego existimo sumere posse diminuendum. Et pacifici posse cum cliente de quarta lite.

Advocatus esse potest iudex in cau-

sa, in qua
fuit patro-
nus in foro
conscientia.

sumptione affectionis erga talem cau-
sam: unde procedit tantum pro foro ex-
teriori. Igitur in conscientia potest ju-
dicare, etiam altera parte inscia, dum-
modo inordinatas exuat passiones. Ita
Corduba *sum. q. 259. p. 3. tr. 8. res. sol. 56.*

Advocatus
non excusa-
tur ab irre-
gularitate
per protesta-
tionem, sicut
aliquando
accusator.

7. Quando Clericus, vel laicus, in
causa criminali potest cum protestatio-
ne, accusare sine metu irregularitatis, per
dictam protestationem non excusatur
ab irregularitate Advocatus. Quia in ju-
re facultas protestationis solum conce-
ditur accusatori. Ita Vill. Hobos *tom. 1. tr.
21. diff. 27. num. 1.* Sed Præpositus in *4. p.
q. 5. dub. 13. n. 104.* & ante illud Coniach.
de Sacram. disp. 12. q. 10. n. 95. docent,
in tali casu excusari etiam Advocatum,
& testes. Nam alioqui jus accusatori non
suffragaretur, quia accusatio non
valet sine testibus, & indiget etiam Ad-
vocato, *p. 4. tr. 4. res. 2.*

Sed aliqui
dicunt excu-
sari.

An, possit
advocare
mutus.

Reges, & qui
ex insidia
tenentur im-
pedire aliter
incurrunt in
irregulari-
tate ex homi-
cidio volun-
taria.

Debent sub
mortali in-
spicere dili-
genter aequi-
tatem, vel
probabilita-
tem causa.

8. Advocare an possit mutus omnino.
Vide V. *Mutus num. 2.* excommunicatus,
vide *de Excommunicationis, num. 55.* An
Advocatus teneatur jejunare. Vide V.
Jejunium, n. 27.

9. Reges, Gubernatores, Medici, Ad-
vocati non impediunt homicidium ad
quod tenebantur ex justitia, sed id faci-
unt ex timore, vel ignorantia, possunt
obtinere dispensationem ab irregulari-
tate ab Episcopo, stando tamen in com-
muni sententia affirmativa, & si ex odio
non impedit, irregularitas esset ex ho-
micidio voluntario, Casti. Palaus, & alii,
p. 10. tr. 11. res. 21.

10. Adde quod Advocati debent sub
mortali inspicere diligenter æquitatem
vel probabilitatem causæ sibi propositæ.
Quod si parum sibi videatur, non pos-
sunt suscipere defendendam. Si verò mi-
nus probabilis quàm opposita, affirmare
non possunt sibi videri probabiliorẽ,
aut æquẽ probabilem, quia mentirentur,
& interdum perniciosè cum damno cli-
entis. Lugo. *de Princip. Theol. mor. p. 1. c. 3.
q. 9. n. 76.* Præpositus in *1. 2. quæst. 19. art.
6. dub. 5. §. 1.* Joan. Henriq. *in comp. cas.
mor. c. 1. §. 3. num. 19.* Diana *p. 9. tr. 8. re-
solut. 62.*

ÆGROTUS.

1. Ægrotus in mortis articulo, aut
periculo constitutus, potest ab-
solvì ab omnibus casibus, & censuris re-
servatis per quemlibet Sacerdotem, vide
supra V. *Absolvere à num. 28.* Potest et-
iam communicare post cibum, vel me-
dicinam. Vide V. *Communio, à num. 39.*
Quoad extremam Unctionem, vide V.
Extrema Unctio.

2. Ægrotus excusatur à jejunio, & si
Hæres Canonice est astrictus, excusatur
etiam ab illò. Vide suis in locis.

ÆTAS.

1. Ætas sufficiens ad discurren-
dum, in jure determinata est à
septennio. Septennium igitur sufficit ad
peccandum, ad contrahenda sponsalia,
& obligandum confiteri semel in an-
no, & lacrum audire; ad recipiendam
extremam Unctionem, primam Tonsu-
ram, & tres priores Ordines minores.
At verò, ad contrahendam obligatio-
nem communicandi, & ad nubendum
per verba de præfenti, requiritur annus
pubertatis, qui in mari est decimus
quartus, in fœmina duodecimus. Aje-
junio excusat ætas minor annis 21. &
major 60. Ad Acolytatum requiruntur
duodecim anni. Ad Subdiaconatum 22.
ad Diaconatum 23. ad Presbyteratum
25 omnes incepti. Ad Episcopatum &
Cardinalatum 30. Vide hæc omnia suis
locis. †

Ætas suffi-
cien ad dis-
currendum,
Peccandum.

Recipiendæ
Tonsuram,
Ad incur-
rendas censa-
ras, Et nubẽ-
dum. Ætas
requisita ad
obligat. se-
ptennii.
Ad Ordines
Episcopatus,
& Cardina-
latum.
Vide infra
de ætate.

2. Canonicus pœnitentiarius si po-
test haberi cum ætate 40 annorum, satis
est si annus sit inceptus, sin minus potest
eligi alius extra Dioccesim, dummodo
sit inscientia peritus. Francef. & alii *p. 10.
tr. 16. res. 86.* Pro eligendo Episcopo suf-
ficat in Gallia 27. in Italia 30. completus
Greg. XIV. §. sed cum. Pro Abbatibus,
Decanis, Archypresbyteris, & de aliis
dignitatibus habentibus curam anima-
rum 25. inceptus Homobon. & alii *ibid.
§. Notandum*, de non habentibus curam
animarum 22. inceptus pro aliis verò di-
guitati-

gnitatibus, curam non habentibus debere esse cōpletus 2.2. Valq. & S. Congr. §. Sed his non obstantibus: & hæc omnia pro dignitatibus in Cathedralibus. Pal. & alii §. Sed Castrus. Ad Cardinales requiritur ea ætas, ut infra annum possint ordinari ad ordinem; ad quem destinantur. Pagre verò non est terminata ætas à nullo jure. ibid. §. Et tandem.

3. Etas probatur ex libris parentum in quibus ea notari solet, Menoch. de præsumpt. lib. 2. & plenissime ex libro patrochiali, p. 11. tr. 3. misc. ref. 27.

AFFABILITAS.

Quid sit affabilitas.

1.† Affabilitas est virtus, quæ conversationem hominibus juxta rectam rationem præferbit. †

Qua eius obligatio.

2. Ratione affabilitatis ait Lorca in 2.2. quaest. 25. art. 6. sect. 3. disp. 25. memb. 3. num. 18. teneri nos omnibus hominibus non salutantibus respondere. Salutationem verò anticipatam non debet, nisi quibusdam personis magnæ dignitatis, honoris causa. Allocutionem & conversationem deberi tantum conjunctioribus. Quoniam verò affabilitas non est tantæ obligationis, salutationem, & resalutationem omittere, etiam quando debentur, ait non esse peccatum mortale, nisi forte ex circumstantia personæ, & aliis cederet in magnam injuriam, vel scandalum gigneret, p. 2. tr. 5. ref. 62.

Ex quantitate.

3. Non salutare inimicum per se peccatum est. Sed Mend. vol. 2. disp. 153. sect. 4. §. 64. solvit ab hac obligatione primæ parentem, aut Prælatum, qui inimicum non salutare in pœnam justam. Secundò inimicum, qui in aliquo casu raro non posset hostem salutare, absque infamia. Tertio eum, qui infamem injuriam accepit, ut qui appellatus esset sodomita, fur, Judæus; aut simile: nam judicari debet salutationem omittere, non ex odio, sed ex dolore justo, qui justè tollit urbanitatis indicia, & alioqui judicaretur parvi æstimate tam acerbam injuriam. Quarto eos, qui oculos habentes aut mentem distractam ita habent, vel simulant, ut prudenter

Non salutare inimicum est peccatum per se. Sed secundum aliquos non in Prælatu.

Nec quando timetur infamia.

æstimetur, salutationem non ex inadvertentia omisisse: Et tandem eum, qui videns inimicum inter tres, aut quatuor amicos, istos insalutatos familiariter alloqueretur capite tecto; nam illa allocutio, quamvis uni directa, censetur salutio omnium sociorum. Ita ille. Et Lorca ubi sup. n. 30. ait, non esse certum peccare mortaliter eum, qui occurrente inimico inter multos, salutat omnes, præter ipsum. Quia ommissio salutationis etiam debita, non est peccatum mortale. Et deinde, quia potest id facere, non in odium, sed in significationem proprii gravaminis & injuria. Id tamen non approbat Fil. tom. 2. tr. 28. cap. 1. num. 19 præsertim si inimicus prius salutavit. Item Valex, diff. utriusque fori, v. remissio, dif. 2. n. 4. excusat ab obligatione allocutionis & salutationis propter aliquam inimicitiam, Religiosos, qui quotidie celebrant, & sunt exemplares: nam cum his cessat secundum. Sed hoc aliquibus displicet. Vide Zanard. p. 2. pr. c. 17. ibid. §. p. 5. t. 13. ref. 89.

Vel arguitur in suis dolor, gravis injuria? Et in multis aliis casibus.

4. Ex his sequitur, absolvi posse patrem, qui non vult admittere ad colloquium filium, qui contra ejus voluntatem indigno, vel valde inæquali, matrimonio se copulavit. Dummodo id faciat ad tempus & in castigationem absque iracundia, etiam si idem familiæ præcipiat. Ita Laymann lib. 1. tract. 3. cap. 4. n. 3. par. 4. tract. 4. resol. 182.

In quibus proinde tales absolvi possunt.

AFFINITAS.

1.† Affinitas est plurimum inter se conjunctio orta ex copula carnali inter marem & fœminam. †

Affinitas quid.

2. Ad contrahendam affinitatem Vilalobos tom. 1. tract. 1. diff. 1. numero 88. DD. communiter dicunt sufficere effusionem seminis virilis, quia hoc solum perficit generationem, ut tradit Aristoteles 2. de gen. cap. 2. & D. Thomas 3. p. q. 81. art. 5. ad 5. cum omnibus ferè Theologis. Sed contra sententia Hurtadi de matr. disp. 21. diff. 1. numero 4. & aliorum est probabilis & tuta in præxi: eamque clarè docet D. Thomas in 4. disp. 41. q. 1. art. 1.

An oriatur ex effusione seminis fœminæ viri?

Sententia negativa est probabilis.

q. 1. art. 1. q. 4. ad 2. & Diu. Bonaventura, in 4. dist. 41. q. 1. Nam probabilis etiam est sententia medicorum duce Hippocrate l. de genitura. & Galeno lib 6. de locis affectis, c. 5. quod semen muliebre sit necessarium ad generationem. Igitur in hac sententia, qui habuit copulam cum sorore uxoris, si illa non feminavit, potest nihilominus petere debitum. Item si hoc modo quis cognovit uxorem, & eaque mortua, aliam duxit, & cum ea matrimonium consummavit, non contrahit irregularitatem bigamiae. Item matrimonium hoc pacto consummatum dissolvitur per professionem religiosam, & altero conjugue manente in saeculo, alter Religionem ingredi potest. Et haec omnia dicta sunt in hac sententia probabilis; quae rursus confirmatur; quia Benedictus Pontifex can. lex divina constitutionis dicit, idem osculum non parere affinitatem, quia nullam facit sanguinis commixtionem, ergo ad affinitatem requiritur sanguinum commixtio, par. 3. tract. 5. resol. 16. §. difficultas, & in Add. secund. resol. 21. nec non par. 4. tract. 2. ref. 43. & p. 11. tra. 5. misc. ref. 16.

Non contrahitur affinitas, si vir foras semen emittat Vel si ope demoni semen virile in uterum foemineum deferatur.

Si vir in sine copula extrahat membrum, & foras semen emittat, quamvis postea illud casu in yas naturale incidat non contrahit affinitatem. Item, si semen virile ope demonis in uterum foemineum deferatur, non contrahitur affinitas; quia illi non sunt facti una caro. Ita Pontius lib. 7. cap. 33. num. 6. contra Sanchez lib. 2. disp. 21. nu. 2. p. 3. r. 5. ref. 17.

An vero contrahatur ex copula fornicaria iure naturali?

4. Ex copula fornicaria, iure naturali, secundum Hurtadum de matrim. disp. 20. diff. 2. num. 7. contrahitur affinitas. Nam per illam vir, & foemina fiunt una caro dicente Apostolo 1. Cor. 6. Qui adheret meretrici, unum corpus efficitur, & erunt duo in carne una. Unde in hac sententia infideles fornicantes inter se contrahunt affinitatem cum consanguineis utriusque. Sed contrariam sententiam tenet Sanchez to. 2. disp. 65. num. 9. quia nulla sunt nomina, quibus hujusmodi affines nominentur. Et praeterea in l. non facile, §. affines, & §. sciendum est. ff. de grad. affin. dicitur, neque cognationem, neque

affinitatem esse posse, ubi nuptiae non sint prohibita. Utraque sententia est probabilis. Et in hac secunda infidelis cognoscens mulierem, baptizatus deinde, potest ejus sororem in matrimonium ducere. Et fidelis cognoscens infidelem, possit ejus sororem fidelem sibi in matrimonium jungere. Ita Villalobus tom. 1. tract. 14. dis. 17. par. 3. tract. 4. resol. 262. & Add. 2. ref. 21. §. & pro Coronide.

Amba probabiles.

AGNUS DEI.

EXtat Bulla Gregorii XIII. quae incipit. *Omni arte*, prohibens sub poena excommunicationis, ne circumli cerei benedicti, vulgo Agnus Dei, a quoquam pingantur, inficiantur, minio, vel auro notentur, aut venales proponantur. Circa quam.

Agnus Dei non possunt pingi, & vendi.

1. Adverte primò, quod secundum Sanchez sum. tom. 1. lib. 2. cap. 43. num. 27. contra Azorium tom. 1. lib. 9. cap. 9. post quest. 5. non prohibentur vendi Agnus Dei albi ratione materiae, laboris, impensarum in eis asportandis. Et sane, qui illos pingendo, excommunicationem incurrit, non peccat postea retinendo domi non venales; quia non prohibetur. Ita idem Sanchez part. 3. tract. 6. resol. 12.

Sed an vendi possint albi, ratione laboris &c.

Et picti retineri?

3. Adverte secundo, docere Filliucium tom. 1. tract. 14. cap. 6. num. 93. hanc Bullam extra Urbem non esse usu receptam; quia Agnus depicti passim venduntur. At Fagundez p. 1. lib. 1. cap. 4. nu. 25. docet, esse in vigore. Certum est tamen, hanc excommunicationem nemini reservari. Ita Barbosa de potest. Episc. p. 3. alleg. 50. n. 150. ibid. §. Et tandem.

Praesertim extra Urbem?

4. Agnos Dei tangens, etiam laicus, secluso contemptu, non peccat, quia justificatur ab usu. Ita Sanch. ubi sup. ibid. §. Nota etiam. An gestare Agnos benedictos in actu venero, vel illos amantia dare, sit sacrilegium, vide V. Circumstantia num. 104.

Agnus Dei tangi possunt a laico.

ALIE-

ALIENARE.

Alienare bona Ecclesie sine certis solemnitatibus, & causa prohibetur.

1. Prohibitum est in extrav. Ambrosiana edita à Paulo II. alienare bona immobilia, vel mobilia pretiosa Ecclesiarum ultra triennium sine licentia Papæ, & extra casum evidentis utilitatis Ecclesie, sub pœna excommunicationis, nullitatis contractus, & aliis. Ubi etiam prohibetur oppignoratio, nam prohibita alienatione à jure, prohibita etiam est oppignoratio l. fin. C. de reb. alien. non alien. p. 5. tract. 13. ref. 16. Et prohibentur alienari bona hospitalium. Ita Riccius, p. 1. ref. 37. nu. 1. p. 1. tr. 8. ref. 77. initio.

2. De alienatione bonorum Regularium. Vide V. Prælati Regularis jurisdictionis in alienando.

Sed an solemnitas, & causa requirantur cogulatur certant Doctores.

3. Unum hic quæro. An alienatio stabilium alicujus hospitalis facta in evidentem ipsius utilitatem, sine tamèn consensu Sedis Apostolicæ, sit valida & non incurratur excommunicatio? Respondet Bonacina de contr. disp. 3. qu. 8. punct. 4. n. 11. dicit, alienantes incurrere excommunicationem, & alienationem esse nullam; quia in Bulla præscribitur tanquam forma, ut interveniat solemnitas, & causa; absque forma autem actus non subsistit. Quaranta V. alienat. num. 34. & Rota Romana, p. 3. lib. 2. decis. 225. num. 3. 4. dicunt esse validam. Et ego puto cum Reginaldo tom. 2. lib. 30. tract. 3. cap. 5. sect. 2. num. 69. & 70. tales alienantes non incurrere excommunicationem. Quamvis ad tollendos scrupulos, deberent absolvi per Bullam, & petere consensum Summi Pontificis, p. 1. tract. 8. ref. 77.

Clericus potest alienare patrimonium absque licentia Episcopi, & bona talia non dicuntur Ecclesiastica.

4. Quoad Alphonsum Portugalliæ Regem in alienatione. Vide par. 8. tract. 1. ref. 73. §. Notandum 1. Clericus potest alienare absque licentia Episcopi patrimonium, quando habet unde vivat, par. 9. tract. 8. ref. 23. Unde si alienavit, vel permutavit, aut vendidit, tenent hæc omnia ibid. §. Verum; bona verò patrimonialia ad quorum titulum ordinantur non fiunt bona Ecclesiastica, ta-

Summa Diana.

metri bona personæ Ecclesiasticæ sint. ibid. §. Et tandem.

5. Bona minoris, & Ecclesiæ, quæ servando servari possunt, alienari nequeunt non servatis debitis solemnitatibus, ut de bonis minoribus. lib. 2. & roto tit. ff. de reb. eorum, & de reb. Eccles. d. extravag. Ambitiosos. Quaranta, & alii, p. 1. tract. 26. ref. 52. & utraque sententia est probabilis, & certè possunt obligari fructus, dummodo non sit solvendum lucrum cessans, vel dampnum emergens ibid.

Non possunt alienari non servatis solemnitatibus. Fructus possunt obligari.

6. Clericum posse alienare patrimonium absque licentia Episcopi, si aliunde acquisivit beneficium, vel alia bona sufficientia pro victu, negat Hugolin. Præposit. & alii; quia sic videtur statuere Concilium Trid. cap. 2. sess. 21. Affirmant verò Garcia, Molfesius, Azor. Ego verò utramque sententiam iudico probabilem; sed probabiliorem primam; quia aliàs frustratoriè apponeret Concilium, absque Episcopi licentia. p. 9. tr. 8. ref. 23.

Clericus, an possit alienare patrimonium absque licentia Episcopi.

7. An verò talis alienatio facta absque Episcopi licentia, antequam Clericus habeat unde vivat, sit nulla; licet affirmativa sententia sit probabilior; contraria tamen non videtur carere probabilitate. Hæc authores habet Suarium, & P. de Ledesma; illa Præpositum, Avilam, Molinam, & colligitur ex Tridentino. ibid. §. Sed hic oritur.

An ista alienatio sit nulla.

8. Ex pecunia dotali pro monialibus, ubi usu non habetur non potest emigrare, vel vinea absque assensu Apostolico. P. Bossius par. 10. tr. 16. ref. 51. §. Nota hic obiter.

Ex dotali non potest emigrare.

9. Speculativè loquendo, probabiliter posset dici, quod bona Ecclesiæ relicta possint alienari absque assensu Apostolico, non practicè absque illo: sic etiam in praxi non est observatum, quod Ecclesia possit permutare sua bona cum Principe absque eodem assensu. Din. par. 10. tract. 16. resol. 21.

Absque assensu Pontificis non possunt alienari. Nec cum Principe permutari.

10. Alienare partem, vel totam Reliquia non incurritur in pœnas Paulinæ, dummodo dolosè non fiat. Dian. p. 10. tr. 14. ref. 21.

Si dolosè non sit, non incurritur.

F ALLO-

ALLOQUI MONIALES.

Alloqui Moniales prohibentur sub censura.

Etiā de propria domo suūma.

Etiā si Moniali nō respondeat. Minime vero, ipsam audire.

Alloqui per alium, per epistolam, vel interpretem.

Si loquitur Regularis, puniri potest ab Episcopo.

1. ¶ Alloqui Moniales interdictum est omnibus, præter casus exceptos, et cum certis solemnitatibus. Prohibitum verò est juribus, quæ citavimus V. *Accessus*, prohibentibus accessum ad colloquendum cum Monialibus: † Et quidem alloquutio priuariò, & per se prohibetur, accessus verò secundario, & quatenus ad allocationem requiritur. Ex quo contra Grassium, *tom. 1. conf. 22. sum. 23.* cum Henriquez *lib. 13. cap. 25. n. 2.* dicendum est, alloquentem Moniales de domo sua Monasterio vicina, si excommunicationem incurrere, *p. 3. tract. 2. ref. 48. §. Nota septimò.*

2. Prohibitum verò est, Monialem alloqui, quamvis ipsa non respondeat. Ita Grassius ubi supra *numer. 30.* Monialem verò audiens, & non respondens, non incurrit excommunicationem: quia audire non est loqui. Quidquid in contrarium, ipse dicat. Non tamen admitto, quod aliqui dixerunt, nimirum, quòd, si quis Monialem alloquatur non respondentem, non incurrit excommunicationem, quia nimirum prohibita est collocutio, id est, simul locutio *p. 3. tract. 2. resol. 48. §. Nota primò.* Idem die, si quis alloqueretur Monialem per nutus, & signa, Minime verò si quis alloqueretur per interpositam personam, vel mitteret illi nuntium, vel epistolam. *Ibid. §. Nota secundò.* Vel illam alloqueretur lingua ab ipsa non intellecta, per interpretem. *Ibid. §. Nota quartò.*

3. Nota hic primò. Regulares, etiam exemptos, alloquantes Moniales absque licentia puniri posse ab Episcopo, ex constit. Greg. XV. & declaratione Cardinalium. Etiam si loquatur in Monasterio exempto, ut notat Bonacina *de claus. quæst. 3. punct. 4. num. 8.* Ex qua declaratione non colligitur, quod Episcopi tanquam delegati Sedis Apostolicæ possunt peculiari statuto prohibere Regularibus exemptis colloquium cum

Monialibus sub pœna excommunicationis. Unde cum Sanchez *de matr. 10. 2. l. 7. disp. 33. numer. 33.* tenendum, quod Religiosi Exempti non incurrunt excommunicationem Episcopalem contra colloquentes cum Monialibus absque licentia. *Ibid. §. Nota octavò.* Et ita declaravit Sacra Congregat. *sub die 9. April. 1587.* apud Suarez *de Relig. tom. 4. tract. 1. lib. 1. cap. 10. num. 17. p. 2. tr. 2. resol. 103.* Quæ præterea declaravit, Regulares loquentes cum Monialibus contra formam decreti ipsius Sacr. Congr. præter pœnas privationis officiorum, vocisque activæ, & passivæ, peccare etiam mort. *p. 1. tr. 10. resol. 22. & p. 3. tract. 2. ref. 104.*

4. Nota secundò, quòd licentiam loquendi cum Monialibus dare potest non solum Episcopus, sed etiam ejus Vicarius: Et si detur infinite, expirat per primam allocationem. Debet verò esse scripta. Sed in foro conscientie sufficit verbalis. Vide Ricc. *p. 3. coll. 584. p. 3. t. 2. ref. 48. Nota decimò.*

5. Nota tertio, nomine Monialium in dicto decreto non venire Abbatissam. Vide v. *Abbatissa. num. 10.* Neque novitias: quia in penalibus stricta interpretatio adhibenda est: Ita Grassius *t. 1. conf. 22. num. 26. Ibid. §. Nota nonò.* Prohibitio verò de non loquendo cum Monialibus, non comprehendit pueros, & puellas ante annum 14 per ea, quæ docet Bonac. *de cens. disp. 1. quæst. 1. punct. 4. n. 7.* Nec pègrinos, qui ibi domicilium non habent. Nec Episcopos extraneos. Ita Grass. *de cas. ref. lib. 2. c. 5. n. 27. & 54.* licet contrarium teneat Gratian. *t. 2. c. 393. n. 20.* & hic Panormi. *servetur. Ibid. §. Nota quintò.*

6. Nota quartò, à dicta excommunicatione incurrenda excusare parvitatem materiæ. Ut, si Monialem paucis alloquaris, si transiens illam salutes, vel salutanti respondeas. Ita Finellius *de cas. ref. cap. 5. num. 8. par. 2. tract. 9. ref. 46.* in fine Est autem parvalocutio, quæ durat solum per unum *Miserere. p. 3. tr. 2. ref. 48. §. Nota sextò & ref. 104. & tract. 5. ref. 69.* Excusat etiam metus. Unde, si servus, impel-

Sed non incurrunt excommunicationem ipsius.

Quamvis incurrat pœnas decreti Sacr. Congregat. & peccet mortaliter.

Ad loquendum cum Moniali requiritur licentia Episcopi, vel eius Vicarii inscriptis.

Non est prohibitum loqui, cum Abbatissa, vel Novitia.

Et cum aliis loqui possunt pueri Pègrini. Et Episcopi.

Reliqui verò excusari possunt ex parvitate Materiæ.

Metu.

impellente ad id efficacibus minis domino, ad Moniales accederet, & turpiter loqueretur, peccaret quidem, ¶ quia actio est intrinsecè mala, ¶ sed non incurreret excommunicationem; nam leges Ecclesiasticæ non obligant cum tanto incommodo, p. 3. tr. 2. ubi supra. Excusaretur præterea, tum à censura prædicta, tum etiam à peccato, si aliquis v.g. Religiosus declararet Moniali casum conscientia, quia hæc locutio est quædam species sermonis & exhortationis, p. 3. tr. 2. ref. 104.

Et qualitate sermonis.

Potest regularum cum licentia Episcopi alloqui Moniales, idque potest in famina seculari existente in Monasterio.

7. Regularis potest alloqui Moniales cum licentia Episcopi absque assistentia confessorii illarum, vel auscultatricium, p. 9. r. 7. ref. 34. Non potest alloqui in diebus Vigiliatum, aut quatuor temporum *ibid. resol. 35.* Potest verò cum famina seculari in Monasterio existente etiam de negotio profano cum licentia Episcopi, *ibid. §.* Nota tamen. Quando ad hoc non obstat stylus Curia, vel consuetudo, aliter necesse est licentia Sacrae Congregationis. *ibid. p. 9. tr. 7. ref. 64.* Alloquentes cum Abbatisa non incidunt in excommunicationem.

Non extenditur ad socium, si non potest alloqui alia die, est necessaria subscriptio Superioris monasterii.

8. Licentia concessa Regulari alloquendi non extenditur ad socium, *ibid. ref. 33.* Et si non potest alloqui die præscripta in licentia, potest alia die, si parum intercedat temporis, *ibid. &* requiritur subscriptio superioris Regularis illius Monasterii, post subscriptionem Episcopalem, vel ejus Vicarii, *ibid. §.* Notandum. Possunt etiam alloqui exercendo aliquod opus pietatis, vel exponendo aliquem casum conscientia, non incidendo in pœnam Sac. Congregat. tamen in foro externo possunt puniri ab Episcopis tamquam delegatis à Sede Apostolica, *ibid. ref. 14.* Vide etiam num. 3. Nota.

In foro externo possunt puniri ab Episcopo.

ALTARE PRIVILEGIATVM.

Non potest Pontifex applicare in indulgentiam de iure per modum satisfactionis.

Altare privilegiatum est illud in quo à Papa concessa est indulgentia plenaria pro mortuis, *part. 9. tract. 2. ref. 1.* Nec talem Indulgentiam pro mortuis potest Pontifex applica-

re per modum absolutionis, sed per modum suffragii. *ibid. resolut. 2.* Adverte, quod quando Laicis conceditur applicare Indulgentiam per modum suffragii intelligitur, te designare defunctum, cui Pontifex immediatè, & directè Indulgentiam applicat. *ibid. §.* Nota tamen. Quoad excommunicationis absolutionem defunctorum. *ibid.*

2. Indulgentia, quæ conceditur Altari privilegiato, ut applicetur defunctis, infallibiliter habet effectum, maxime si sacerdos celebrat in dicto Altari pro defunctis, infallibiliter liberatur anima à Purgatorio, sic etiam secularis dum se communit cum Medalia, in qua est appensa indulgentia, *ibid. ref. 3.* Nec requiritur, ut sacerdos sit in statu gratia, quando celebrat pro defuncto in Altari privilegiato, secus autem si pro se applicat Indulgentiam. *ibid. ref. 4.*

Est designare defunctum ut applicetur Indulgentia Altari privilegiati, & infallibiliter habet effectum cum Medalia, in qua est appensa indulgentia, seculari cum Medalia.

3. Sacerdos celebrans in Altari privilegiato tenetur non solum Indulgentiam, verum etiam, & sacrificium applicare defuncto: quando Indulgentia dicitur (quoties Sacerdos in tali Altari celebraverit, liberabitur anima à Purgatorio) tunc debet esse applicare Indulgentiam, & non sacrificium. *ibidem resolut. 5. & 25.* Sed quando conceditur liberatio animæ, pro qua dicitur Missa, vel recitatur Corona, vel quid simile, tunc necesse est substantia operis, aliter non. *ibidem §.* Nota etiam: Missa celebrata in Altari privilegiato applicata pluribus, singulis æquè profunt, sed si terminato defuncto tantummodo animæ illius profuit, *ibid. §.* Et tandem 4. Non requiritur ex parte defuncti aliquid, ut Indulgentia Altaris privilegiati habeat suum effectum, cum non apponit obicem, & cum sit in statu gratia, *ibid. ref. 6.*

Indulgentia & sacrificium applicat recitatur Sacerdos defuncto. Substantia operis est necessaria, pro liberatione animæ.

Missa pluribus applicata, singulis profuit. Quando non apponit obicem defunctus, Indulgentia habet suum effectum.

4. Missa celebrata in Altari privilegiato pro anima specialis defuncti, si hæc non indiget tali beneficio, si in Cœlis est, à beatis plus indigentibus applicatur, si in inferno, voluntate interpretativa applicatur magis indigentibus, & derelictis, & quando à celebrante tacite, vel expressè intenditur suffragari sibi

Missa celebrata pro anima non indigente, magis indigentibus dispensatur à Deo.

conjunctis cum anima non indigeat, intelligatur pro magis indigentibus, & si nemini, applicetur per divinam misericordiam aliis indigentibus, *ibid. ref. 7.*

Missæ privilegiata de bet esse de Regn.

5. Missa in Altari privilegiato necesse est dici Requiem, sic declaratum fuit à Sacra Rituum Congregatione. *ib. ref. 8. & 29.*

Numerus Sacerdotum non est essentialis conditio pro validitate privilegii.

6. Numerus Sacerdotum descriptus in Brevi Apostolico pro Altari privilegiato non est conditio essentialis necessaria ad valorem privilegii, sed est tantum narratio petentium privilegium, & ut satisfaceret occurrentibus obligationibus. *ibid. ref. 9.*

Septennalis verò intelligitur à die publicationis, in prorogatione sic ultimo septennii.

7. Quod ad clausulam negativam solitam apponi in privilegio similis Altaris intelligitur de materia favorabili, unde latè interpretanda est. *ib. ref. 10.* Clausula verò de septennis intenditur à die publicationis in loco, & definit eorundem die septennii, sed in prorogatione incipit finito primo septennio, *ibid. ref. 11.*

Sacerdos obligatus celebrare privilegiato si pro maiori commode Ecclesia tenetur ibi celebrare, non aliter.

8. Sacerdos habens onus celebrandi in Altari, vel Capella, aut Ecclesia privilegiata, si hoc fiat pro maiori Ecclesiæ commode, vel devotione tenetur ibi celebrare, aliter potest in alio Altari, vel Ecclesia cum Medalia Indulgentias habente, & obligationi satisfacit. *ibid. ref. 12.* Item dicendum est, si pro aliquo iusto impedimento, vel causa in illo Altari, Ecclesia, vel Capella celebrare non possit. *ibid. ref. 13.*

Sacerdos obligatus pro celebratione non potest per alium satisfacere, maxime si hoc titulo fundatum est Altare.

9. Sacerdos Capellanus obligatus celebrare in Altari privilegiato, quando obligatur pro celebratione tantum, potest per alium Sacerdotem satisfacere, secus autem si fundatum est Altare, ut personaliter celebret quotidie, vel coadjuvet cantando, vel Curæ. *ibid. ref. 14.* Item Capellanus celebrans alibi, cum sit obligatus in Altari privilegiato non tenetur aliquid restituere, sed peccat mortaliter frangendo fidem fundatori. *ibid. ref. 15.*

Obligatus non tenetur aliquid restituere, peccat tamen mortaliter.

10. Si testamento relinquatur certa summa pecuniæ, ut Missæ celebrentur in omnibus Altaribus privilegiatis Ecclesiæ, intelligitur etiam de erigendis. *ibid. ref. 16.* Et valida esset im-

petratio Altaris privilegiati à Regularibus in eorum Ecclesiis, si non fuerit facta mentio in concessione de alio Altari privilegiato impetrato in seipsis Regularibus, *ibid. in medio resol. 17. vers. Addo. vide de super Dicast. de Sacr. 10. 2. tr. 9. disp. 1. dub. 7. nu. 120.* Si altare stabile transferatur, non amittit consecrationem suam, perit consecratio si frangitur, vel amovetur sepulchri sigillum. *c. ad hac de consec. Eccles. vel alt.* item si enormis sit fractio mensæ, qualis censetur esse pars quarta. *p. 11. tr. 8. ref. 8.* ex Gobat de indulg. p. 2. c. 16. q. 76. n. 537.

11. Si Altare privilegiatum, vel Ecclesia diruitur, privilegium ultra non valet, sed si paulatim est dirutum, & reedificatum Indulgentia acquiritur, sed si Altare convertatur in Ecclesia visitando illam lucratur Indulgentia. *Ibid. ref. 17.*

12. Missam celebratam in Altari privilegiato, quatenus privilegiatum est. (Non quatenus Missa est sacrificium, & opus satisfactorium) videtur viventibus prodesse non posse, *ibid. ref. 18.* Possunt dici Missæ de Requiem pro vivis, tamen est contra usum Ecclesiæ; melius est Missa Sanctorum, vel pro peccatis. *ibid. § Sed hic obiter.*

13. Regulares, quibus dantur elemosinæ pro defunctis, ut celebrent in Altari privilegiato, non peccant mortaliter, si non promittant illas celebrare. *ibid. ref. 19.* Unum Altare unius Religionis non communicatur aliæ Religioni. *ib. ref. 20.* Altaria privilegiata Regularibus concessa, non fuerunt revocata per Bullam Pauli V. 1606. *ref. 21.*

14. Altare privilegiatum non suspenditur per Bullam Cruciatæ. *ibid. ref. 22.* nec per annum Sanctum *ref. 23.* neque Indulgentiæ concessæ vivis, ut applicentur defunctis. *ibid. §. Sed hic obiter.* Et Sacerdos tenetur applicare etiam sacrificium pro anima pro qua celebratur in Altari privilegiato, & eodie, cui designatum est, quia in alio die proficit, ut Missa ordinaria, non ut privilegiata, *ibid. ref. 24.* Item dicendum est, si propter mutationem domicilii,

Intelligitur de erigendo.

Ecclesia vel Altare diruto definit indulgentia, non autem si paulatim readificatur Missa privilegiata vivis non prodest. Est contra usum Ecclesiæ. Missæ de Requiem dicere pro vivis.

Non est peccatum non promittere celebrare in Altari privilegiato. Altaria privilegiata non commutancur, nec revocata sunt Regula.

Per Bull. Cruciatæ, & annum Sanctum vivis pro defunctis Indulgentia non suspenditur.

per

Missa celebrata non in die designato prodest ut ordinaria. Ceterum paribus utilius est missa privilegiata quam Bulla Cruciatæ Catechumeni prodest per modum suffragii. Parva donatio ratione liberalitatis non irritat valorem brevium.

vel aliam justam causam non potest celebrare in illo Altari, debet in alio privilegiato celebrare. *ibid.* §. *Nota etiam.*

15. Utilius est (cæteris paribus) celebrare Missam in Altari privilegiato, quam accipere Bullam Cruciatæ pro defunctis, *ibid.* ref. 26. Indulgentiæ Altaris privilegiati profunt Catechumenis per modum suffragii quatenus sunt sub potestate Christi, non autem applicatio sacrificii missæ privilegiatæ: unde consulerem Christianos celebrare facere Missas dum vivunt pro eorum satisfactione, *ibid.* ref. 27.

16. Clausula de præsentatione privilegii, vel brevis (ne quid minimum detur pro illis) non irritat valorem Brevium, si aliquid detur ratione liberalitatis, affirmant de hoc aliqui, alii negant, tu cogita. *ibid.* ref. 28.

Licet dicere Missam die Dominico de Requiem infra oct. omnium Sanctorum, & in festo duplici. Tenetur fructum, & indulgentiam applicare.

17. Licet dicere Missam privatam de Requiem in die Dominico infra Octavam Omnium Sanctorum in Altari privilegiato; quia videtur quod Pontifex vult illam concedere, & ita de festo duplici non autem de aliis Missis defunctorum *ibid.* ref. 29. & 28.

18. Sacerdos celebrans in Altari privilegiato, tenetur applicare fructum, & indulgentiam cum una sola elemosyna, *Dian. p. 10. tr. 16. ref. 20.*

ANIMÆ PURGATORII.

Indulgentia profunt defunctis. Qui applicantur.

1. Indulgentias prodesse defunctis Inconstans fuit semper traditio & sensus totius Ecclesiæ Catholicæ; cujus quidem oppositam sententiam Toletus *lib. 6. cap. 26.* appellat hæresim. Nam sicut fideles privati possunt applicare pia opera per modum satisfactionis in subsidium defunctorum: ita Pontifex ut Caput, poterit ex thesauro Ecclesiæ pro eisdem defunctis applicare satisfactiones Christi & Sanctorum, mediis Indulgentiis; ratione scilicet unionis, quæ est per charitatem, & quæ facit, ut inter nos, & defunctos sit bonorum spiritualium communicatio, *p. 9. tr. 2. ref. 2.*

Utilius est,

2. Utilius videtur, ratione certitudi-

nis Indulgentiæ, Bullam Defunctorum pro anima accipere, quam pro ea Missam in Altari Privilegiato celebrare.

Quia, communiter loquendo, causa, ob quam Indulgentia conceditur in Altari privilegiato, solet esse pars illius, v. g. devotio Sancti, Indigentia Ecclesiæ, &c. Quæ tantam certitudinem præ se ferre non videtur, sicut causa generalis, nempe belli subsidium contra fideles, ratione cujus Bulla conceditur. *p. 9. tract. 4. ref. 16.*

3. Ad celeriorẽ liberationem animæ à pœnis Purgatorii, plus valet, si Missæ dicantur plures in una die, quam si in pluribus diebus. Anton. Raguccius de *voce Canonorum, &c. & tract. de Missa. quest. 69. num. 1.* & alii. Non damno tamen Anniversaria relinqui solita à fidelibus tempore mortis: sed magis admonerem, ut Missæ quanto citius celebrentur. *p. 9. tr. 2. ref. 27. vers. Dico secundo. Vide altare privilegiatum & indulgentiam.*

Bullam defunctorum pro anima accipere, quam pro ea Missam in Altari privilegiato celebrare.

Citius liberatur anima per plures missas in uno die, quam in pluribus seorsim persolutas. Videntur Anniversaria.

APPELLATIO.

1. † Appellatio est à minore Judice ad majorem provocatio pro injuria irrogata, vel irroganda, Unde duplex est. Altera ab illato gravamine, & dicitur appellatio via gravaminis. Altera à gravamine inferendo, & dicitur appellatio via devolutionis. Prima fit post latam sententiam, secunda, ante illam, & dicitur etiam recusatio. Qui appellare possit, à quo, quomodo, quoties, quando, &c. Vide 2. *quest. 6. per totum.* Appellatio esse potest illicita. Primo ratione sententiæ, de qua fit appellatio. Secundo ratione judicis, à quo fit. Tertio ratione Judicis, ad quem fit. Et tandem quarto ratione modi, quo fit. Ex primo capite.

Appellatio quid, & quæ duplex.

2. Quando Episcopus judicat, reum gaudere immunitate Ecclesiæ, ad quam confugit, non potest iudex laicus de tali sententia appellare. Ita Peregrinus de *immunit. c. 16. num. 33.* contra Farinacium *Append. c. 27. n. 372.* Quod Bonacina

Appellare non potest iudex laicus à sententia Episcopi, quod reus gaudeat immunitate.

cina de leg. disp. 3. q. 7. punc. 7. numer. 11. dicendum etiam putat, quando Episcopus declararet contra reum. part. 3. tract. 1. ref. 38. & part. 4. tract. 1. ref. 97. utrobique in fine.

An neque reus si declaret, non gaudeat? Appellare non potest hereticus a sententia definitiva: Sed potest ab interlocutoria.

3. Hæreticus à sententia definitiva contra eum lata appellare non potest, sicut nec ejus hæredes. Ita habetur in cap. ut Inquisitionis, de hæret. in 6. Potest tamen appellare ab interlocutoria, & à decreto torturæ, ex lib. 2. Co. 1. de appell. recip. & l. penult. Cod. quorum appellat. non recipiuntur. Ita Siguanca Echir. tit. 32. num. 11. Cath. institut. tit. 6. numer. 2. & tit. 65. num. 2. part. 4. tract. 6. resol. 20. & tract. 8. ref. 20. & 32.

Licita est appellatio à sententia lata ex opinione.

4. Item secundum Ledesnam tom. 2. tractat. 8. cap. 24. concl. 8. diff. 2. appellatio de sententia lata secundum opinionem probabilem est illicita. Nam judex rationabiliter talem sententiam tulit. Et alioqui, si liceret ab hujusmodi sententiis appellare nunquam finirentur litigia. Sed contrarium dicendum, est non solum, si sententia lata sit secundum opinionem probabilem: probabiliorem relicta, sed etiam, si secundum probabiliorem, & communioem. Nam judex appellationis scire potest sententiam, & quidem justè, secundum opinionem minus probabilem. Ita tenet Joannes à Cruce. part. 1. pr. 8. artic. 3. dub. 11. concl. 2. in causa sanguinis. Quod etiam dicendum est in aliis causis non solum criminalibus sed etiam civilibus, contra Malderum, in 2. 2. tractat. 6. cap. 2. dub. 4. part. 3. tract. 5. resol. 104.

Vel etiam probabiliore relicta.

Illicita appellatio à sententia Regis, Præfati.

5. Ex secundo capite illicita est appellatio à sententia Regis, à Rege enim non appellatur. Ita Corsetus de præf. Regis. p. 3. q. 22. numer. 18. Item neque à sententia Præfati ex l. 1. ff. de offic. Prætoris. p. 5. tr. 2. ref. 36.

Et Congregationis Cardinalium; Non tamen unius.

6. Item non appellatur à sententia totius cœtus Cardinalium. Ita Albanus de Card. q. 42. priv. 3. & DD. communiter. Qui tamen omnes asserunt, licitam esse appellationem à sententia unius Cardinalis. Sed in favorem Cardinalium posset quis dicere, quod Cardina-

Quamvis de uno videatur etiam congruum.

les æquiparantur Præfeto & ut docet Glossa in l. 1. ff. de Offic. Prætoris, quod videtur dicere ad insinuandum, quod à sententia Cardinalium non datur appellatio, quia in eo textu id determinatur de Præfeto. Item Cardinales æquiparantur Regibus, & idè illis inferentes injuriam puniuntur ut rei læsæ majestatis. Igitur videri posset, quod nec à sententia unius Cardinalis appellare licet. Sed prima opinio est communis. Ibid.

7. At verò, quando aliqua causa Cardinali committitur cum clausula, appellatione remota, tunc illicita est omnis appellatio non solum frivola, & frustratoria, quam hujusmodi clausula tollere solet, secundum Cenedum q. 9. can. c. 45 n. 43. & alios. Sed etiam legitima. Ita Farinac. fragm. cr. p. 2. v. Iudex num. 963. Albanus de Card. q. 42. privil. 4. & alii p. 5. tr. 2. ref. 37.

Quod certum est, si illi committantur aliqua causa (appellatio, ne remota.)

8. Sed quæres, An Cardinales, si sint Judices recusari possint? Respondeo affirmativè, ex causa justa, etiam si sint Judices delegati. Ita Rolandus à Valle lib. 3. conf. 19. numer. 17. qui idem docet de Cardinali legato à latere. Attamen justa causa debet esse multum relevans: Nam Cardin. recusatio non est ita facilis sicut aliorum. Ita Alb. de Card. quest. 42. & alii. Sed, his non obstantibus. Guazzinus defens. 1. cap. 29. numer. 102. docent Cardin. judices recusare non posse, nisi essent judices alterius Cardin. Ita etiam Præpos. in c. Postremò, n. 9 p. 4. tr. 2. ref. 30.

Potest tamè Cardinali iudex recusari. Etiam si sit delegatus. Sed causa debet esse multum relevans. Et alii absolute id negant.

9. Aliquæ Religiones habent privilegium interdicens Religiosis appellationem. Sed hoc privilegium intelligendum est secundum jus commune, de appellatione scilicet frivola, & quando Præfatus non gravat. Non autem quando gravamen est manifestum. Ita Sanchez sum. tom. 2. lib. 6. c. 8. n. 10. p. 3. tr. 2. ref. 54. 5. Notandum.

Licita appellatio Religiosis ex causa justa. Etiam in Religionibus habentibus privilegium in contrariò illicita est appellatio à iudice Ecclesiastico ad laicum.

10. Tertio appellatio debet fieri ad iudicem competentem, & suo ordine. Unde omnis appellatio à iudice Ecclesiastico ad iudicem laicum est illicita, quia is non est competens.

Quod

Quod intelligendum etiã est de rescripto, seu Apostolis, testificantibus de appellatione facta coram iudice Ecclesiastico ad Papam, & impediens, ne interim reus molesterur, quæ appellatur appellatio tuitiva, in Regno Portugalliæ concedi solita. Nam huiusmodi appellatio offendit libertatem Ecclesiasticam & illam reprobare videtur Tridentinum sess. 25. cap. 4. & praxis Curie Romanæ, quæ Candelabrum Vivaldi, quodd cum aliis hanc appellationem defenderet, suspendit. Ratio autem est, quia hoc pertinet ad iudicem Eccl. ad quem quis in tali casu potest recurrere, ut iura concedunt, non vero ad sæcularem, quod ius Canonicum prohibet, p. 1. tr. 2. ref. 103.

Etiã si cum primo Ecclesiastico decideret laicus.

11. Item, quando causa decisa fuit per duos iudices, unum Ecclesiasticum, & alium sæcularem, appellatio debet fieri ad Ecclesiasticum; quia iudex appellationis debet esse iudex competens & triusque arbitri, qualis esse non potest iudex laicus. Et præterea; quia dignus trahit ad se minus dignum. Ita Felin. in cap. 1. de præser. num. 7. contra Convar. lib. 1. var. c. 22. p. 4. tr. 1. ref. 54.

Reus hæreticus, quando potest appellare debet ad Papam. Sed in Hispania, ad supremum Inquisitorem. Si autem gravamen tulit Episcopus, non exoptus, appellare potest ad Archiepiscopum. Exemptus ad Papam. Appellatio debet fieri proximiori Superiori. Et sic gradatim ita ius communi.

12. Quando reo hæretico conceditur appellatio, appellare debet ad Papam, si gravamen illatum sit ab Inquisitoribus Tribunalis Romani. Si vero ab Inquisitoribus Tribunalis Hispani appellare debet ad supremum Inquisitorem, ex privilegio Apostolico. Quod si gravamen illatum est ab Episcopo personæ non exemptæ, hæc appellare potest ad Metropolitanum. Non autem exempta; sed debet appellare ad Papam. Quia Episcopus contra hæreticos exemptos non procedit ut iudex ordinarius, sed ut delegatus. Vide text. in cap. ad abolendam, & Simancam cath. in st. tit. 26. n. 6. cum aliis, p. 4. tr. 7. ref. 32. §. Quando.

13. † Ordo appellationis requirit, ut appellatio prius deferatur ad iudicem, qui sit proximè superior, & sic gradatim. Ita habetur in iure communi. † Unde ait Decius in c. consultuit, numer. 45. de appell. quodd, quando quis appellaret

generaliter à sententia censura, non exprimendo, ad quem, præsumendum esset appellationem ad proximum superiorem factam fuisse: nam quamvis ex privilegio, omisso medio, appellare potuisset ad Papam, vel eju. legatum; tamen in dubio præsumitur uti iure communi potius, quam privilegio. Lejus §. Militia, ff. de milit. testam. l. in testamento, C. de testam. militis. Ita ille valde probabiliter. p. 5. tr. 10. ref. 18.

14. In Regularibus præter jus commune extat Decretum Clem. VIII. & declaratio Cardinalium, quodd debeant appellare cum ordine à Guardiano ad Provincialem, ab hoc ad Generalem, à Generali ad Cardinalem Protectorem, ab hoc ad Papam. Et ita tenent Duardus in Bulla Cœn. lib. 2. can. 99. num. 8. & alii. Sed Protellius dub. Reg. 5. Appellat. num. 3. stante praxi, ait, omisis illis mediis, posse Religiosum statim appellare ad Papam, vel Nuncium, p. 3. tract. 2. ref. 54.

Et pro Regularibus decretum præterea Clem. VIII. & declaratio Cardinalium. Sed aliqui docent posse Regulares hunc Nuncium violare.

Quod attinet ad modum appellationis à gravamine, illa debet fieri in scriptis, & continere debet duo, id est, gravamen, à quo appellatur, & causam gravaminis in specie. Ita Pena part. 3. tom. 31. p. 4. tract. 6. resol. 20. §. Nota tamen. Nisi iusta causa hæc impediatur, ut, si Regularis à superiore, gravatus, timeret Apostolos petere, & litteras appellationis præsentare. Nam non est petendus consensus ab eo, qui vexat iniquè, vel de cuius culpa corrigenda, & emendanda curatur. Igitur potest se ad superiorem transferre, quæ appellatio dicitur, arrepto itinere, & sine scripto. Neque hoc intendit prohibere Concilium Tridentinum session. 25. cap. 4. Imò in tali casu, si Religiosus terendo habitum Religionis, timeret detegi, & comprehendi à Prælato iniuste gravante, posset habitum dimittere, quia illum portare teneretur præcepto humano; quod non obligat cum tanto periculo. Ita Portellus V. Habitus, num. 3. p. 3. tr. 2. ref. 56. & 115. §. Non desinam.

Appellatio debet fieri in scriptis. Sed iusta causa ab hoc excusat.

Vnde Religiosus timens, minus gravamen, appellare potest arrepto itinere. Etiam sine habitu.

16. Appellatio alternativè facta ad plures competentes. (v. g. Appello ad Archiepiscopum)

Appellatio alternativus

[Ad hunc, vel illum] secundum aliquos invalida. Secundum alios no ita

Et si inter judex sit aque competens puro esse valida.

Et indifferetiam tolli per electionem appellantis intra terminum.

Qui in omnibus causis est accedendum.

Ad etiam in sententia excommunicationis?

Per appellationem appellans tollitur de potestate judicis.

Vnde appellans ab excommunicatione ferenda, excommunicari non potest.

Suspendit item appellatione omnem suspensionem prater duas. Item excommunicationem.

chiepiscopum, vel ad Papam, aut: Appello ad quem jure possum, & debeo, aut conjunctiva: Appello ad hunc, & ad illum) secundum aliquos est invalida, & incerta. Sed Panormitanus num. 11. ait, quod si

judici competenti alius incompetens per alternationem adjicitur, appellatio non est vitiosa. Sed quid, si uterque judex appellatus aequè competens sit? Aliqui dicunt appellationem esse inutilem, ex certitudine orta inter judices. Sed ego puto, non esse adeo inutilem, ut habeatur pro non scripta. Nam incertitudinem tollere potest appellans, eligendo alterutrum ex judicibus nominatis, sed intra terminum appellationis. Hæc omnia Magrouejo tom. 1. in c. cum consuluit, n. 9. & 10. de appell. p. 5. tr. 10. vers. 18. §. Sed quid,

17. † Terminus ad appellandum de gravamine in omnibus causis est decem dierum, à die lata sententiæ ex cap. quod ad consultationem de re jud. † At in sententiæ excommunicationis Auila tom. 6. §. 5. disp. 5. dub. 11. concl. 3. & alii contra Abbatem in cap. praterea de appellat. docent, esse totum illud tempus, quo conditio ad incurrendam excommunicationem non impletur, p. 5. tr. 9. ref. 64. §. Sed difficultas.

18. Effectus appellationis legitime facta est, eximere appellantem à potestate judicis, à quo fit, hucusque quoad illud articulum jurisdictionem suspendere, ex cap. pastoralis 53. de appell. Itaque appellans à sententiæ excommunicationis ferendæ, illam non incurrit par. 5. tr. 9. ref. 30. in fine.

19. Per appellationem subsequentem suspensio omnis suspenditur præter suspensionem ab officio, & ab ingressu Ecclesiæ, ut colligitur no cap. is, cui, de sentent. excommunic. in 6. Ita Hurrado de cens. diff. 2. §. numer. 110 contra Turrianum lib. 4. disput. 42. dub. 2. Appellatio item post latam sententiæ excommunicationis non suspendit illius incursum, ut definitur in cap. Pastoralis. Ita etiam Hurrado disp. 13. diff. 4. p. 5. tract. 10. ref. 16. Quod si Episcopus tollat suspensionem, vel interdictum ad reinciden-

tiam, probabile est: appellationem interpositam non suspendere sententiæ de reincidentia. Sed ego ad hæreo sententiæ Alcerii de cens. l. 2. disp. 3. c. 2. quod suspendat. Quia Episcopus numquam potest suspendere suam censuram, nisi penitus tollat, p. 5. tr. 10. ref. 17.

20. Clausula (Appellatione remota) non de frivola, sed de legitima appellatione sit intelligenda. p. 9. tr. 7. ref. 28.

21. Appellans à Pontifice ad Concilium generale actu existens, incidit in censuram Bullæ Cœnæ, ut affirmat Gābarupta de excomm. Bull. cap. 2. num. 11. quod est sacrilegus contra sedis Apostolica Primatum, tam qui ad præsens, quā qui ad futurum Concilium appellat, & sic eodem modo excommunicatur. Sed mihi magis arridet negativa sententiæ cum Castro Pal. 6. disp. 3. punct. 3. num. 6. & aliis. Quia lex pœnalis non excedit proprium casum: hæc autem lex, cum sit pœnalis, & non loquatur, nisi de appellantibus ad futurum generale Concilium, extendi non debet ad appellantes ad præsens p. 9. tr. 7. ref. 66.

22. Appellantes verò ab ordinationibus Pontificis in quantum Princeps temporalis est, incurunt excomm. Bullæ Cœnæ. Sic Bonac. tom. 3. disp. 1. q. 3. punct. 2. contra Reginaldum tom. 1. l. 9. numer. 263. Sed ab affirmativa sententiæ non puto esse recedendum, ibid. vers. Sed major difficultas.

23. Citatio, & appellatio ad iudicium Dei in vallem Josaphat, nisi fiat odio, & vindicta, sed bona fide, ut innocentia appareat, & ut infamia arceatur à familia, erit licita. Camer. & alii. par. 10. tr. 15. ref. 9.

Et sententiæ de reincidentia.

Legitimi intelligenda est clausula appellatione remota. Appellans à Pontifice ad Concilium, an incurrat Censuram Bullæ Cœnæ.

Appellantes ab ordinationibus Pont. ut Princeps temporalis est, incurunt.

Potest appellari ad iudicium Dei in valle Josaphat.

AQUA BENEDICTA.

1. Aqua benedicta delet in nobis peccata venialia ex opere operato, sicut sacramenta. Nec refert, quod semper requiratur in nobis aliquis actus, nam etiam in perceptione Sacramentorum requiritur, & non propterea remissio peccatorum tribuenda est operi

Aqua benedicta delet peccata venialia ex opere operato.

operantis; nam actus, qui requiritur, vobis non est sufficiens ad remittenda venialia, vel non est sufficiens ad omnia, quae de facto remittuntur. Ita Nugnus in 3. par. 1. 2. quae. 87. art. 3. diffic. 2. contra Suarez in 3. p. t. 4. disp. 12. sect. 5. n. 5. par. 3. t. 4. resol. 61. Vide Pontifen.

ARCHIEPISCOPIVS.

Leges edita in Concilio Provinciali possunt ab Archiep. res vocari, nec puniri posse per transgressionem.

1. Archiepiscopus potest dispensare, & revocare leges latas in Concilio Provinciali, maxime si Concilium non sibi reservat dispensationem p. 9 tract. 6. ref. 40. Nec potest puniri a Concilio Provinciali de transgressionem, sicut possunt Episcopi. *ibid.* 5. *Vnde hoc.*

ARGUMENTVM.

Scriptura interpretanda est dispensatio a majori ad minus.

1. Dispensatio strictè interpretanda est, neque extendenda à paritate, vel aequalitate rationis ita, ut habeat locum argumentum ab identitate rationis à majori ad minus. *part. 8. tract. 3. ref. 41.*

ATTRITIO, ET CONTRITIO.

Quid con- tritio?

† Attritio, & Contritio sunt affines, & idè de utraque simul agimus. Igitur.

Quid attri- tio?

1. Contritio est dolor de peccato praeterito, quatenus est Dei offensa, cum proposito non peccandi de cetero, & jam commissa confitendi. Attritio est item dolor de peccatis, sed imperfectus; vel, quia non respicit peccatum, ut offensam Dei, sed ut afferens malum, & quidem vel aeternum, vel temporale in vita, aut bonis: vel quia caret proposito vitandi deinceps peccata: vel, quia est dolor de non habita contritione. Est autem diversus valor contritionis, & attritionis; nam illa per se justificat: haec non item, sed requirit Sacramentum Confessionis in re, imò nec cum illo omnis attritio sufficit, ut dicemus. †

Summa Diana.

Et quis utriusque valor?

Non tenetur quis contritionem elicere eo ipso, quod peccavit mortaliter, ut putavit Sylvester v. *Contritio num. 4.* Neque in diebus festis, ut putavit Soto *Lecl. 13. de Penitent.* Neque, quando imminet populo aliqua magna calamitas, ut docuit Adrianus in 4. quae. 3. de Confessione. Item neque, quando peccator est in probabili periculo oblivionis omnium peccatorum, ut existimavit Dominicus Soto in 4. dist. 17. quae. 1. art. 6. Ita Hurtadus *disp. 2. diff. 4. par. 5. t. 13. resol. 33.* Qui etiam refert Suares in 3. par. tom. 4. *disp. 15. sect. 6. docentem,* peccatorem teneri ante articulum mortis ad non multum differendam contritionem, sed sine aliqua temporis determinatione, docetque cum Vasquez in 3. par. t. 4. quae. 86. art. 2. d. 6. peccatorem teneri elicere actum contritionis in articulo tantum, vel periculo mortis, quando justificari non potest per Sacramentum. Et ita ego teneo: nam praecipuum contritionis obligat, quando est necessitas justificationis p. 3. t. 13. ref. 33. à 5. Quinta. nec tenetur atterere nec conterere se peccatis in confessione aliis absolutis. *Dian. p. 10. t. 16. n. 30. vid. p. 11. tr. 8. ref. 51.*

Non tenetur homo conterere statim post peccatum. Nec in die festo. Neque cum populo immixtus nec calamitatus. Neque in periculo obliviscendae omnia peccata.

Sed tantum in articulo, vel periculo mortis, quando non potest confiteri.

3. Ex quo patet, post Confessionem factam in articulo mortis cum attritione cognita, neminem teneri actum contritionis elicere, ut maneat securus de sua salute. Quod ulterius probatur primo: quia nullibi reperitur tale praecipuum: Et Ecclesia in Tridentino docet, ad salutem sufficere attritionem cognitam cum Sacramento, quod incertum esset, si quis ita confessus in mortis articulo, non esset securus de sua salute. Deinde quia ex hac opinione sequitur, neminem posse ad Confessionem accedere cum attritione cognita; quia exponere se periculo peccandi mortaliter, vel saltem non recipiendi gratiam: Et tandem, quia hoc praecipuum obligaret solum doctos; qui scirent dubitare, an attritio cum Sacramento sufficiat: unde essent peioris conditionis, quam ignari, quod est absurdum, Ita Fagundez *par. 2. libr. 2. cap. 4. numer. 13.* Faber in 4. dist. 14. quae. 2. *disp. 18. cap. 3. num. 71.* & alii contra

[Nam, si confessus sit cum attritione cognita, non tenetur conterere]

G

Suares

Suarez in 3^a tom. 4. disputat. 5. sect. 4. numer. 17. & novissime Granadum in 3. par. cont. 7. tr. 3. disputat. 3. sect. 4. numer. 17. Qui tamen advertunt, melius facturum, qui conaretur in tali periodo dolere perfecte de peccatis, & propter Deum. p. 3. t. 4. ref. 98. Et p. 5. t. 7. ref. 76. Et tract. 13. ref. 33.

Et in aliquo alio casu per accidens.

4. Potest interdum quis ad contritionem teneri per accidens, & ex vi alterius præcepti, quam charitatis, ut si Sacerdos peccator ministrare debeat Sacramentum, & non adsit Confessarius; tunc enim tenetur contri in reverentiam Sacramenti ex virtute Religionis. Ita Villalobos tom. 1. t. 9. diff. 2. num. 4. Et p. 5. t. 13. ref. 33. Sed omnes, in hinc.

Nunquam tamen de peccatis omnia.

5. Collige ex dictis contra Richardum & alios ex antiquis neminem teneri habere contritionem de peccatis remissis, quando memoria occurrunt: Nam ut supra dictum est, hoc præceptum contritionis obligat, ut reconciliemur nos Deo: ergo non obligat quando sumus reconciliati. Ita Cajet. in 3. par. quasi. 14. art. 8. Et 9. par. 5. tract. 13. resol. 33. Unde. Vide etiam v. celebrare Missam, num. 54.

Qui tenetur contri extra Sacramentum non tenetur praemittere peccatorum examen.

Sed satis est, quod doleat inconfuso.

6. Quando autem quis teneretur contri extra Sacramentum, v. gr. in articulo mortis, vel quando urget necessitas communicandi, &c. non est opus recordari omnia peccata, ut quis de illis singillatim doleat, sed sufficit contritio generalis, & confusa de omnibus peccatis. Nam præceptum examinis conscientiae in particulari solum obligat in ordine ad Confessionem, ut fiat integrè. Ita Villalobos, tom. 1. tract. 9. diff. 19. numer. 4. contra Sotum in 4. dist. 17. q. 2. p. 3. t. 4. ref. 118.

Attritio an deleat venialia extra Sacramentum? Divo Anthonio.

Sed in Sacramentis omnes veniunt, sufficere,

7. Ad delenda peccata venialia in homine justo extra Sacramentum, ait Vasquez in 3. par. tract. 4. disputat. 87. art. 16. dub. 1. numer. 6. non sufficere attritionem, sed requiri contritionem. Quia, cum sit suo modo recessus à Deo, non debet remitti, nisi per dolorem conceptum propter Deum. Sed Coninch de Sacrament. disputat. 2. d. 14. numer. 114. sufficere attritionem docet, &

multis rationibus probat. par. 3. tract. 4. ref. 117.

8. Certum autem est, attritionem ad Sacramentum Confessionis sufficere. Et quidem non oportet, quod sit existimata contritio. Ita Vasq. in 3. p. tom. 4. dist. 92. art. 1. dub. 3. contra Sotum in 4. dist. 18. quasi. 3. art. 2. Neque debet esse omnium venialium, quamvis ipsorum tantum fiat confessio, quia unum veniale remittitur sine alio. Ita Hurtad. de Sacram. diff. 6. diff. 10. Debet autem esse omnium mortalium, quæ nunquam confessa sunt. Et qui de se debet esse dolor de illis ob malum æternum. Nam ob malum temporale, puta nocumentum salutis, amissionem bonorum, &c. secundum Suarez diff. 20. sect. 2. non sufficit: alioqui sequeretur, peccatorem posse se disponere ad Sacramentum, & illius effectum solis naturæ viribus. Sed contraria sententia cum distinctione Hurtadi de Sacram. diff. 6. probabilis etiam videtur. Nimirum, si quis doleat de peccato propterea, quod Deus in pœnam illius malum temporale immiserit: sufficere. Si verè doleat absque ullo respectu ad Deum, non sufficere. Prima pars probatur: quia talis dolor non solum est honestus, sed præterea procedit ex motivo, quod movere solum potest ad detestationem peccati, & sic excludit affectum peccati. Secunda verò pars probatur primò, ratione primæ sententiæ: (procedit enim de hoc secundo, tam ille primus dolor est supernaturalis,) & præterea, quia talis dolor sine respectu ad Deum non excludit affectum peccandi: non enim opus bonum potest esse occasio talis mali, & sic dolor non est de peccatis, ut peccata sunt, qualem Tridentinum requirit, par. 4. tr. 4. resol. 193.

9. Debet autem tam contritio, quam attritio includere propositum de cætero non peccandi, Et quidem Belarminus libr. 2. de poenit. cap. 6. Et 7. ait, non sufficere propositum implicitum in ipsa detestatione, sed requiri explicitum, quia Tridentinum requirit

Esse non sit existimata contritio. Dummodo sit de omnibus mortalibus non alias confessis.

Debet autem procedere à pœna inferni non à pœna temporali, non videtur sufficere. Sed probabile est sufficere si præmanet ut immissa à Deo in pœnâ peccati.

Debet attritio includere propositum melius videtur.

Saltem implicitum.

propositum distinctum ab amore Dei. Sed probabile est, sufficere, ut docet Villalobos *tom. 2. tractat. 9. diff. 19. numer. 8.* quia simplex derelictio peccatorum ex motivo supernaturali sufficit ad justificationem, & tamen potest contingere, ut quis de peccatis vitandis non cogitet, si vero cogitaret, ait Villalobos, teneri tunc elicere propositum illa vitandi. Et ita etiam docet Sylvius *in addit. ad 3. par. quest. 1. par. 3. tract. 4. resol. 119.* Granado *in 3. part. cont. 7. tract. 10. disputat. 3. sect. 1. numer. 6.* distinguit, & in contritione existimat requiri propositum formale, in attritione vero sufficere virtuale: Sed an probabiliter, alii judicent, *par. 5. tract. 14. resol. 66.* Porro propositum requiritur etiam in Confessione venialium. Sed non ad omnia vitanda; sic ut nec dolor omnium requiritur, quia unum remitti potest sine alio *par. 3. tractat. 4. resol. 129.* in fine. Adverte tandem, quod cum sufficiente proposito non peccandi stare potest iudicium probabile reincidentie. Ita Præpositus *in 3. part. quest. 86. art. 1. dub. 6. numer. 45. Ibid. 8. Notandum, & par. 5. tract. 14. resol. 66.* in fine. Quo autem modo propositum adesse, vel non adesse noscatur ex consuetudine, aut proxima occasione peccandi, vide *v. Confessarius quoad examen, a. num. 35.*

Dolor de peccatis requiritur etiam in Confessione peccatorum remissorum.

10. Attritio, vel contritio requiritur in quacumque Confessione etiam peccatorum alias confessorum. Quia materia proxima Sacramenti Pœnitentiæ non est sola Confessio, sed etiam contritio. Ergo utraque est repetenda, Ita Henríquez *lib. 4. cap. 26. numer. 7.* Sed Ledesma *fol. 217.* & Joannes de la Cruz *p. 2. de Pœnit. quest. 1. dub. 6. concl. 2.* probabiliores existimant sententiam negativam, sufficere nimirum repetere Confessionem, quæ est materia proxima partialis, sed principalior Sacramenti Pœnitentiæ. Minime vero dolorem, qui est materia minus principalis, & non est sensibilis, nisi mediante Confessione. Hanc sententiam sequi possunt

Sed contra sententia probabilis.

illi præsertim, qui ordinariè consentunt de venialibus, & cum illis de aliquo mortali confesso & absoluto. Sed ego teneo primam sententiam, *part. 3. tractat. 4. resol. 116.* cum hac tamen limitatione, quod reppens plura mortalia, satis est, quod doleat de uno, si omnia fuerint legitime confessi. Ita Hurtado *de Sacram. disputat. 6. differenz. 7. part. 4. tract. 4. resol. 293. §. Nec tertio.*

Et stando in prima, dolor non debet esse de omnibus.

11. Sed quantanam temporis conjunctio debet esse inter contritionem, seu attritionem & Confessionem? & quemnam ordinem debent habere? Quoad primum respondet Hurt. *de Sacrament. disp. 1. diff. 11.* intercedere posse multum temporis, & absolutionem pœnitenti dari posse toto tempore, quo illius actus virtualiter perseverant, idest, quamdiu non retractantur, neque expressè neque implicitè. Et ratio est, quia in forensi iudicio, cujus instar hoc Sacramentum est institutum, absolutio, vel condemnatio fieri solet multò postquam causa discussa fuerit. Sed contra hanc sententiam insurgit Granado *in 3. p. cont. 7. tract. 3. disp. 3. sect. 1. numer. 2.* existimans virtualem quidem doloris permanentiam sufficere ad absolutionem, sed illam explicari debere sicut in cæteris edentibus, ut tamdiu perseverare dicatur, quamdiu si pœnitens interrogaretur cur doluerit, possit sine nova deliberatione respondere, se doluisse ut confiteatur, & non retractasse dolorem, quia vult confiteri, quemadmodum intentio conficiendi Sacramentum tamdiu virtualiter permanet in ministro, quamdiu interrogatus de fine illius ritus externi, sine nova deliberatione responderet, quia vult conficere Sacramentum. Tantam vero distantiam, quantam ponit Hurtadus, sibi non probari, quia inter materiam & formam cujuslibet Sacramenti debet esse moralis conjunctio, quæ non conservatur quacumque temporis longitudine. Sed ego sententiam Hurtadi probabilem censeo cum Præposito *in 3. p. quest. 2. dub. 1. num. 30.* Unde si quis serò actum

Qui confiteatur mane, factu est doluisse vespere, & non retractasse dolorem.

Aliqui id negant.

actum doloris eliceret, & manè accederet ad Confessionem sine alio dolore, confessio ex hoc capite esset valida. *p. 5. tr. 1. 4. resol. 67.*

An dolor debeat elici ante Confessionem?

12. Quoad secundum, Coninch de Sacram. disp. 4. dub. 6. num. 4. concl. 2. putat, dolorem dedere tempore præcedere Confessionem, & si quis Confessionem faceret sine dolore, quamvis postea ante absolutionem doleret, non consequi absolutionem. Sed Hurtado de Sacram. disp. 6. disp. 20. & Bonac. de Sacram. disp. 5. quest. 3. punct. 2. num. 18. hanc opinionem rejiciunt, docentque sufficere, si dolor ante absolutionem eliciatur. *p. 3. tr. 4. resol. 134. & part. 4. tr. 4. resol. 193. §. Notandum secundum.*

Ut sine dolore sufficiens detur Confessio valida?

13. Probabilissima est sententia Henriquez lib. 5. c. 11. n. 1. & aliorum contra Layman lib. 5. tr. 6. c. 9. n. 2. & alios, quod dari possit Confessio valida, sed in formis, ex defectu doloris, sicut dicemus infra dari posse defectu examinis v. Confessio, n. 52. & erit, quando quis ex mortali negligentia, vel ignorantia quadam culpabili, dolorem sufficientem adhibeat. *p. 3. tr. 4. resol. 64.*

autem necessarium simpliciter: vel in re, vel in voto, quando in re haberi non potest. Ex hac igitur necessitate oritur in homine adulto obligatio Baptismum suscipiendi, & in aliis illum ministrandi. †

2. Adultus tenetur præcepto divino recipere Baptismum, cum commodè potest, hoc idem dicendum est de infantibus Christianorum, & parentes non debent dilatare ultra mensam ad baptizandum pueros, vel paulò post propter solemnitatem Baptismi; supra hoc vide superius numer. 5. par. 9. tract. 6. resol. 1. Constantinum Imperatorem constat initio suæ conversionis fuisse baptizatum & non in fine suæ vitæ contra Cajetanum, *ibid. §. Sed merito.* Adultus cæcus, surdus, & mutus à natura non potest baptizari in ætate adulta, sed debet expectari eorum voluntas, cum sint capaces assensus, & dissensus, & si à cura parentum infantes baptizati non sunt, possunt compelli in ætate adulta etiam morte, si actiones Christianorum gesserunt, aliter minime, *ibid. §. Sed pro Coronide.* Pueros expositos in foro Ecclesiæ cum scheda in collo alligata attestante esse baptizatos, si non est cum sigillo, vel manu cognita subscripta, vel sine scriptura baptizandos esse dico sub conditione, & hoc etiam de baptizatis ab hæreticis dicendum est, *pag. 9. tract. 6. res. 35.* At si monstrum cum duobus capitibus, & duobus dor- sis esset baptizandum, & aperte constaret duas habere animas separatim baptizari debet, si verò dubitatur de duabus, sub conditione baptizandum est, unde peccaret mortaliter, si unus plures sine necessitate baptizarent baptizando contra usum, & modum consuetum, & si sit in peccato mortali solemniter baptizans sine necessitate peccat mortaliter *ibid. res. 30.* sic etiam si quis à pluribus baptizatus est cum hac forma. (Nos te baptizamus) debet denuò sub conditione iterum baptizari, *ibid. resol. 31.* Unde peccaret mortaliter Sacerdos baptizans sine necessitate cum aqua non benedicta, *ibid. res. 34.*

Adultus cum commodè potest, debet baptismum recipere.

Christiani non debent ultra mensam dilatare pueros baptizari. Constantinum constat initio suæ conversionis esse baptizatum.

BAPTISMVS.

Baptismus quid?

1. † Baptismus est unum ex septem Ecclesiæ Sacramentis, omnium primum, & janua Sacramentorum. Definitur à Magistro, Ablutio corporis exterius facta, sub præscripta verborum forma. Septem in Baptismo consideranda sunt. Obligatio illum suscipiendi, aut conferendi, materia, forma, minister, patrini, suscipiens, & effectus. De quibus mox suo ordine, præterquam de patrinis, de quibus sub V. Patrinus. † Vide etiam Pontifex.

BAPTISMI NECESSITAS.

Et quale Sacramentum?

1. † Baptismus est Sacramentum necessitatis, ita quod, de lege ordinaria, qui non est baptizatus, non possit introire in Regnum Dei. Est

Adulti Christianorum, si actiones Christianas gesserint sunt compellendi ad baptismum. Expositi cum scheda, sine ea debent baptizari cum conditione. Baptizans plures sine necessitate peccat mortaliter. Baptizatus à pluribus cum conditione iterum debet baptizari.

Nec